

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Κίνα-ΗΠΑ: Από την Διπλωματία του Ping - Pong στην Ψύχρανση των
Διμερών Σχέσεων, 1971-2024: Στρατηγικοί Στόχοι, Επιτυχίες, Συνέπειες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σπυρίδων Ορφανός

Αθήνα, 2025

Τριμελής Επιτροπή

Κωνσταντίνος Η. Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Ανδρέας Λιαρόπουλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιά

Copyright © Σπυρίδων Ορφανός, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

ASEAN : Association of Southeast Asian Nations

CIA : Central Intelligence Agency

FTA : South Korea Free Trade Agreement , Εμπορική Συμφωνία με τη Ν. Κορέα

GPI : Global Power Indicator

GFP : Global Firepower Index

NSA : National Security Agency

SMIC : Semiconductor Manufacturing International Corporation

TPP: Trans-Pacific Partnership

USAF : United States Air Force , Πολεμική Αεροπορία ΗΠΑ

USN : United States Navy , Πολεμικό Ναυτικό ΗΠΑ

ΑΕΠ : Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΠΟΥ : Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

ΠΟΕ : Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου

ΛΔΚ : Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας

ΗΠΑ : Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

Όπου στην παρούσα αναγράφεται :

"Κίνα ή Πεκίνο" εννοείται **"Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας - ΛΔΚ"** και
όπου **"ΗΠΑ ή Ουάσιγκτον"** εννοείται **" Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής "**

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά όσους με βοήθησαν στην εκπόνηση του ανά χείρας πονήματος και κυρίως την σύζυγο μου Μαρία Ελένη για την υπομονή, την κατανόηση και την υποστήριξη που μου παρείχε καθόλο το διάστημα των σπουδών.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

Σπυρίδων Ορφανός

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	13
Μεθοδολογία	15
Σκοπός	15
Προϋποθέσεις	15
Περιορισμοί.....	16
Παράγοντες προς Ανάλυση	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α : Ιστορικό Σινο – Αμερικανικών Σχέσεων 1949-2024	18
Περίοδος 1949 – 1971	18
Περίοδος 1971 – 1989	20
Περίοδος 1989 – 2000	21
Περίοδος 2000 – 2024	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β : Υψηλή Στρατηγική και Στρατηγικοί Στόχοι (ΗΠΑ-ΛΔΚ)	31
Η Έννοια της Υψηλής Στρατηγικής, των Σκοπών και των Μέσων Εφαρμογής	31
Υψηλή Στρατηγική και Στρατηγικοί Στόχοι των ΗΠΑ σε σχέση με την ΛΔΚ και το Διεθνές Περιβάλλον.....	36
Υψηλή Στρατηγική και Στρατηγικοί Στόχοι της ΛΔΚ σε σχέση τους με τις ΗΠΑ και το Διεθνές Περιβάλλον.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ : Συμπεράσματα.....	61
Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής : Στρατηγικοί Στόχοι και Μέσα Επίτευξης τους	61
Επιτυχίες και Συνέπειες.....	63
Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας : Στρατηγικοί Στόχοι και Μέσα Επίτευξης τους.....	67
Επιτυχίες και Συνέπειες.....	71
Κατάληξη των Σχέσεων ΗΠΑ και ΛΔΚ	74
Επίλογος.....	75
Παραρτήματα.....	75

Πίνακες

Πίνακας 1 : Μακροσκοπικές Στρατηγικές	32
Πίνακας 2 : Μέσα εφαρμογής Υψηλής Στρατηγικής	34
Πίνακας 3 : Εμπορικό Ισοζύγιο ΗΠΑ και ΛΔΚ	66

Εικόνες - Διαγράμματα – Γραφήματα

Εικόνα 1 : Βασικές Προσεγγίσεις Στρατηγικής	33
Εικόνα 2: Εξαγωγική εικόνα της ΛΔΚ (2023)	69
Εικόνα 3 : Κατανομή Παγκόσμιου ΑΕΠ για το 2025	B-2
Εικόνα 4 : Εξαγωγές της Κίνας στις ΗΠΑ και εξαγωγές εκτός ΗΠΑ	B-3
Εικόνα 5 : Εξαγωγικοί Προορισμοί Κίνας τις τελευταίες δεκαετίες	B-4
Εικόνα 6 : Καταχώρηση θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ συνέπεια των εξαγωγών της χώρας	B-4
Εικόνα 7 : Global Firepower Index (GFP) 2024	B-5
Εικόνα 8 : Defense Budget index US-China GFP (2024)	B-6
Εικόνα 9 : Σύγκριση εξοπλιστικών δαπανών ΗΠΑ-ΛΔΚ 2000-2024	B-6
Εικόνα 10 : Κατάταξη Κρατών σε δείκτη GFP σε ναυτική ισχύ	B-7
Εικόνα 11 : Παγκόσμιο πυρηνικό οπλοστάσιο (2024)	B-8
Εικόνα 12 : Οι επονομαζόμενες "πρώτη και δεύτερη νησιωτική αλυσίδα" της Κίνας	Γ-1

Περίληψη

Οι σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας είναι από τις πιο κρίσιμες στο διεθνές σύστημα, καθώς είναι οικονομικές και στρατιωτικές υπερδυνάμεις των οποίων οι ενέργειες στο στρατηγικό επίπεδο και ο πολυεπίπεδος ανταγωνισμός τους επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία και μεταβάλλουν τις γεωπολιτικές ισορροπίες.

Η ανά χείρας εργασία φιλοδοξεί να προσεγγίσει τη δυναμική των σχέσεων ΗΠΑ και ΛΔΚ από το 1971 έως το 2024, εστιάζοντας στους στρατηγικούς στόχους, τις επιτυχίες και τις συνέπειες της πολιτικής τους. Οι βασικές προϋποθέσεις που ετέθησαν στην εργασία είναι τέσσερις : Τα κράτη θα συνεχίζουν να επιδιώκουν την ικανοποίηση των εθνικών τους συμφερόντων, οι στρατιωτικές στρατηγικές ενός κράτους δημιουργούν αισθήματα ανασφάλειας σε άλλα κράτη με τα οποία υπάρχουν σημεία τριβής, η χρήση (ή απειλή χρήσης) βίας αποτελεί εργαλείο εφαρμογής πολιτικής και τέλος τίθεται ως προϋπόθεση ότι οι βασικοί στρατηγικοί στόχοι ΗΠΑ και Κίνας (ως έχουν δηλωθεί έως τούδε) δεν αναμένεται να αλλάξουν ριζικά στο άμεσο μέλλον.

Για την κατά το δυνατόν πληρέστερη απάντηση του ερευνητικού ερωτήματος, η διατριβή εξετάζει στα πρώτα δυο Κεφάλαια τους κάτωθι παράγοντες:

α. Το ιστορικό πλαίσιο των σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

β. Την αρχική κινεζική εξάρτηση από τη Σοβιετική Ένωση και την κατοπινή αυτονομισή της.

γ. Τη μονοπολική κυριαρχία των ΗΠΑ μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ.

δ. Τη στρατηγική σημασία της Νοτιοανατολικής Ασίας και των γεωπολιτικών κέντρων ισχύος.

ε. Τη χρήση "ήπιας ισχύος" από την Κίνα έναντι της "σκληρής ισχύος" που μετέρχονται οι ΗΠΑ ως μέσα εξάσκησης Υψηλής Στρατηγικής.

Το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζει τα συμπεράσματα της προηγηθείσας ανάλυσης. Οι ΗΠΑ, στο πλαίσιο της Υψηλής Στρατηγικής τους, επιδιώκουν τη διατήρηση της παγκόσμιας ηγεμονίας και την αποτροπή ανέλιξης της

Κίνας στην πρωτοκαθεδρία του παγκοσμίου συστήματος. Χρησιμοποιούν μέσα όπως: Οικονομικές κυρώσεις και δασμούς, στρατιωτική ισχύ, πίεση στα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τεχνολογική πρωτοπορία μέσω ελέγχου κρίσιμων τεχνολογιών και ορυκτών. Η Κίνα από την άλλη πλευρά έχει ακολουθήσει δύο κύριες στρατηγικές: Τη "Στρατηγική Επιβίωσης" κατά τον Ψυχρό Πόλεμο και τη "Στρατηγική Αυτονομίας" στη μετέπειτα περίοδο, επιτυγχάνοντας την εδραίωσή της ως βασική δύναμη στο παγκόσμιο σύστημα, αξιοποιώντας στρατηγικά τις ευκαιρίες όταν οι διεθνείς εξελίξεις το επέτρεψαν και εφαρμόζοντας κατά βάση ήπια ισχύ ως μέσο πραγμάτωσης των στόχων της.

Η αντιπαράθεση των δύο χωρών καθορίζεται στον πυρήνα της από την αυξανόμενη κινεζική δυναμική και την προσπάθεια των ΗΠΑ να διατηρήσουν την ηγεμονία τους. Παρόλο που, επί του παρόντος, αμφότερες αποφεύγουν την άμεση σύγκρουση υπάρχει ο κίνδυνος να παγιδευτούν σε ένα ανταγωνιστικό δίλημμα ασφαλείας (κατά την θεώρηση του Θουκυδίδη) που θα μπορούσε να οδηγήσει τελικά σε κλιμάκωση της έντασης και σε εμπλοκή στρατιωτικής ισχύος.-

Λέξεις-κλειδιά : Στρατηγική, Ήπια Ισχύς, Οικονομία, Ινδό - Ειρηνικός Ωκεανός

**"USA and China : From Ping Pong diplomacy to cold relations –
Strategy, Successes and consciences"**

Orfanos Spyridon

Abstract

The relations between the United States of America and the People's Republic of China are among the most critical in the international system, as they are economic and military superpowers whose actions at the strategic level and multifaceted rivalry influence the global economy and alter geopolitical balances. This thesis aims to approach the dynamics of US-China relations from 1971 to 2024, focusing on their strategic objectives, achievements, and the consequences of their policies. The four main assumptions underlying this study are: states will continue to pursue the satisfaction of their national interests; the military strategies of one state create feelings of insecurity in other states with which there are points of friction; the use (or threat) of violence is a tool for policy implementation; and finally, the fundamental strategic goals of the US and China (as declared to date) are not expected to change radically in the near future.

For the most comprehensive answer to the research question, the dissertation examines in the first two chapters the following factors:

- a. The historical context of US-China relations after World War II.
- b. China's initial dependence on the Soviet Union and its subsequent autonomy.
- c. The unipolar dominance of the US after the collapse of the USSR.
- d. The strategic significance of Southeast Asia and the geopolitical centers of power.
- e. China's use of "soft power" compared to the "hard power" employed by the US as means of exercising Grand Strategy.

The third chapter of the thesis presents the conclusions of the previous analysis. The US, within the framework of its Grand Strategy, seeks to maintain global hegemony and prevent China's rise to preeminence in the world system. It employs tools such as economic sanctions and tariffs, military power, pressure on

human rights issues, and technological leadership through control of critical technologies and minerals. China, on the other hand, has followed two main strategies: the “Survival Strategy” during the Cold War and the “Autonomy Strategy” in the subsequent period, establishing itself as a key power in the global system by strategically seizing opportunities presented by international developments and primarily employing soft power as a means of achieving its goals.

The confrontation between the two countries is fundamentally defined by China’s growing dynamism and the US effort to maintain its hegemony. Although both currently avoid direct conflict, there is a risk of being trapped in a security dilemma (as conceptualized by Thucydides) that could ultimately lead to an escalation of tensions and involvement of military force.

Keywords: Strategy, Soft Power, Economy, Indo-Pacific Ocean

|

Εισαγωγή

Η επικέντρωση της προσοχής της διεθνούς κοινότητας έχει στραφεί στα σημεία των ενόπλων συγκρούσεων, όπως το μέτωπο της Ουκρανίας και αυτό της Μέσης Ανατολής. Ωστόσο, τη στιγμή που συντάσσεται η παρούσα εργασία, οι σχέσεις μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ) και Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΛΔΚ), αν και δεν έχουν ανέλθει στο "θερμό" επίπεδο σύγκρουσης, αναμφισβήτητα συγκαταλέγονται στις πιο κρίσιμες και περίπλοκες διεθνείς σχέσεις, καθώς οι δύο χώρες αποτελούν οικονομικές και στρατιωτικές υπερδυνάμεις και η μεταξύ τους αλληλεπίδραση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία και ασφάλεια.

Σήμερα, η ΛΔΚ αντιμετωπίζει την πρόκληση να αναλάβει εκ νέου έναν διεθνή ρόλο σε έναν αναδυόμενο πολυπολικό σύστημα, καταλαμβάνοντας την θέση που θεωρεί ότι ιστορικά της αναλογεί. Έχοντας ξεπεράσει σε μεγάλο βαθμό τα ιδεολογικά και κοινωνικοπολιτικά αναχώματα που αντιμετώπισε στις πρώτες δεκαετίες της ύπαρξης της, καταγράφει διαρκή αύξηση της ισχύος της σε όλους τους σχετικούς συντελεστές. Ήδη αποτελεί τον σημαντικότερο οικονομικό παράγοντα στην Ασία και έχει εξελιχθεί σε καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση πολιτικής, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, διατηρώντας ωστόσο την στρατηγική της αυτονομία και την ιδιαίτερη αντίληψη περί επιρροής. Παρόλο λοιπόν που διαφαίνεται ότι σύντομα θα διαθέτει τόσο τις ικανότητες όσο και τις προοπτικές για την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία, δεν είναι βέβαιο ότι θα καταφέρει να το επιτύχει αφού η αντίδραση του έτερου πόλου ισχύος είναι σε ήδη σε πλήρη εξέλιξη.

Από την πλευρά της υπερδύναμης, η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης αποτέλεσε αδιαμφισβήτητο ορόσημο στην παγκόσμια ιστορία, επιφέροντας κοσμογονικές αλλαγές. Για μεγάλο χρονικό διάστημα οι Ηνωμένες Πολιτείες κατείχαν αδιαμφισβήτητη δεσπόζουσα θέση στο παγκόσμιο γεωστρατηγικό περιβάλλον και διαδραμάτισαν κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωσή του, καθώς δεν υπήρχε άλλη δύναμη ικανή να εξισορροπήσει την επιρροή της. Με την προσοχή των ΗΠΑ αρχικά στραμμένη στη Μέση Ανατολή, αναγκάστηκαν σε μια ταχεία μεταβολή της στρατηγικής τους και τον επαπροσανατολισμό αυτής στην περιοχή της

Νοτιανατολικής Ασίας ως προσπάθεια έγκαιρης εξισορρόπησης της αναδυόμενης ισχύος της Κίνας. Αμφιταλαντευόμενες σε περιόδους μεταξύ "απομονωμένης δύναμης" και "παγκόσμιου ρυθμιστή" προβάλλουν προσεγγίσεις στην σχέση τους με την Κίνα που κυμαίνονται από την αποφυγή εντάσεων και την συνεργασία έως τις σκληρές αντιπαραθέσεις και τις απειλές χρήσης βίας.

Μεθοδολογία

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταγράψει το ιστορικό πλαίσιο των σχέσεων των δύο κρατών από το 1971 έως σήμερα, να ιχνηλατήσει την Υψηλή Στρατηγική που έχει επιλέξει η κάθε χώρα προκειμένου να προστατεύσει ή να αναβαθμίσει την θέση της στο διεθνές σύστημα και να διερευνήσει τις επιτυχίες και τις συνέπειες ένεκα της εφαρμογής στην πράξη της επιλεγείσας στρατηγικής.

Προϋποθέσεις

Η ιστορική πραγματικότητα μπορεί να ερμηνευθεί με διαφορετική οπτική από τον εκάστοτε αναγνώστη αυτής, για τον λόγο αυτό και πρέπει να τονισθεί πως εν προκειμένω παρουσιάζεται η **προσωπική εκτίμηση** του συντάκτη επί των γεγονότων και των συνεπειών. Οι λοιπές προϋποθέσεις που διαμορφώνουν το πλαίσιο της παρούσας εργασίας έχουν τεθεί ως ακολούθως :

α. Κυρίαρχοι παράγοντες στο διεθνές σκηνικό θα εξακολουθήσουν να είναι τα Κράτη, τα οποία επιδιώκουν το εθνικό τους συμφέρον. Όταν τα εθνικά συμφέροντα των Κρατών είναι συγκρουόμενα, οι μεταξύ των ενέργειες βασίζονται στη σχέση κόστους – οφέλους.

β. Τα κράτη, με ενέργειες για την αύξηση του επιπέδου της δικής τους ασφάλειας, προκαλούν την αύξηση του βαθμού ανασφάλειας των άλλων κρατών με τα οποία υπάρχουν σημεία τριβής. Η οποία ανασφάλεια με την σειρά συμβάλλει στην ανάγκη λήψης μέτρων προς άρσης της αδυναμίας, ερχόμενοι συνεπώς αντιμέτωποι με το "δίλημμα ασφαλείας" και το στρατιωτικό εξοπλιστικό spiral.

γ. Τα Κράτη και οι ηγεσίες τους συμπεριφέρονται κατά τρόπο γενικά ορθολογικό, αλλά στο πλαίσιο προώθησης των ιδιαίτερων συμφερόντων σε διεθνές επίπεδο δύναται να προσφύγουν σε χρήση βίας ή σε απειλή χρήσης βίας.

δ. Στην παρούσα εργασία λαμβάνεται ως προϋπόθεση ότι οι εσωτερικές αδυναμίες και οι πολιτικές επιλογές των δυο δρώντων δεν θα μεταβληθούν σε τέτοιο βαθμό στο εγγύς μέλλον, ώστε να μετασχηματίσουν πλήρως τους έως τούδε διατυπωμένους στρατηγικούς τους στόχους.

ε. Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας εργασίας πρόεδρος των ΗΠΑ ήταν ο *Biden* (ωστόσο ο επόμενος εκλεγμένος πρόεδρος είναι ο *Trump*). Οπότε για την ανάλυση που θα ακολουθήσει θεωρείται ως τρέχουσα και ενεργή πολιτική των ΗΠΑ αυτή που ασκεί ο πρόεδρος *Biden*, με την υποσημείωση της ενεχόμενης μελλοντικής αναθεώρησης αυτής όταν η διοίκηση *Trump* εκδώσει τις δίκες της στρατηγικές κατευθύνσεις.

Περιορισμοί

Η παρούσα εργασία έχει εκπονηθεί λαμβάνοντας υπόψη τους κάτωθι περιορισμούς :

α. Είναι αναμενόμενο ότι η δηλωθείσα στρατηγική, τα διακηρυγμένα ζωτικά εθνικά συμφέροντα και τα μέσα προς υλοποίηση τους που μετέρχονται οι ΗΠΑ και η ΛΔΚ είναι προϊόντα τα οποία διέρχονται της πολιτικής και διπλωματικής "επεξεργασίας" από την εκάστη ηγεσία. Συνεπώς τα επίσημα κείμενα, τα πρακτικά, τα έγγραφα και οι δηλώσεις αξιωματούχων που παρατίθενται στην παρούσα πρέπει να αναμένεται ότι αποτελούν ένα μέρος του "πλέγματος" των στόχων και των μέσων που έχει στην διάθεση του κάθε Κράτος. Ένα άλλο μέρος τους (ίσως το πιο ουσιαστικό) συμπεριλαμβάνεται στην σφαίρα του απορρήτου και συνεπώς είναι μη προσβάσιμο στον μέσο αναγνώστη.

β. Έτερο περιορισμό τον οποίο αντιμετώπισε ο συντάκτης της παρούσας αποτελεί η προσέγγιση της ιδιαίτερης φιλοσοφικής και ιδεολογικής αντιμετώπισης που έχει η κινεζική πολιτική ηγεσία (και γενικότερα η κινεζική κοινωνία) σε θέματα προβολής "σκληρής" ισχύος και μέσων επιβολής της θέλησης τους επί των αντιπάλων. Η θεώρηση των κινεζικών στρατηγικών κινήσεων με την δυτικό-κεντρική προσέγγιση των συντελεστών ισχύος και μέσων επιβολής ενδεχομένως να αποκλίνει από την κινεζική πραγματικότητα.

γ. Αποτελεί επιλογή να μην παρατεθούν στο τμήμα της ανάλυσης εκτενή στοιχεία σχετιζόμενα με την οικονομική αλληλεξάρτηση και τις στρατιωτικές δυνατότητες των ΛΔΚ και ΗΠΑ. Τα εν λόγω στοιχεία μπορεί να αναζητήσει ο αναγνώστης στο αντίστοιχο Παράρτημα της εργασίας.

Παράγοντες προς Ανάλυση

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τις σχέσεις, τις επιτυχίες και τις συνέπειες των ΗΠΑ και ΛΔΚ και οι οποίοι μελετήθηκαν στην παρούσα είναι οι ακόλουθοι:

α. Το ιστορικό πλαίσιο των διμερών και διεθνών σχέσεων κατά την μεταπολεμική περίοδο (δηλαδή από την περίοδο ίδρυσης του κινεζικού Κράτους).

β. Η περίοδος της εξάρτησης της ΛΔΚ από την ΕΣΣΔ κατά τον ψυχροπολεμικό ανταγωνισμό των κυρίαρχων ιδεολογιών και η μετέπειτα στρατηγική αυτονόμηση της Κίνας από την Σοβιετική Ένωση.

γ. Η αναδιάταξη του παγκοσμίου περιβάλλοντος μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού πλέγματος και η εγκαθίδρυση του μονοπολικού συστήματος ισχύος με επικεφαλής τις ΗΠΑ.

δ. Η σημασία της αποφυγής επανόρθωσης ενός πόλου ισχύος στην ζώνη της Ευρασίας ως μέρος της Υψηλής Στρατηγικής των ΗΠΑ.

ε. Η στρατηγική σημασία της κυριαρχίας στον χώρο της Νοτιανατολικής Ασίας και των περιφερειακών κέντρων ισχύος στην περιοχή τόσο για τις ΗΠΑ όσο και για την ΛΔΚ.

στ. Η χρήση "ήπιας / έξυπνης" ισχύος ως μέσο επίτευξης στρατηγικών στόχων του Πεκίνου, σε αντιπαραβολή με την προβολή αμιγώς στρατιωτικής δυνατότητας ("σκληρή" ισχύς) εκ μέρους της Ουάσινγκτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α : Ιστορικό Σινο – Αμερικανικών Σχέσεων 1949-2024

Στο παρόν Κεφάλαιο παρατίθεται το ιστορικό των Σινο – Αμερικανικών σχέσεων διηρημένο σε τέσσερις περιόδους. Αυτές καλύπτουν από την μεταπολεμική περίοδο έως την αρχική προσέγγιση των δυο χωρών (1949-1971), την περίοδο της συνεννόησης και συνεργασίας (1971-1989), την περίοδο της ψύχρανσης των σχέσεων λόγω του ζητήματος της Ταϊwan και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κινεζική επικράτεια (1989-2000), καθώς και την πιο πρόσφατη περίοδο (2000-2024) που χαρακτηρίζεται από μια ισορροπία συνεργασίας / ανταγωνισμού σε πολλαπλά επίπεδα.

Περίοδος 1949 – 1971

Η ανακήρυξη του Κράτους της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας έλαβε χώρα το 1949, μετά την επικράτηση στην εμφύλια διαμάχη του *Mao Zedong* ("Κινέζικο Κουμμουνιστικό Κόμμα") επί της κυβέρνησης της "Δημοκρατίας της Κίνας"¹, η οποία και εξορίστηκε (ως ηττημένη) στην Ταϊwan. Η Κίνα και η ΕΣΣΔ ευθυγραμμίστηκαν αμέσως μεταξύ τους, βασιζόμενες στην κοινή ιδεολογία του κομμουνισμού, σε αμοιβαία συμφέροντα και σε πρακτικό επίπεδο με την συνεργασία σε πληθώρα τομέων (με έμφαση κυρίως στον στρατιωτικό και οικονομικό). Κάποιες χαμηλής έντασης προστριβές μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας ξεκινούν ήδη από την περίοδο αυτή, καθώς παρέχεται η αναγνώριση και υποστήριξη των ΗΠΑ στην έκπτωτη εθνικιστική κυβέρνηση στην Ταϊwan και οι πρώτες εντάσεις στις σχέσεις στο "γεωπολιτικό τρίγωνο Κίνα, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ" είναι πλέον γεγονός.

Το 1950 ξεσπά πόλεμος στην χερσόνησο της Κορέας, με την εισβολή του στρατού της Βόρειας στη Νότια Κορέα. Οπότε ΗΠΑ και ΛΔΚ ευρίσκονται σε αντίπαλα στρατόπεδα: Η Κίνα του *Mao Zedong* (και η Σοβιετική Ένωση) υποστηρίζουν την κυβέρνηση της Βορείου Κορέας, ενώ οι ΗΠΑ συμπαρατάσσονται με την Νότια Κορέα. Σημαντικό γεγονός αυτή την περίοδο αποτελεί το εμπάργκο πώλησης στρατιωτικών εξοπλισμών και τεχνολογίας που επέβαλαν οι ΗΠΑ στην ΛΔΚ και το οποίο ουσιαστικά αποτελεί την "επέκταση" του ήδη επιβληθέντος αντίστοιχου εμπάργκο κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Στην συνέχεια των περιορισμών των ΗΠΑ

¹ Υπό την ηγεσία του *Chiang Kai-Shek*, ηγέτη του Κινεζικού Εθνικιστικού Κόμματος (Kuomintang)

την ίδια τακτική ακολούθησαν και τα Ηνωμένα Έθνη με την επιβολή εμπορικών κυρώσεων στην ΛΔΚ.² (Chen, 2006, σελ 169)

Τον Αύγουστο του 1954 ξεσπά η πρώτη από τις κρίσεις της Taiwan στα ομώνυμα στενά με την ανάπτυξη στρατευμάτων της εξόριστης κινεζικής κυβέρνησης και της ανταπόδοσης με βομβαρδισμό των νησιών από την επίσημη κινεζική κυβέρνηση. Κατάληξή της διαμάχης ήταν η **απειλή χρήσης** πυρηνικών όπλων από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, μετά την οποία η Κίνα υποχωρεί και διαπραγματευόμενη συμβιβάζεται με την αποχώρηση των Εθνικιστικών δυνάμεων από ένα από τα νησιά.

Την ίδια χρονιά η Κίνα κατακρίνεται από τις ΗΠΑ για καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Θιβέτ, καθώς σε μια εκτεταμένη εξέγερση στην πρωτεύουσα Λάσα χιλιάδες άμαχοι πεθαίνουν ένεκα της καταστολής αυτής από τις κινεζικές δυνάμεις. Ακολουθεί η καταδίκη της ΛΔΚ από τον ΟΗΕ ενώ και οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ (ήδη από το 1950) ενισχύουν τους μαχητές του Θιβέτ στον πόλεμο εναντίον της Κίνας.³ (Σταύρου, 2020, σελ 5).

Τον Οκτώβριο του 1964 η Κίνα αποκτά δυνατότητες πυρηνικής στρατιωτικής τεχνολογίας (με την συμβολή βέβαια των Σοβιετικών) και γίνεται μια από τις λίγες χώρες με τέτοιες τις δυνατότητες στον κόσμο. Όπως είναι φυσιολογικό αυτή η εξέλιξη θορύβησε τις ΗΠΑ και οδήγησε σε εντάσεις και εκ νέου καχυποψία στις Σινο-αμερικανικές σχέσεις, ενώ η Κίνα αντιδρά με συγκέντρωση δυνάμεων στα σύνορα της με το Βιετνάμ. <https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations>

Ωστόσο ένα σημείο καμπής των γεωπολιτικών ισορροπιών αποτελεί το 1969, οπότε και καταγράφεται επιβάρυνση των σινο-σοβιετικών σχέσεων αυτήν την φορά. Η διαμάχη μεταξύ του Πεκίνου και της Μόσχας είχε αφορμή διαφορές σχετικά με την ασφάλεια, την ιδεολογία (των αντιστοίχων κομμουνιστικών κομμάτων), τα μοντέλα ανάπτυξης, καθώς και διαφωνίες στην οριοθέτηση των κοινών τους συνόρων. Στην πραγματικότητα, και πίσω από τις αφορμές, η **πραγματική αιτία** της ρήξης είναι οι ακολουθούμενες ριζοσπαστικές πολιτικές

² Τα Ηνωμένα Έθνη ακύρωσαν τις επιβληθείσες κυρώσεις με την λήξη του πολέμου της Κορέας (1953), σε αντίθεση με τους περιορισμούς (embargo) των ΗΠΑ που διατηρηθήκαν έως το 1972.

³ Κύριος φορέας ενίσχυσης των αυτονομιστών αποτελεί η Central Intelligence Agency (CIA).

εκβιομηχάνισης της Κίνας που οδήγησαν τη Σοβιετική Ένωση να αποσύρει τους συμβούλους το 1960. (Σταύρου, 2020,σελ 5)

Περαιτέρω εμβάθυνση σε αυτήν την περίοδο της ρώσο σινικής ρήξης θα παρατεθεί στο επόμενο τμήμα της εργασίας.

Εδώ οι ΗΠΑ λοιπόν διαβλέπουν μια ιστορική ευκαιρία προσέγγισης της Κίνας με σκοπό την περαιτέρω διάρρηξη του κομμουνιστικού μετώπου με την Σοβιετική Ένωση. Η Μόσχα αντικαθιστά την Ουάσινγκτον ως τη μεγαλύτερη απειλή και η σινο-σοβιετική διαίρεση συμβάλλει στην τελική προσέγγιση του Πεκίνου με τις Ηνωμένες Πολιτείες.⁴

Περίοδος 1971 – 1989

Μετά από μία σειρά επισκέψεων διπλωματών της μίας χώρας στην άλλη, γνώστη ευρύτερα ως η "*διπλωματία του ping pong*"⁵ οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν επίσημα την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Η άρση των περιορισμών (embargo) που είχαν επιλυθεί στην Κίνα από την ΗΠΑ, ήδη από την δεκαετία του 1950, αίρονται από τον πρόεδρο Νixon την περίοδο ακριβώς πριν την αποκατάσταση των διπλωματικών τους σχέσεων. Τον Ιούλιο του 1971, ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Henry Kissinger πραγματοποιεί μια μυστική επίσκεψη στην Κίνα και λίγο καιρό αργότερα τα Ηνωμένα Έθνη αναγνωρίζουν τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, αποδίδοντας σε αυτήν την ιδιότητα του μόνιμου μέλους στο Συμβούλιο Ασφαλείας⁶.

Σημείο καμπής στις σχέσεις των δυο Κρατών αποτελεί η κίνηση του τότε Προέδρου των ΗΠΑ Richard Milhous Nixon που επισκέπτεται την Κίνα (επί οκταήμερο) και υπογράφει τον Φεβρουάριο του 1972 την "*Δήλωση (Ανακοινωθέν) της Σαγκάης (Shanghai Communiqué)*"⁷, που σκοπό είχε την βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών. Το ανακοινωθέν των συζητήσεων θέτει τις βάσεις για

⁴ Πηγή <http://www.kina.gr/index.php/peri-kinas/73-history>

⁵ Η ονομασία αυτή της διπλωματίας προέρχεται από την πρόσκληση της ομάδας του πινγκ πονγκ της Κίνας προς τα μέλη της ομάδας των ΗΠΑ να επισκεφτούν την Κίνα στις 6 Απριλίου 1971. Οι δημοσιογράφοι που συνοδεύουν τους παίκτες των ΗΠΑ είναι από τους πρώτους Αμερικανούς που επιτρέπεται να εισέλθουν στην Κίνα από το 1949.

⁶ Αφαιρώντας την θέση του μόνιμου μέλους του ΣΑ/ΟΗΕ που κατείχε η εξόριστη κινεζική Κυβέρνηση της Ταϊβάν από το 1945. Πηγή <https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations>

⁷ Το κείμενο της δήλωσης (Source: Public Papers: Nixon, 1972, pp. 376–379. Commonly known as the Shanghai Communiqué) είναι διαθέσιμο στον υπερσύνδεση <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v17/d203>

βελτιωμένες σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ - ΛΔΚ, επιτρέποντας τους να συζητήσουν δύσκολα ζητήματα, ιδιαίτερα αυτό της Ταϊwan. Αν και είναι η αρχή της οικοδόμησης σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών σημειώνει αργή πρόοδο.

Το 1979 η κυβέρνηση των ΗΠΑ υπό τον πρόεδρο Jimmy Carter προχωρά σε πλήρη διπλωματική αναγνώριση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας υιοθετώντας την πολιτική της "*Ενιαίας Κίνας*", χωρίς όμως να διακόπτει πλήρως τις σχέσεις της με την "*Δημοκρατία της Κίνας*" (εδρεύουσα στην Ταϊwan) διατηρώντας κατά αυτόν τον τρόπο εμπορικές και πολιτιστικές σχέσεις. (Foreign Relations Council, 2024).

Επί προεδρίας Προέδρου Ronald Reagan οι σχέσεις των δυο εξελίσσονται, χωρίς ωστόσο να αλλάξουν σοβαρά στον πυρήνα τους. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ αρχικά διασφαλίζει στην κυβέρνηση της Ταϊwan πως δεν θα διακοπεί η συνεργασία τους, ούτε σε διπλωματικό ούτε σε εμπορικό επίπεδο (κυρίως σε ότι αφορά τον στρατιωτικό εξοπλισμό) μέσω της έκδοσης της διακήρυξης των *«Έξι Διαβεβαιώσεων (Six Assurances to Taiwan)»*⁸. Στο επίπεδο των σχέσεων με την ΛΔΚ τον Αύγουστο του 1982 υπογράφεται από τον ίδιο η τρίτη κοινή δήλωση ενίσχυσης των μεταξύ τους σχέσεων. Επιβεβαιώνεται η δέσμευση των Ηνωμένων Πολιτειών στην πολιτική της για την "*Ενιαία Κίνα*", κάτι που ικανοποιεί την ΛΔΚ. Αν και ο Πρόεδρος Reagan εκφράζει την πρόθεση για ισχυρότερους δεσμούς με την Ταϊwan (κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας), η κυβέρνησή του εργάζεται για τη βελτίωση των σχέσεων Πεκίνου-Ουάσιγκτον στο αποκορύφωμα των ανησυχιών των ΗΠΑ για τον σοβιετικό επεκτατισμό, ενώ δύο χρόνια αργότερα ξεκινά εμπόριο στρατιωτικού εξοπλισμού από τις ΗΠΑ προς την Κίνα. (Σταύρου, 2020, σελ 6)

Περίοδος 1989 – 2000

Το τέλος της δεκαετίας του 1989 σημαίνει ένα ακόμη σημείο καμπής των σχέσεων ΗΠΑ-ΛΔΚ, αλλά αυτήν την φορά προς την κατεύθυνση της επιδείνωσης αυτών. Τον Ιούλιο του 1989 πραγματοποιείται διαδήλωση στην κεντρική πλατεία του Πεκίνου Tiananmen, από πολίτες (κυρίως φοιτητές) που απαιτούν δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και τον τερματισμό της διαφθοράς στην χώρα. Την διαδήλωση

⁸ Διαθέσιμο στην υπερσύνδεση <https://sgp.fas.org/crs/row/IF11665.pdf>

καταπνίγει βιαίως η κυβέρνηση του Deng Xiaoping αφήνοντας πίσω της εκατοντάδες διαδηλωτές νεκρούς. Οι ΗΠΑ αντιδρούν στα νέα δεδομένα **αναστέλλοντας** κάθε εμπορική δραστηριότητα στρατιωτικού τύπου με την ΛΔΚ και αποφασίζεται πάγωμα των σχέσεων. Οι τεταμένες σχέσεις διατηρούνται για καιρό και η ένταση αμβλύνεται σε κάποιο βαθμό μόνο όταν η Κίνα αποφασίζει την αποφυλάκιση δύο πολιτικών κρατουμένων (που είχαν ιδιαίτερη σημασία για τις ΗΠΑ)⁹. (Foreign Relations Council, 2024)

Ο *Lee Teng-hui* του Εθνικιστικού Κόμματος και υπέρμαχος της ανεξαρτησίας της Taiwan κερδίζει τις πρώτες ελεύθερες προεδρικές εκλογές τον Μάρτιο του 1996, παρά τις κινεζικές δοκιμές πυραύλων που είχαν σκοπό να επηρεάσουν τους Ταϊβανέζους ψηφοφόρους να μην ψηφίσουν υπέρ του. Η Κίνα **αποσύρει τον πρέσβη** της από τις ΗΠΑ εξαιτίας της απόφασης του πρόεδρου *Clinton* να επιτρέψει στον νέο Ηγέτη της Taiwan να εισέλθει στις ΗΠΑ στο πλαίσιο επίσκεψης. Οι σχέσεις όμως εξομαλύνονται όταν Πεκίνο και Ουάσινγκτον αποφασίζουν αργότερα το ίδιο έτος να ανταλλάξουν εκ νέου διπλωματικούς αντιπρόσωπους.

Το επόμενο σοβαρό επεισόδιο που θα δοκιμάσει για μία ακόμα φορά τις σχέσεις σημειώνεται όταν η Βόρειο-ατλαντική συμμαχία (NATO) βομβαρδίζει ("κατά λάθος" ως επισήμως δηλώθηκε) την πρεσβεία της Κίνας στο Βελιγράδι το 1999 κατά την διάρκεια του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου¹⁰. Αν και οι Ηνωμένες Πολιτείες και το NATO απολογούνται για το πλήγμα, Κινέζοι διαδηλωτές διαμαρτύρονται επιτιθέμενοι σε ιδιοκτησίες των ΗΠΑ στην Κίνα. (Σταύρου, 2020, σελ 6) (Foreign Relations Council, 2024)

Περίοδος 2000 – 2024

Ερχόμενοι να εξετάσουμε τις σχέσεις των δυο χωρών με την έναρξη του 21ου αιώνα μια αρχική διαπίστωση είναι ότι οι σχέσεις τους διαφαίνεται να εισέρχονται σε μια τροχιά αναθέρμανσης, ενώ αναζωπυρώνεται σημαντικά και το μεταξύ τους εμπορικό ισοζύγιο. Το 2000 ο πρόεδρος *Clinton* υπογράφει την σχετική πράξη χορηγώντας στο Πεκίνο μόνιμες εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ και το 2001 η

⁹ Η απελευθέρωση έλαβε χώρα το 1993 επί προεδρίας Bill Clinton

¹⁰ Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες στο πλαίσιο NATO, η Κινεζική πρεσβεία στο Βελιγράδι είχε συμμετοχή στην σύγκρουση στο επίπεδο πληροφοριών και ηλεκτρονικού πολέμου.

Κίνα εισέρχεται στον ΠΟΕ¹¹. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν σε μεγάλη αύξηση των συναλλαγών τους, οι οποίες από 5 δις. δολάρια το 1980 έφτασαν τα 231 δις. το 2004, καθιστώντας την Κίνα έναν από τους μεγαλύτερους εισαγωγείς και εξαγωγείς στις ΗΠΑ. (Σταύρου, 2020, σελ 6)

Σημαντικό στρατιωτικό επεισόδιο μεταξύ των δύο χωρών σημειώνεται τον Απρίλιο του 2001, όταν αναγνωριστικό (στην πραγματικότητα κατασκοπευτικό) αεροσκάφος της USAF¹² συγκρούεται με κινέζικο μαχητικό σε κινεζικό εναέριο χώρο. Ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης ο κινέζος πιλότος χάνει την ζωή του, το αεροσκάφος των ΗΠΑ πραγματοποιεί αναγκαστική προσγείωση σε κινέζικο νησί και το αμερικανικό πλήρωμα συλλαμβάνεται και κρατείται από τις Κινεζικές αρχές για δυο εβδομάδες. Η ένταση εκτονώνεται με την απελευθέρωση των αμερικανών και της έκφραση συλληπτηρίων από τον πρόεδρο *Bush* για την απώλεια του κινέζου πιλότου. (Foreign Relations Council, 2024)

Τον Σεπτέμβριο του 2005 ο Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ *Robert Zoellick* εκκινεί διπλωματικό διάλογο με την κυβέρνηση του Πεκίνου και σε ομιλία του αναγνωρίζει την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ως "αναδυόμενη δύναμη", αποδίδοντας της "*μερίδιο ευθύνης ανάλογο της ισχύος της*" σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο. Την καλεί δε να χρησιμοποιήσει την επιρροή της στα φιλικά προς αυτήν Κράτη ώστε να ενσωματωθούν στο παγκόσμιο σύστημα¹³. Σε αυτό το πλαίσιο, η Κίνα δρα ως "μεσολαβητής" της Βόρειας Κορέας με τον υπόλοιπο κόσμο, κυρίως δε με τις ΗΠΑ, σε μια περίοδο που οι πυρηνικές της δοκιμές της Βόρειας Κορέας προκαλούν διεθνή ανησυχία. (Σταύρου, 2020,σελ 6)

Το 2007, η Κίνα αυξάνει τον αμυντικό της προϋπολογισμό κατά 18% σε σχέση με το προηγούμενο έτος¹⁴. Η σημαντική αυτή αύξηση θορύβει τις ΗΠΑ, η οποία μέσω του αντιπροέδρου της αμφισβητεί την ειλικρίνεια και συνέπεια των κινεζικών προθέσεων, σύμφωνα με τις οποίες ο δηλωμένος στόχος της χώρας είναι η "*ειρηνική άνοδος*" στο Διεθνές Σύστημα. Η Κίνα από την άλλη πλευρά

¹¹ Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου

¹² United States Air Force , Πολεμική Αεροπορία ΗΠΑ

¹³ Για παράδειγμα το Σουδάν, τη Βόρεια Κορέα και το Ιράν

¹⁴ Οι δαπάνες θα ανέλθουν σε συνολικό ποσό άνω των 45 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτή η αύξηση έρχεται σε συνέχεια των αυξήσεων των στρατιωτικών δαπανών της Κίνας κατά μέσο όρο 15% (ετησίως) από το 1990 έως το 2005

αντιμετωπίζει τις αμερικανικές επικρίσεις προβάλλοντας την ανάγκη σταθερότητας του στρατεύματος (αμοιβές) και προτάσσει εκ νέου το επιχείρημα της ότι οι αμυντικές δαπάνες αποσκοπούν στην προάσπιση της εθνικής της ασφάλειας και μόνο. (Foreign Relations Council, 2024)

Τα επόμενα δυο έτη έχουν σημαντικές εξελίξεις στον οικονομικό τομέα για τις δυο χώρες. Η Κίνα γίνεται και επίσημα ο μεγαλύτερος πιστωτής χρέους των ΗΠΑ (600 δις δολαρίων) και η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ των δυο οικονομιών γίνεται εμφανής, ενώ οι ανησυχίες για τις οικονομικές ανισορροπίες του διεθνούς συστήματος αυξάνονται. Ένα χρόνο αργότερα, η καλπάζουσα οικονομία της Κίνας αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, ενώ ΗΠΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ιαπωνία το 2011 επιζητούν διαβουλεύσεις με την Κίνα σχετικά με τους περιορισμούς στην εξαγωγή σπάνιων γαιών καθώς θεωρούν ότι προκύπτει αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.¹⁵ (Σταύρου, 2020, σελ 8)

Οι ανωτέρω κινήσεις των ΗΠΑ στο οικονομικό πεδίο έρχονται να συνδυαστούν με ανακοινώσεις σχετικά με στρατιωτικές κινήσεις (ανάπτυξη στρατευμάτων στην Αυστραλία) και διπλωματικές ενέργειες, όπως η σχεδιαζόμενη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ ΗΠΑ και άλλων οκτώ χωρών στην ευρύτερη περιοχή ενδιαφέροντος του Πεκίνου. Όλα αυτά εντάσσονται στην αποκαλούμενη *"στροφή (των ΗΠΑ) προς την Ασία"* υπό την προεδρία του Barack Obama¹⁶. Το επονομαζόμενο *"Pivot to Asia"* περιλαμβάνει μεταξύ άλλων *"αυξημένες επενδύσεις - διπλωματικές, οικονομικές, στρατηγικές και άλλες - στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού"* και σκιαγραφείται από την Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Hillary Clinton ως μια κίνηση για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης επιρροής της Κίνας. Το σχετικό εξαιρετικά σημαντικό άρθρο της αμερικανίδας υπουργού είναι διαθέσιμο στην υπερσύνδεση <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>

Το 2012 το πολιτικό σκηνικό της Κίνας αλλάζει ριζικά εξαιτίας αλλαγών στο κυβερνών Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας. Ο *Xi Jinping* αναλαμβάνει την προεδρία της χώρας και δεσμεύεται για την ανασυγκρότηση της θέσης της Κίνας στο διεθνές σύστημα ισχύος. Από την άλλη πλευρά τον επόμενο χρόνο (2013) ο Πρόεδρος των ΗΠΑ *Barack Obama* υποδέχεται τον Πρόεδρο της Κίνας σε σύνοδο κορυφής

¹⁵ Αμερικανικές και ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μεταφέρουν την παραγωγή τους στην Κίνα.

¹⁶ Το οποίο σε κάποιο βαθμό αποτελεί συνέχεια του ανάλογου σχεδίου του προκατόχου του Bush

προκειμένου (μέσω της οικοδόμησης μιας προσωπικής σχέσης) να διευκολύνει τις τεταμένες διακρατικές σχέσεις. Οι πρόεδροι δεσμεύονται να συνεργάζονται πιο αποτελεσματικά σε διμερή (οικονομικά ζητήματα), περιφερειακά προβλήματα (Βόρεια Κορέα και Taiwan) και παγκόσμιες προκλήσεις (κλιματική αλλαγή). (Foreign Relations Council, 2024)

Το 2014 η τεχνολογικές εξελίξεις επιτρέπουν πλέον να εισαχθούν στο πεδίο του ανταγωνισμού οι "πληροφορίες" και για να είμαστε ακριβέστεροι η "υποκλοπή πληροφοριών". Έτσι δικαστήριο των ΗΠΑ καταδικάζει πέντε Κινέζους, που φέρονται να έχουν δεσμούς με τον Στρατό της Κίνας, με την κατηγορία της κλοπής εμπορικής τεχνολογίας από αμερικανικές εταιρείες. Σε απάντηση, το Πεκίνο αναστέλλει τη συμμετοχή του στην κοινή ομάδα εργασίας ΗΠΑ-Κίνας σχετικά με την κυβερνοασφάλεια. (Σταύρου, 2020, σελ 8)

Από τα μέσα του 2015 το θέμα της Νότιας Σινικής θάλασσας αρχίζει να αποκτά μια **ιδιαιτέρη βαρύτητα** και να επηρεάζει πλέον τις σχέσεις στο διπλωματικό πεδίο. Τον Μάιο του 2015 ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ καλεί την Κίνα να σταματήσει τις προσπάθειες επέκτασης και στρατικοποίησης στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας (μέσω της κατασκευής τεχνητών νησιών στην θαλάσσια περιοχή). Από την μεριά της η κινεζική κυβέρνηση προβάλλεται το επιχείρημα ότι οι κατασκευές έχουν σημασία για το κοινωνικό σύνολο παρά στρατιωτικές – επεκτατικές προεκτάσεις. Ωστόσο τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Κίνα έχουν **πλέον στρέψει την προσοχή τους στην περιοχή** την οποία θα επιτηρούν εντατικά από εδώ και πέρα με αεροναυτικά μέσα. (Foreign Relations Council, 2024)

Η στρατηγική κάθε Κράτους στο ζήτημα αυτό μπορεί να συνοψιστεί στο ότι **η Κίνα θα συνεχίσει να επεκτείνει την κυριαρχία της στην θαλάσσια περιοχή και οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να αμφισβητούν την κινεζική κυριαρχία, επιχειρώντας παράλληλα να αποτρέψουν τη στρατιωτικοποίηση**. Ωστόσο αυτό το θέμα θα αναλυθεί περαιτέρω στην συνέχεια της εργασίας.

Ερχόμενοι στην πρώτη προεδρία του *Donald Trump* καταγράφεται η υλοποίηση μιας πολιτική των ΗΠΑ σε διπλή κατεύθυνση. Αρχικά, αν και διατηρούν τους επίσημους δεσμούς με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, αμφισβητείται η πολυετής δέσμευση των ΗΠΑ σχετικά με την πολιτική της "μιας Κίνας". Στην άλλη

κατεύθυνση οι ΗΠΑ διατηρούν τους ανεπίσημους δεσμούς με την Taiwan, συμπεριλαμβανομένης της παροχής στρατιωτικού εξοπλισμού σε αυτήν. Ο υπουργός Εξωτερικών *Rex Tillerson*, που επισκέφθηκε το Πεκίνο τον Μάρτιο του 2017, περιγράφει τη σχέση ΗΠΑ-Κίνας ως σχέση "χτισμένη πάνω σε μη αντιπαράθεση, χωρίς σύγκρουση, αμοιβαίο σεβασμό και πάντα αναζήτηση λύσεων που θα ωφεληθούν όλοι". (*Foreign Relations Council, 2024*)

Παρά ταύτα, οι οικονομικοί δεσμοί παραμένουν στενοί (κυρίως στο επίπεδο του εμπορίου). Η επίσκεψη του προέδρου *Xi Jinping* στις ΗΠΑ, τον Μάιο του 2017, ολοκληρώνεται με την δήλωση του κινέζου προέδρου ότι έχει επιτευχθεί μια βαθύτερη κατανόηση και οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας και από τον αμερικανό πρόεδρο γίνεται λόγος για ένα νέο υψηλό σχέσεων που επισφραγίζεται με μια νέα συμφωνία επί θεμάτων εμπορίας αγαθών.¹⁷

Το καλό (επιφανειακά) κλίμα των σχέσεων δεν διατηρείται επί μακρόν καθώς ένα χρόνο μετά την συνάντηση κορυφής η κυβέρνηση Trump (2018) μετακινείται σε μια πιο σκληρή στάση έναντι του ανταγωνιστή της. Συγκεκριμένα ανακοινώνει διαδοχικούς σαρωτικούς δασμούς σε κινεζικές εισαγωγές συνοδευόμενες από τη σοβαρή κατηγορία προς το Πεκίνο ότι έχει διαπράξει κλοπή αμερικανικής τεχνολογίας, κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας και εκμεταλλεύεται τους κανόνες ελεύθερου εμπορίου εις βάρος των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Κίνα. Η Κίνα αντιδρά ανάλογα επιβάλλοντας δασμούς σε μια σειρά αμερικανικών προϊόντων, γνωστοποιώντας ότι αντιλαμβάνεται τις κινήσεις των ΗΠΑ ως "εμπορικό εκφοβισμό" και προειδοποιεί ότι οι δασμοί θα μπορούσαν να προκαλέσουν αναταραχή στην παγκόσμια οικονομία. Αυτός ο εμπορικός "πόλεμος" πράγματι διαρκεί περίπου δυο έτη, έως τις αρχές του 2020, οπότε μετά από συνομιλίες επέρχεται μια κάποια χαλάρωση των εκατέρωθεν δασμών με την υπογραφή σχετικής συμφωνίας και υποχωρήσεις σε θέματα πνευματικών δικαιωμάτων και κατηγοριών περί χειραγώγησης του νομίσματος.¹⁸

Ο τεχνολογικός τομέας και οι τεχνολογίες πληροφορίας δεν θα μπορούσαν να παραμείνουν ανεπηρέαστες από τον διαμορφωμένο ανταγωνισμό. Την άνοιξη

¹⁷ Χωρίς όμως κατά τις συζητήσεις να θίξουν τα φλέγοντα ζητήματα εμπορίου που τους απασχολούν εκατέρωθεν, όπως η εμπορία χάλυβα και αλουμινίου.

¹⁸ Πηγή διαθέσιμη στο [Agreement Between The United States And China Text.pdf](#)

του 2019, ο τεχνολογικός κολοσσός *Huawei* μηνύει τις ΗΠΑ σχετικά με την απόφαση τους να απαγορεύσουν στις δημόσιες υπηρεσίες των ΗΠΑ να χρησιμοποιούν τον εξοπλισμό τους και οι ΗΠΑ με μια επιθετική εκστρατεία **προειδοποιεί** άλλες χώρες να μην χρησιμοποιούν εξοπλισμό της συγκεκριμένης εταιρίας, υποστηρίζοντας ότι η κινεζική κυβέρνηση θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει την εταιρεία για κατασκοπεία¹⁹. Λίγο αργότερα τον Ιούνιο του 2020, οι Ηνωμένες Πολιτείες αίρουν την άδεια λειτουργίας του προξενείου της Κίνας στο Τέξας, με τον ισχυρισμό ότι ήταν κέντρο κατασκοπείας και κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας. Η Κίνα καταδικάζει την εντολή και ανταποδίδει κλείνοντας το προξενείο των ΗΠΑ στο *Chengdu*. (Foreign Relations Council, 2024)

Στο τέλος του 2020 και λίγες ημέρες πριν ο πρόεδρος *Trump* παραδώσει την διακυβέρνηση, το Υπουργείο Εμπορίου προσθέτει δεκάδες κινεζικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένης του μεγαλύτερου κατασκευαστή ημιαγωγών²⁰ της χώρας της στη μαύρη λίστα του εμπορίου. Αυτή η κίνηση είναι σαφές ότι επηρεάζει σημαντικά και τις αμερικανικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε τεχνολογίες αιχμής καθώς τους αποστερεί την πρόσβαση σε βασικά υποσυστήματα για τα προϊόντα τους. (Πηγή <https://www.federalregister.gov/document>)

Στο τέλος του 2019 θέματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα επίσης θα μπουν ψηλά στο πλαίσιο της αντιπαράθεσης. Νομοθετικές ρυθμίσεις που ψηφίζονται στα θεσμικά όργανα των ΗΠΑ εξουσιοδοτούν την κυβέρνηση να επιβάλλει κυρώσεις σε κινέζους που ευθύνονται για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο *Hong Kong* και να ελέγχει την πρόοδο του καθεστώτος αυτονομίας που απολαμβάνει η περιοχή. Η επίσημη κινεζική κυβέρνηση καταδικάζει την νομοθεσία και επιβάλλει κυρώσεις σε αρκετούς οργανισμούς που εδρεύουν στις ΗΠΑ. Λίγους μήνες αργότερα νέες κατηγορίες εκτοξεύονται από τις ΗΠΑ κατηγορώντας το Πεκίνο για μια τουλάχιστον πλημμελή προσοχή στην διαχείριση της κατάστασης κατά την έναρξη της πανδημίας του Covid19.

Την τελευταία ημέρα της θητείας του *Trump*, ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ δηλώνει ότι η Κίνα διαπράττει **εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας** και

¹⁹ Το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ προσθέτει επίσης τη *Huawei* στη μαύρη λίστα ξένων επιχειρήσεων.

²⁰ Semiconductor Manufacturing International Corporation (SMIC)

γενοκτονία κατά των *Ουιγούρων*²¹. Η κινεζική κυβέρνηση αρνείται ότι έλαβε χώρα γενοκτονία ωστόσο έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι και η επόμενη κυβέρνηση (προεδρία Joseph Biden) επιβεβαιώνει τη δήλωση του ΥΠΕΞ και απαγορεύει όλες τις εισαγωγές στις ΗΠΑ από την επαρχία *Xinjiang*. (Foreign Relations Council, 2024)

Περνώντας λοιπόν στην περίοδο διακυβέρνησης του νέου προέδρου των ΗΠΑ *Biden* από το 2019 (μια και στην άλλη πλευρά η διακυβέρνηση του *Xi Jinping* από το 2013 είναι ακλόνητη), η πρώτη συνάντηση αντιπροσωπειών (Μάρτιος 2019) έληξε χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα - χωρίς καν μια κοινή δήλωση των συνομιλητών στο τέλος της. Τους επόμενους μήνες, η κυβέρνηση των ΗΠΑ συνεχίζει τις πολιτικές της προηγούμενης διακυβέρνησης και προσανατολίζεται σε έναν καλύτερο συντονισμό των ενεργειών της με τους συμμάχους της. Διατηρεί τους επιβληθέντες δασμούς στις κινεζικές εισαγωγές, διατηρεί τις κυρώσεις σε πρόσωπα σχετιζόμενα με το *Hong Kong*, θέτει σε μαύρη λίστα επιπλέον κινεζικές εταιρείες και επεκτείνει την απαγόρευση αμερικανικών επενδύσεων σε κινεζικές εταιρείες που διατηρούν δεσμούς με τον κινεζικό στρατό. (Foreign Relations Council, 2024)

Στο πλαίσιο του καλύτερου συντονισμού των ΗΠΑ με τους συμμάχους τους εκτιμώ εντάσσεται και η παρέμβαση του NATO στις 14 Ιουνίου 2021. Μια συμμαχία, η οποία τα τελευταία χρόνια είχε επικεντρωθεί στην αποτροπή της ρωσικής επιθετικότητας, δημοσιεύει ένα ανακοινωθέν που διευρύνει την εστίαση της για να συμπεριλάβει (για πρώτη φορά) **απειλές προερχόμενες από την Κίνα**.

*"Οι δεδηλωμένες φιλοδοξίες και η διεκδικητική συμπεριφορά της Κίνας παρουσιάζουν συστημικές προκλήσεις στη διεθνή τάξη που βασίζεται σε κανόνες και σε τομείς που σχετίζονται με την ασφάλεια της συμμαχίας"*²²

Η πρώτη επίσημη "συνάντηση" κορυφής των ηγετών λαμβάνει χώρα στα μέσα Νοεμβρίου 2021, ωστόσο λόγω του ότι πραγματοποιείται μέσω βιντεοκλήσης δεν ήταν δυνατή η φυσική αλληλεπίδραση. Συγκρατείται η παρόμοια κατάληξη με την συνάντηση των αντιπροσωπειών που διεξήχθη λίγο καιρό πριν οπότε και οι δυο πλευρές ουσιαστικά κατέληξαν ότι διαφωνούν στα σοβαρά ζητήματα. Οι ΗΠΑ εξέφρασαν ανησυχίες για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η Κίνα επέκρινε την υποστήριξη των ΗΠΑ στην *Taiwan*. Ακολουθεί δε στις αρχές του

²¹ Μια μουσουλμανική εθνοτική ομάδα, κυρίως από την περιοχή *Xinjiang* της Κίνας

²² Διαθεσιμότητα στην πηγή https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm

επομένου έτους η άρνηση εκπροσώπησης των ΗΠΑ²³ σε διπλωματικό επίπεδο στους χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου, επικαλούμενες παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιοχές της κινέζικης επικράτειας. Η κινεζική πλευρά απορρίπτει τις αιτιάσεις και θεωρεί ότι η διπλωματική αποχή των ΗΠΑ εντάσσεται σε πρακτική "πολιτικοποίησης του αθλητισμού" (Foreign Relations Council, 2024)

Ερχόμενοι στο έτος 2022, την παγκόσμια πραγματικότητα απασχολεί η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, την οποία η Κίνα έχει αρνηθεί να καταδικάσει. Μια συνομιλία μεταξύ των Ηγετών ΛΔΚ και ΗΠΑ στις 18 Μαρτίου 2022 καταλήγει στην έκφραση εκατέρωθεν υποστήριξης στις ειρηνευτικές προσπάθειες. Επιπλέον από πλευράς αμερικανών παρουσιάστηκε το πλαίσιο σχεδιαζόμενων κυρώσεων προς την Ρωσία (η Κίνα αρνήθηκε για ανθρωπιστικούς λόγους την συμμετοχή σε αυτές), αλλά το κυριότερο εκτοξεύτηκαν απειλές προς την Κίνα περί συνεπειών σε περίπτωση εμπλοκής της στην σύγκρουση μέσω της παροχής υλικοτεχνικής υποστήριξης στην Μόσχα.

Κατά την γνώμη πολύ περιληπτικά και πλέον ξεκάθαρα σκιαγραφεί την στρατηγική των ΗΠΑ σε σχέση με την Κίνα η ομιλία του Υπουργού Εξωτερικών *Antony Blinken* τον Μάιο 2022, όταν τονίζοντας την ανάγκη ισχυρής οικονομικής παρακίνησης των ΗΠΑ έναντι του κύριου ανταγωνιστή της (ανταγωνιστικό πλεονέκτημα), αποκαλεί την Κίνα την "πιο σοβαρή μακροπρόθεσμη πρόκληση για τη διεθνή τάξη" αλλά παράλληλα επισημαίνει ότι η Ουάσιγκτον είναι αποφασισμένη να "αποφύγει τις συγκρούσεις". Θέτει δε ως έναν από τους πυλώνες της στρατηγικής της κυβέρνησης την ευθυγράμμιση με συμμάχους και εταίρους για να αντιταχθεί στην αυξανόμενη επιθετικότητα της Κίνας και την διαφαινόμενη παγκόσμια οικονομική και εμπορική πρωτοκαθεδρία αυτής. <https://www.state.gov> Το κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών καταγγέλλει την ομιλία του Blinken ως παραπληροφόρηση και διατηρώντας (σχετικά) χαμηλούς τόνους διακηρύττει ότι η Κίνα είναι "θεματοφύλακας της διεθνούς τάξης". (Foreign Relation Council, 2024)

Μετά από πολλαπλές προειδοποιήσεις της Κίνας προς τις Ηνωμένες Πολιτείες να μην συνεχίσουν την υποστήριξη προς την Taiwan, η πρόεδρος της

²³ Επίσης διπλωματικό μποϋκοτάζ των αγώνων ακολούθησαν μαζί με τις ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία και το Ηνωμένο Βασίλειο

Βουλής των ΗΠΑ *Nancy Pelosi* την επισκέπτεται προκειμένου να αποδείξει την αμερικανική υποστήριξη. Το Πεκίνο αντιδρά με σφοδρότητα αυτήν την φορά αναστέλλοντας την λειτουργία διαύλων επικοινωνίας σε στρατιωτικό επίπεδο και επιβάλλοντας προσωποποιημένες κυρώσεις στην *Pelosi*. Παράλληλα οι κινέζικες στρατιωτικές δυνάμεις διεξάγουν τις σημαντικότερες στρατιωτικές ασκήσεις των τελευταίων τριάντα ετών γύρω από το νησί, επιβάλλοντας ουσιαστικά ναυτικό αποκλεισμό και εκτοξεύοντας βαλλιστικούς πυραύλους προς την *Taiwan*. Αντίδραση στις κινήσεις της Κίνας έρχονται ακόμα και από την ομάδα των G7, οι οποίοι σε σχετικό ανακοινωθέν θεωρούν ότι η επιθετική στρατιωτική δραστηριότητα της Κίνας ελλοχεύει κίνδυνο αποσταθεροποίησης όλης της περιοχής.²⁴

Κλείνοντας την ιστορική ανασκόπηση των σχέσεων των δυο δυνάμεων συγκρατούμε την πρώτη κατ' ιδίαν συνάντηση των *Xi Jinping* και *Biden* (Νοέμβριο 2022) και την επόμενη συνάντηση μετά από ακριβώς ένα έτος. Η πιο πρόσφατη τηλεπικοινωνία των δυο ηγετών έλαβε χώρα στις 02 Απριλίου 2024. Όλες οι συναντήσεις / επικοινωνίες στόχευαν να επιδείξουν σε κάποιο βαθμό την αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, παρά ταύτα τελικά κινήθηκαν σε ρηχά αποτελέσματα.-

²⁴ Διαθέσιμο στην πηγή <https://www.state.gov/g7-foreign-ministers>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β : Υψηλή Στρατηγική και Στρατηγικοί Στόχοι (ΗΠΑ-ΛΔΚ)

Το παρόν Κεφάλαιο επιγραμματικά εισαγάγει τον αναγνώστη στις έννοιες της Υψηλής Στρατηγικής και της τέχνης της σύζευξης των σκοπών και των διατιθέμενων μέσων προς υλοποίηση αυτής.²⁵ Εν συνεχεία θα καταβληθεί προσπάθεια να εξεταστεί η πρακτική εφαρμογή των εννοιών αυτών στους δυο δρώντες (ΗΠΑ και ΛΔΚ) μέσω της διερεύνησης των στρατηγικών τους στόχων, των επιτυχιών που καρπώθηκαν και των συνεπειών που υφίστανται ένεκα της ακολουθουμένης στρατηγικής σε κάθε περίοδο των σχέσεων.

Η Έννοια της Υψηλής Στρατηγικής, των Σκοπών και των Μέσων Εφαρμογής

Η έννοια της "*Υψηλής Στρατηγικής*" είναι δυναμική, σύνθετη και (δυστυχώς) δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός αυτής. Τα πρώτα χρόνια που οι στρατηγιστές επιχειρούν την εξέταση των σχέσεων μεταξύ Κρατών, περιορίστηκαν σε μια προσέγγιση της Στρατηγικής μονοσήμαντα με όρους αμιγώς στρατιωτικούς σε επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο.²⁶ Ωστόσο, στην πορεία διεφάνει ότι η προσέγγιση της έννοιας με αυτήν την οπτική δεν απέδιδε επακριβώς τις πολύπλοκες και πολυεπίπεδες σχέσεις μεταξύ Κρατών, αλλά το κυριότερο δεν περιελάμβανε τα μέσα και τις επιλογές που είχε κάθε ηγεσία για την επιβολή της στρατηγικής της επί των αντιπάλων αυτής.

Με βάση τα προαναφερθέντα κρίνω ότι και στις μέρες μας είναι σημαντικό να αποφεύγεται η σύγχυση στην απόδοση των (συναφών αλλά όχι συνώνυμων) εννοιών της "*Στρατιωτικής Στρατηγικής*" και της "*Υψηλής Στρατηγικής*". Η *Στρατιωτική Στρατηγική* βασίζεται στη άσκηση φυσικής βίας ή στην απειλή χρήσης βίας και επιδιώκει την επικράτηση με τη δύναμη των όπλων. Η *Υψηλή Στρατηγική*, εάν είναι επιτυχής, μετριάζει κάθε ανάγκη για χρήση βίας, καθώς επιτυγχάνει τους πολιτικούς σκοπούς με αλλά μέσα. Εξ αυτού η Υψηλή Στρατηγική "ελέγχει - υπαγορεύει" τη Στρατιωτική Στρατηγική, η οποία αποτελεί ένα από τα υποτεταμένα στοιχεία της. (Deibel, 2007, σελ 415)

²⁵ "Διατιθέμενα μέσα" θεωρούνται οι συντελεστές ισχύος και επιρροής ενός Κράτους

²⁶ Carl von Clausewitz, Henri Jomini κ.α.

Έτσι σύμφωνα με τον καθηγητή Κολιόπουλο :

*"Υψηλή Στρατηγική συνιστά την τέχνη της πλέον αποτελεσματικής
χρησιμοποίησης της εθνικής ισχύος (πολιτικών, οικονομικών,
στρατιωτικών, ηθικών και άλλων δυνάμεων), για την επίτευξη εθνικών
στόχων"*

και από τον ίδιο συγγραφέα αναφορικά με τα μέσα επίτευξης της στρατηγικής
συγκρατούμε ότι :

*" (...) σε αυτήν χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα μέσα ενός κράτους
(στρατιωτικά, διπλωματικά, οικονομικά κλπ.) για την επίτευξη των
πολιτικών αντικειμενικών σκοπών του ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης
σύγκρουσης." (Κολιόπουλος, 2008, σελ 44)*

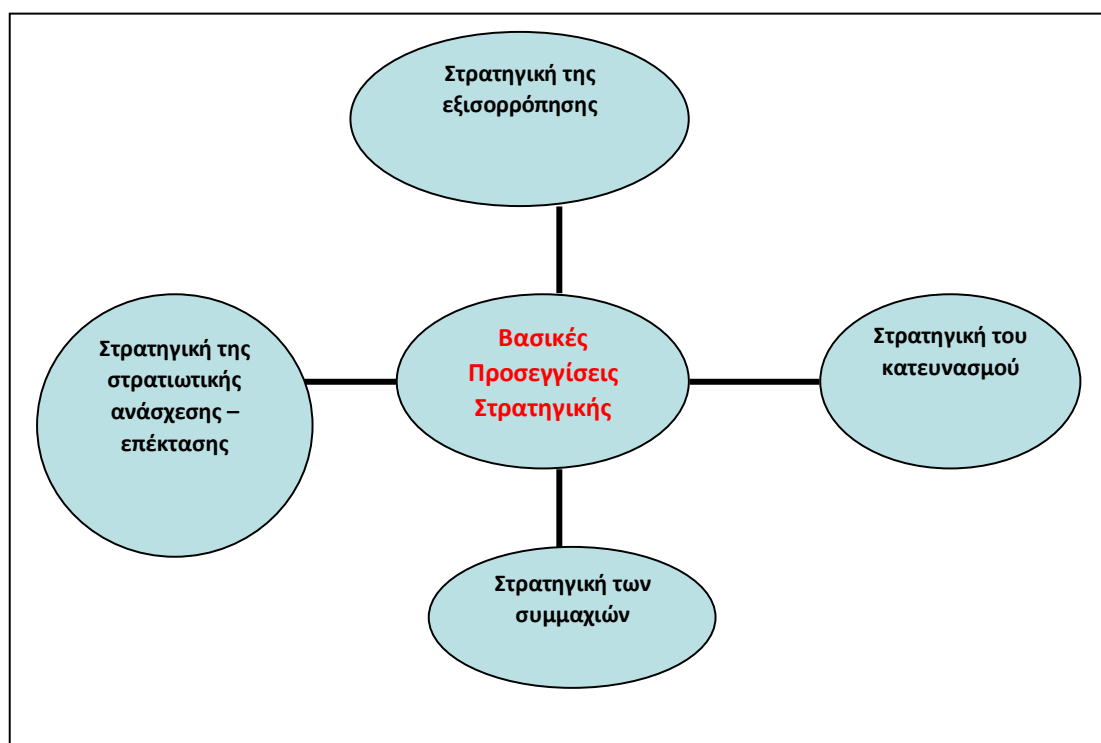
Κοινός τόπος των ανωτέρω, αλλά σε γενικές γραμμές και των υπολοίπων
ορισμών που απαντώνται στην επιστημονική κοινότητα, είναι ότι η Υψηλή
Στρατηγική αποτελεί το ανώτερο κλιμάκιο στρατηγικής ενός Κράτους με το οποίο
επιτυγχάνεται η σύζευξη των σκοπών και των διαθεμένων μέσων έναντι ενός
αντιπάλου για την υποστήριξη των ζωτικών εθνικών συμφερόντων της Πολιτείας
στο διεθνές σύστημα ισχύος. Σε κάθε περίπτωση η Υψηλή Στρατηγική αφορά το
υψηλότερο επίπεδο στρατηγικής ανάλυσης του Κράτους και οφείλει να διατηρεί
τέσσερα χαρακτηριστικά :

- α. Να εντάσσεται στην εξωτερική πολιτική του κράτους.
- β. Να αφορά τους ενδεχόμενους πολεμικούς αντιπάλους του.
- γ. Να περιλαμβάνει τους εσωτερικούς παράγοντες επιρροής.
- δ. Να καθορίζει σαφείς σκοπούς που πρέπει να υλοποιηθούν.

Συνεπώς, η Υψηλή Στρατηγική πρέπει να είναι ενταγμένη σε έναν
μακροχρόνιο και σταθερά προσανατολισμένο πολιτικό-στρατιωτικό και οικονομικό
σχεδιασμό, ωστόσο είναι αυτονόητη η απαίτηση ικανότητας προσαρμογής της σε
μεταβολές του συστήματος ισχύος, σε απρόβλεπτες καταστάσεις και σε κρίσεις.
Σημειώνεται δε ότι δεν εννοείται *Εθνική Στρατηγική* μόνο για τις μεγάλες δυνάμεις,
αλλά μακροχρόνια στρατηγική απαιτείται να διαθέτουν και τα μικρότερης ισχύος

Κράτη προκειμένου να διασφαλίσουν την θέση του ή ακόμα και την επιβίωση τους²⁷. (Κολιόπουλος, 2008, σελ 32)

Εκτιμώ στο σημείο αυτό ότι είναι χρήσιμο να παρατεθούν (εξαιρετικά συνοπτικά) οι βασικές προσεγγίσεις που έχουν καταγραφεί αναφορικά με την Υψηλή Στρατηγική των Κρατών, πληροφορίες οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν όταν προσεγγίσαμε την έννοια της στρατηγικής από την πλευρά των ΗΠΑ και της ΛΔΚ αντίστοιχα στην ανάλυση. Στο επόμενο εικόνα 1 και πίνακα 1 παρατίθενται οι τέσσερις αρχέτυπες μακροσκοπικές στρατηγικές :

Εικόνα 1 : Βασικές Προσεγγίσεις Στρατηγικής

(Πηγή : Παπασωτηρίου, 2001, σελ 22)

²⁷ Για παράδειγμα το Κράτος του Ισραήλ

Στρατηγική της στρατιωτικής ανάσχεσης – επέκτασης	Το κράτος επικεντρώνεται στην στρατιωτική στρατηγική και αναπτύσσει στρατιωτικές δυνάμεις για να εξασφαλίσει την άμυνα και την επιβίωσή του. Αυτή η στρατηγική αν και αυξάνει τα επίπεδα ισχύος του κράτους, απαιτεί πολλούς πόρους και αυξάνει το δίλημμα ασφαλείας των άλλων κρατών.
Στρατηγική των συμμαχιών	Τα κράτη δημιουργούν συμμαχίες (στρατιωτικές, οικονομικές, διπλωματικές), για να αντιμετωπίσουν μια κοινή απειλή, λόγω κοινών συμφερόντων. Πρωταρχικός λόγος είναι ο αμοιβαίος φόβος για τον κοινό εχθρό. Η διατήρηση της συνοχής της συμμαχίας αποτελεί το βασικότερο πρόβλημα (κόστος και απόκλιση συμφερόντων).
Στρατηγική της εξισορρόπησης	Αυτή η στρατηγική προσπαθεί να διαχειριστεί την ισορροπία δυνάμεων και προσαρμόζεται ανάλογα με τις υφιστάμενες καταστάσεις σε εσωτερική και εξωτερική εξισορρόπηση. Απαιτεί μεγάλες διπλωματικές ικανότητες και εφαρμογή ήπιας ισχύος.
Στρατηγική του κατευνασμού	Το κράτος προσπαθεί να αμβλύνει τις διαφορές του με ένα άλλο κράτος, προχωρώντας σε παραχωρήσεις που σκοπό έχουν να τερματίσουν την αντιπαράθεση. Όμως ο κατευνασμός μπορεί να εκληφθεί από τον αντίπαλο ως ένδειξη αδυναμίας, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι απαιτήσεις ή η επιθετικότητά του.

Πίνακας 1 : Μακροσκοπικές Στρατηγικές

(πηγή : Παπασωτηρίου, 2001, σελ 22)

Τέλος, επίσης χρήσιμη είναι μια αναφορά στους συντελεστές ισχύος και επιρροής που έχει στην διάθεση του το Κράτος προκειμένου να επιτύχει τους μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμοι σκοπούς της Υψηλής Στρατηγικής που ακολουθεί²⁸ :

Μέσα εφαρμογής Υψηλής Στρατηγικής = Στρατιωτικές δυνάμεις + Διπλωματία + Συντελεστές Ισχύος και Επιρροής (οι ακόλουθοι οκτώ)	
1. Οικονομικοί	2. Στρατιωτικοί
3. Διπλωματικοί (εξωτερική πολιτική)	4. Πολιτικοί
5. Πληροφορίες	6. Εσωτερική και Διεθνής Νομιμοποίηση
7. Ηθικό	8. Τεχνολογία

Πίνακας 2 : Μέσα εφαρμογής Υψηλής Στρατηγικής
(πηγή : Κολιόπουλος, 2008)

28 Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι απαιτούν πρώτα την εκπλήρωση μιας σειράς από βραχυπρόθεσμους στόχους, ανάλογα με τις επικρατούσες γεωπολιτικές συνθήκες.

Υψηλή Στρατηγική και Στρατηγικοί Στόχοι των ΗΠΑ σε σχέση με την ΛΔΚ και το Διεθνές Περιβάλλον

Εκτιμώ πως τυγχάνει ευρύτερης αποδοχής, τόσο από τις φίλιες προς τις ΗΠΑ δυνάμεις όσο και από τους ορκισμένους αντιαμερικανούς ανά την υφήλιο, η άποψη πως οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν διαδραματίσει τον πλέον καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του σημερινού διεθνούς συστήματος ισχύος. Ταυτόχρονα καμιά άλλη δύναμη δεν έχει αμφιταλαντευθεί περισσότερο μεταξύ διαδοχικών περιόδων **απομονωτισμού και άκρατου παρεμβατισμού**, υπό την λογική της διάδοσης του “αμερικανικού ιδεώδους”, δηλαδή των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της ελεύθερης έκφρασης. (Kissinger, 2014, σελ 347)

Ένα από Συστατικά της Υψηλής Στρατηγικής των ΗΠΑ, τουλάχιστον μετά την ψυχροπολεμική περίοδο, αλλά και ταυτόχρονα το σημαντικότερο εθνικό στόχο τους αποτελεί η **διατήρηση του "status quo"**. Αυτό στην ρεαλιστική πολιτική σημαίνει διατήρηση των ΗΠΑ στην θέση παγκόσμιας ηγεμονίας και αποτροπή της ανάδυσης ενός νέου περιφερειακού ηγεμόνα με χαρακτηριστικά υπερδύναμης (Κίνα, Ινδία) ή την ανόρθωση του προηγούμενου πόλου του διπολικού παγκοσμίου συστήματος ισχύος (Ρωσία).

Βασικός διαχρονικός στόχος της αμερικανικής πολιτικής παραμένει η απαίτηση παρουσίας τους σε στρατηγικές περιοχές οι οποίες τους επιτρέπουν τον έλεγχο των φυσικών πόρων (είτε στρατιωτικά, είτε οικονομικά), αποτρέποντας ταυτόχρονα κάθε άλλη δύναμη από την εκμετάλλευση αυτών²⁹. Το πρόβλημα προκύπτει όταν ο έλεγχος της διεθνούς οικονομίας και των σημαντικών ενεργειακών πόρων αποτελεί τον βασικό πυλώνα στρατηγικών συμφερόντων και των επίδοξων ανταγωνιστών των ΗΠΑ.³⁰ (Hooker, 2014, σελ 43)

Στις επόμενες παραγράφους εκτιμώ ότι έχει ενδιαφέρον να εξετάσουμε τα στοιχεία της Στρατηγικής της Ουάσιγκτον έναντι του Πεκίνου, στα σημαντικά σημεία καμπής της ιστορικής αναδρομής που παρατέθηκε στο πλοηγούμενο Κεφάλαιο. Κατά την θεώρηση αυτών δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι οι σχέσεις ΗΠΑ και ΛΔΚ δεν εξελίσσονται εντός μιας “στεγανής γυάλας” εκτός του διεθνούς συστήματος,

²⁹ Denial of access – Απαγόρευση πρόσβασης

³⁰ Προσπελάσιμο στο <http://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/grand-strategy-us.pdf>

αλλά αντιθέτως επηρεάζονται από τις μεταβολές της κατανομής της παγκόσμιας ισχύος ανά περίοδο.

Από την ίδρυση του κινεζικού Κράτους μέχρι το 1971 οι ΗΠΑ, ως οι νικητές του Β' ΠΠ, ευρίσκονται σε θέση ισχύος στο παγκόσμιο σύστημα. Η στρατηγική τους θεώρηση είναι στραμμένη κυρίως στην ΕΣΣΔ, ωστόσο η ευθυγράμμιση Κίνας και ΕΣΣΔ δεν περνά απαρατήρητη³¹. Η στρατηγική της *“Ανάσχεσης και Εξισορρόπησης”* ή σύμφωνα με άλλη οπτική αυτή της *“Εγγυημένης Αμοιβαίας Καταστροφής”* κυριαρχεί στις σχέσεις με τον μεγάλο κουμμουνιστικό εχθρό στην Ευρώ-ασιατική πλευρά. Ωστόσο η ένταση στην περιοχή της Taiwan, ωθεί τις ΗΠΑ το 1954 στην εφαρμογή μιας στρατηγικής *“πειθαναγκασμού / επιλεκτικού παρεμβατισμού”* με την απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων έναντι της ΛΔΚ. Πρόκειται για την χρήση μέσων στρατηγικής τα οποία είναι βασισμένα αμιγώς σε ρεαλιστικά κριτήρια άσκησης εξωτερικής πολιτικής. (Σταύρου, σελ 54)

Την μεταπολεμική περίοδο σε αναλύσεις, όπως του *Brzezinski*, προτείνονται δυο βασικές δομές για το σύγχρονο διεθνές σύστημα. Κυρίαρχες θεωρίες είναι η *μονοπολικότητα (unipolarity)*, όπου ο μοναδικός πόλος ισχύος (ΗΠΑ) θα συγκεντρώσει τα άλλα Κράτη γύρω από την ηγεσία του, με σκοπό να ενεργεί ακόμα και μονόπλευρα, ώστε μην εμφανιστεί καμιά αντίπαλη υπερδύναμη ικανή να απειλήσει τα συμφέροντα και την ευημερία του. (Krauthammer, 1990, σελ 23-33)

Η άλλη προτεινόμενη δομή είναι *πολυμερής οργάνωση (multilateralism)*, στηρίζεται σε μια φιλελεύθερη προσέγγιση όπου οι ΗΠΑ θα πρέπει να επιδιώξουν να μοιραστούν το ρόλο του παγκόσμιου ηγεμόνα με άλλες δυνάμεις. (Nye, 2005, σελ 65)

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω σε ρεαλιστικό πλαίσιο η γεωστρατηγική σκέψη που επικράτησε στην πολιτική σκηνή των ΗΠΑ κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου ήταν περισσότερο αυτή την ηγεμονικής δύναμης που στοχεύει στον **έλεγχο της Ευρασίας** με διττό σκοπό : Αφενός, τον έλεγχο των κρίσιμων ενεργειακών αποθεμάτων και των οδών μεταφοράς τους και αφετέρου να μην επιτρέψει σε καμία άλλη δύναμη (συμπεριλαμβανομένης της Κίνας) να

³¹ Βασιζόμενες στην κοινή ιδεολογία του κομμουνισμού, στις αμοιβαίες επιδιώξεις τους και με την συνεργασία σε διάφορους τομείς (βλέπε Κεφάλαιο 1 παρούσας).

αμφισβητήσει την κυριαρχία των ΗΠΑ και να αναδειχτεί σε περιφερειακό ή παγκόσμιο διεκδικητή. Αυτό αναγράφεται σαφέστατα και στο "*Defense Planning Guidance 1994*" όπου οι ΗΠΑ δηλώνουν πως επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους "στην αποτροπή εμφάνισης μελλοντικού ανταγωνιστή" και το οποίο είναι προσπελάσιμο στην υπερσύνδεση :

<https://www.archives.gov/files/declassification/iscap/pdf/2008-003-docs1-12.pdf>

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 η Κίνα ουσιαστικά διαρρηγνύει τις σχέσεις της με την ΕΣΣΔ, γεγονός που μεταξύ άλλων οφείλεται στην εφαρμογή του πλάνου "*The Great Leap Forward - το Μεγάλο Άλμα προς τα Εμπρός*" από την κινεζική ηγεσία. Το σχέδιο αποτελούσε ουσιαστικά μια προσπάθεια βελτιστοποίησης - επανεκκίνησης της κινεζικής οικονομίας, όπως η βιομηχανία, ο αγροτικός τομέας και η ζωική παραγωγή. Το σχέδιο ωστόσο όχι μόνο δεν οδήγησε στην εκβιομηχάνιση της παραγωγής (άλλα αντίθετα είχε ως αποτέλεσμα εκατομμύρια νεκρούς από πείνα), άλλα επιπλέον επέφερε την έντονη αποδοκιμασία του κομμουνιστικού κόμματος της ΕΣΣΔ. Χαρακτηριστικά ο *Nikita Khrushchev* (τότε ΓΓ του ΚΚ της ΕΣΣΔ το 1956) δήλωνε :

"Αισθάνομαι ανίκανος να κατανοήσω τη λογική πολλών κινεζικών εσωτερικών πολιτικών, όπως το Μεγάλο Άλμα προς τα Εμπρός και τις διαστρεβλώσεις από την Κίνα της διδασκαλία του μαρξισμού (...)"

(Palese, 2002,σελ 23)

Μεγαλύτερη ανάλυση των συνεπειών αυτής της περιόδου της διόρυξης των Σοβιετικό κινεζικών σχέσεων θα ακολουθήσει στο επόμενο τμήμα που εξετάζουμε την στρατηγική της Κίνας. Αυτή ακριβώς η ρήξη των σχέσεων μεταξύ των δυο κομμουνιστικών Κρατών ήταν το γεγονός που επέτρεψε να τεθούν οι αρχικές βάσεις για την σύναψη επίσημων διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Μετά την κινεζική επανάσταση του 1949 δεν υπήρχαν διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των, το εμπόριο ήταν περιορισμένο και οι επίσημες επαφές μεταξύ των δυο χωρών ήταν σπάνιες. Τον Απρίλιο του 1971 εννέα παίκτες από την ομάδα επιτραπέζιας αντισφαίρισης των ΗΠΑ συνοδευόμενοι από αξιωματούχους και εκπρόσωπους των ΜΜΕ, πραγματοποίησαν ένα ιστορικό ταξίδι στην Κίνα αποτελώντας την πρώτη αποστολή Αμερικανών που επισκεπτόταν τη

χώρα εδώ και δεκαετίες. Το ταξίδι τους ήταν η αρχή αυτού που έγινε ευρύτερα γνωστό ως *"διπλωματία του ping-pong"*.

Από τις υπηρεσίες ασφαλείας των ΗΠΑ, η *"διπλωματία του ping-pong"* ερμηνεύεται ως μια προσπάθεια της Κίνας να αναδείξει την καλή θέληση που έχει για την βελτίωση των διακρατικών σχέσεων μεταξύ των δυο χωρών.³² Εκτιμούν ωστόσο (οι υπηρεσίες ασφαλείας) ότι έτερος στόχος αυτής της μεταβολής της στάσης της Κίνας είναι μακροπρόθεσμα η συζήτηση για την **άρση** της πίεση που προκαλούν οι περιορισμοί που της έχουν επιβάλει οι ΗΠΑ (σε σχέση με το θέμα της Taiwan), καθώς και μια προσπάθεια διαφοροποίησης του κινεζικού κομμουνιστικού κόμματος από άλλα κομμουνιστικά καθεστώτα με σκοπό την **αποδοχή** της Κίνας στο δυτικό σύστημα και συγκριμένα στον ΟΗΕ. Στις ίδιες αναφορές βέβαια δεν παραλείπεται να εφιστάται η προσοχή στην διπλωματικής υπηρεσίας των ΗΠΑ στο ότι ίσως αυτές οι κινεζικές κινήσεις καλής θέλησης να είναι μια **"παγίδα (plot)"** που έχει υφανθεί **σε συνεννόηση** με την ΕΣΣΔ, ώστε να δημιουργηθεί μια θετική εικόνα για την Κίνα στο εσωτερικό των ΗΠΑ και να φέρει η άλλη πλευρά το βάρος σε ενδεχόμενη αποτυχία συνεννόησης. (Αποχαρακτηρισμένη αναφορά CIA 1682, 1971,σελ 4)

Όσον αφορά την προτεινόμενη στρατηγική των ΗΠΑ σε αυτή τη μεταστροφή της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής, προτείνεται η διατήρηση των σχέσεων άλλα σε χαμηλό προς το παρόν επίπεδο, δηλαδή μεταξύ προσώπων και όχι θεσμικών παραγόντων. Θεωρούν πάντως δεδομένο ότι η εξέλιξη των σχέσεων θα έχει κομβικό σημείο την συνέχεια ή μη της υποστήριξης των ΗΠΑ προς την Taiwan, οπότε δεν αποκλείουν νέα αντίδραση της Κίνας και εκ νέου μεταστροφή των σχέσεων αυτή την φορά προς την απομόνωση και την διακοπή των διαύλων επικοινωνίας. Όσον αφορά τις ΗΠΑ δεν πρέπει να αναμένεται μια γοργή και θεαματική βελτίωση των εμπορικών σχέσεων των δυο δυνάμεων, αλλά η εκδήλωση προθέσεων της Κίνας πρέπει να παρακολουθείται στενά και να δοθεί χρόνος για ωρίμανση της συνεργασίας. (Αποχαρακτηρισμένη αναφορά CIA 1682, 1971, σελ 8)

³² Σχετική τεκμηρίωση σε επίσημη αναφορά της CIA στον υπερένδεσμο
<https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP85T00875R001100100050-0.pdf>

Πέραν προφανώς από τη συνάντηση σε ένα αθλητικό γεγονός (αφορμή) είναι σαφές ότι το 1971 δημιουργήθηκε στην πραγματικότητα ένας δίαυλος επικοινωνίας που επέτρεψε την επίσκεψη στο Πεκίνο του αμερικανού πρόεδρου *Richard Nixon* τον Φεβρουάριο της επόμενης χρονιάς και την έκδοση *μνημονίου κατανόησης "Δήλωση (Ανακοινωθέν) της Σαγκάης (Shanghai Communique)"* που σκοπό είχε την βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών.^{33 34}

Συνοψίζοντας την Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ αυτή την περίοδο ο Αμερικανός Πρόεδρος, επιδίωξε να εκμεταλλευτεί τις κακές σχέσεις Κίνας-ΕΣΣΔ, ελπίζοντας στη δημιουργία ενός **στρατηγικού αντίπαρου** έναντι της ΕΣΣΔ. Επιπλέον εκτιμώ ότι διαφαίνεται μια μετατόπιση της Ουάσιγκτον από την ηγεμονική θεωρία της μονοπολικότητας σε πιο φιλελεύθερες και ρεαλιστικές προσεγγίσεις που υποστήριζαν ότι οι ΗΠΑ δεν μπορούν να στοχεύουν στον επ' άπειρο αποκλεισμό μιας διαρκώς ισχυροποιούμενης Κίνας από το διεθνές σύστημα. Επιπρόσθετα, σε στρατιωτικό πλαίσιο η απεμπλοκή των ΗΠΑ από τον πόλεμο του Vietnam απαιτούσε σαφώς την συνδρομή του Πεκίνου που έως τότε στήριζε με κάθε τρόπο τους *Viet Cong* (Χριστόπουλος, 2023, σελ 14)

Μια εύθραυστη ισορροπία αναμονής και συγκρατημένης συνεργασίας σημειώνεται στις σχέσεις των δυο χωρών τα επόμενα χρόνια με αμοιβαίες συναντήσεις των ηγετών, άλλα οι διαφορές δεν εξέλειψαν από την διπλωματία των ΗΠΑ (με κύριες το ζήτημα της Ταϊwan και τις ανησυχίες για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα). Σημείο καμπής των σχέσεων καταγράφεται τον Μάιο / Ιούνιο 1989, οπότε η αιματηρή καταστολή πολιτών στην πλατεία Tiananmen του Πεκίνου αναγκάζει τον αμερικανό πρόεδρο να ανακοινώσει την αναστολή πώλησης στρατιωτικού εξοπλισμού στην Κίνα και την αναστολή επισκέψεων Αμερικανών αξιωματούχων. (Bush, 2000)

Ωστόσο, αν και η πλειοψηφία των πολιτών των ΗΠΑ αισθάνεται συμπάθεια προς τους εξεγερμένους κινέζους φοιτητές, η στρατηγική των ΗΠΑ σε σχέση με την Κίνα ήταν βασισμένη στον πυλώνα ότι δεν πρέπει να διαταραχθεί η οικονομική σχέση των δύο χωρών καθώς διακυβεύονταν σημαντικά οικονομικά συμφέροντα.

³³ Διαθεσιμο στην υπερσύνδεση <http://www.china.org.cn/english/china-us/26012.htm>

³⁴ Βλέπε Κεφάλαιο 1 παρούσας σχετικά με αναλυτικούς στόχους της συμφωνίας.

Χαρακτηριστικά, ο τότε πρώην Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών *Henry Kissinger*, σε άρθρο του στην εφημερίδα *Washington Post*, είχε επισημάνει:

"Η επιβολή κυρώσεων από το Κογκρέσο για ζητήματα εσωτερικής φύσεως δεν έχει προηγούμενο (...). Καμία κυβέρνηση στον κόσμο δεν θα ανεχόταν να καταληφθεί η κεντρική πλατεία της πρωτεύουσάς της για 8 εβδομάδες, από δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές (...). Επομένως, η καταστολή ήταν αναπόφευκτη"

(Kissinger, 1989)

Τα επόμενα δυο έτη οι περισσότερες από τις επιβληθείσες κυρώσεις των ΗΠΑ προς την Κίνα έχουν ανακληθεί, ενώ πραγματοποιούνται ακόμα και μυστικές επαφές μεταξύ των δυο πλευρών ώστε να είναι βέβαιοι ότι δεν έχει επέλθει κάποιου είδους ρήξη στις σχέσεις. Είναι σαφές ότι η αλληλεξάρτηση των δυο δυνάμεων έχει αρχίσει να γίνεται τόσο ισχυρή που πλέον δεσμεύει την στρατηγική των ΗΠΑ σε μια **ισορροπία** μεταξύ καταγγελιών για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την μια, την αναγκαιότητα υποστήριξης στην Taiwan από την άλλη και στους σημαντικούς οικονομικούς δεσμούς των δυο στο τρίτο άκρο.

Επόμενο σημείο ενδιαφέροντος των σχέσεων η προεδρία *Obama*. Ο αμερικανός πρόεδρος στις τοποθετήσεις του, τόσο προεκλογικά όσο και στο πρώτο διάστημα της θητείας του, έδειχνε ότι ήθελε να καταστήσει την Κίνα εταίρο με τον οποίο θα συνεργαζόταν σε σειρά ζητημάτων, όπως οικονομική ανάκαμψη, ζητήματα ασφαλείας και περιβάλλοντος. Διαφαινόταν ότι η νέα διακυβέρνηση επιθυμούσε να λάβει στρατηγικές διαβεβαιώσεις από την Κίνα σχετικά με την ασφάλεια των γειτονικών χωρών της, άλλα και οι ΗΠΑ φαίνονταν διατεθειμένες να προχωρήσουν σε αναγνώριση της σημαντικής θέσης του Πεκίνου στο παγκόσμιο σύστημα ισχύος. Παράλληλα οι ΗΠΑ δεν ήταν αρνητικά διακείμενες στο να βοηθήσουν την Κίνα στην ένταξη και αποδοχή από το δυτικό διεθνές σύστημα και τους ελεγχόμενους από τις ΗΠΑ διεθνείς οργανισμούς. (Χριστόπουλος, 2023, σελ 25)

Οι ανωτέρω τοποθετήσεις δεν σημαίνουν βέβαια ότι η ηγεσία των ΗΠΑ ήταν αφελής σχετικά με τις πραγματικές προθέσεις του Πεκίνου, άλλα μάλλον με βάση την ρεαλιστική πολιτική θεώρηση συνειδητοποιούσαν ότι η ταχεία άνοδος της Κίνας θα διακινδυνεύσει την ηγεμονία τους (αν όχι βραχυπρόθεσμα, τουλάχιστον μακροπρόθεσμα). Ένα σημείο ενδιαφέροντος στην εξέλιξη των σχέσεων και το

πλέον σημαντικό σημείο καμπής για την μεταβολή στην αμερικανική στρατηγική ήταν το τέλος του 2019, όταν η εικόνα του αμερικανού προέδρου στο εσωτερικό των ΗΠΑ φαινόταν αποδυναμωμένη και υποχωρητική προς τις απαιτήσεις τις Κίνας. Το αμερικανικό σύστημα εξουσίας θεώρησε ότι η Κίνα εκλαμβάνει την πολιτική των ΗΠΑ ως **αδυναμία** και συνεπώς είναι το μέρος που προσέρχεται σε συνομιλίες από **θέση ισχύος**. Άρα κατά κάποιον τρόπο η συμπεριφορά της Κίνας θα μπορούσαμε να πούμε ότι “επέβαλε” την μεταστροφή της προσοχής των ΗΠΑ προς την Ασία. (Χριστόπουλος, 2023, σελ 27)

Η αποκαλούμενη ως “*στροφή (των ΗΠΑ) προς την Ασία-(Pivot to Asia)*” υπό την προεδρία του *Barack Obama*, εκκίνησε το 2009 και έως το 2011 η μεταβολή αυτή είχε καταστεί σαφής σε όλο το διεθνές σύστημα. Η στρατηγική των ΗΠΑ πλέον περιλαμβάνει μεταξύ άλλων αυξημένες επενδύσεις (διπλωματικές, οικονομικές, στρατηγικές) στην περιοχή της Ασίας / Ειρηνικού³⁵. Σε επίσημη κυβερνητική ενημέρωση) σημείωνε ότι ³⁶:

“Η κυβέρνησή έχει λάβει μια συνειδητή και στρατηγικής φύσεως απόφαση, δηλαδή ότι οι ΗΠΑ θα διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στη περιοχή στο μέλλον. Προτεραιότητά μας είναι να ενισχύσουμε τη συνεργασία μεταξύ των εταίρων μας στην περιοχή, αξιοποιώντας τις σημαντικές και αυξανόμενες ικανότητές τους για τη δημιουργία ενός δικτύου ομοϊδεατών κρατών που υποστηρίζει και ενισχύει μια περιφερειακή τάξη βασισμένη σε κανόνες και αντιμετωπίζει περιφερειακές και παγκόσμιες προκλήσεις.”

(White House Statements & Releases, 16 Nov 2015)

Μπορούμε να εκτιμήσουμε ότι πλέον η Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ βασίζεται στη διαμόρφωση ενός φιλικού προς αυτήν πολιτικού συστήματος των χωρών που ευρίσκονται στην περιοχή ενδιαφέροντος της Κίνας με σκοπό :

α. Την ισχυρή και αξιόπιστη αμερικανική παρουσία σε όλη την Ασία ως εξισορρόπηση της κινεζικής ανόδου. (MacDonald, 2012, σελ 5)

³⁵ Κάποια παραδείγματα συνεργασίας είναι αυτή των Κρατών του Ειρηνικού Ωκεανού (*Trans-Pacific Partnership TPP*) και η Εμπορική Συμφωνία με τη Ν. Κορέα (*South Korea Free Trade Agreement - FTA*).

³⁶ Διαθέσιμο στην υπερσύνδεση <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/11/16/fact-sheet-advancing-rebalance-asia-and-pacific>

β. Η παράλληλη αύξηση της στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ στις Φιλιππίνες, τη Νέα Ζηλανδία, την Αυστραλία, το Βιετνάμ και άλλες χώρες της περιοχής, προκειμένου να αποτρέψουν την κινεζική στρατιωτική υπεροχή στον δυτικό Ειρηνικό. (Research Congress, 2012, σελ 3)

Εξετάζοντας εν συντομία την περίοδο της πρώτης διακυβέρνησης Trump, η στρατηγική έναντι της Κίνας καταγράφει μια επιπλέον αλλαγή προς την κατεύθυνση της πλέον σκληρής προάσπισης των εθνικών συμφερόντων και της εθνικής κυριαρχίας των ΗΠΑ, σε αντίθεση με την (όπως την αποκαλεί ο πρόεδρος Trump) υποχωρητική προσέγγιση *Obama*. Η στρατηγική των ΗΠΑ πλέον παρουσιάζει μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση, προτάσσοντας το συμφέρον των ΗΠΑ ως την ύψιστη αξία. Ο αυθορμητισμός και οι αντικρουόμενες – μερικές φορές – απόψεις της κυβέρνησης Trump, ενδεχομένως να μην κατέδειξαν με σαφή τρόπο την πεποίθηση ότι εκτός από στρατηγικό ανταγωνιστή, η Κίνα αποτελεί λανθάνουσα σοβαρή απειλή για την ηγεμονία των ΗΠΑ, των αξιών τους και του οικονομικού τους μοντέλου. (Χριστόπουλος, 2023, σελ 50)

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να επανέλθουμε και να υπενθυμίσουμε μια από τις προϋποθέσεις της εργασίας. Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας εργασίας πρόεδρος των ΗΠΑ ήταν ο Biden (ωστόσο επόμενος εκλεγμένος πρόεδρος ο Trump). Οπότε για την ανάλυση που θα ακολουθητέα θεωρείται ως τρέχουσα και ενεργή πολιτική των ΗΠΑ αυτή που ακόλουθη ο πρόεδρος Biden, με την υποσημείωση της ενεχόμενης μελλοντικής αναθεώρησης αυτής όταν η διοίκηση Trump εκδώσει τις δίκες της στρατηγικές κατευθύνσεις³⁷.

Αφού σκιαγραφήθηκε το πλαίσιο της Υψηλής Στρατηγικής και των σημαντικότερων Στρατηγικών Στόχων των ΗΠΑ τα προηγούμενα έτη, ας εστιάσουμε στο σκέλος που αφορά στην τρέχουσα Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ σε σχέση με την Κίνα³⁸. Στην έκδοση του "[National Security Strategy, 12 October 2022](#)", το οποίο εκπονείται από τον Λευκό Οίκο με σκοπό να γνωστοποιήσει τις κατευθυντήριες γραμμές της Προεδρίας *Biden* σε όλα τα ζητήματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, αφιερώνεται ειδικό τμήμα στην Κίνα (Επίσης αφιερώνεται

³⁷ Αφορά την National Security Strategy που παραδοσιακά εκδίδει ο Λευκός Οίκος σε κάθε αλλαγή διοίκηση.

³⁸ Κατά το χρονικό διάστημα συγγραφής της παρούσας πρόεδρος των ΗΠΑ παραμένει ο Biden.

ειδικό τμήμα της έκδοσης στην Ρωσία άλλα στο ήμισυ της έκτασης του κειμένου που αφορά την Κίνα).³⁹

Όσον αφορά την Κίνα αρχικά αναγνωρίζεται από τον πρόεδρο των ΗΠΑ ότι αποτελεί παγκόσμιο δρώντα ο οποίος επιθυμεί την αναδιαμόρφωση της διεθνούς τάξης, **άλλα και την μοναδική δύναμη** που διαθέτει οικονομικά, διπλωματικά, τεχνολογικά και στρατιωτικά μέσα **για να το επιτύχει**. Το Πεκίνο επιθυμεί να ανελιχθεί σε πρωτεύουσα διεθνή δύναμη μακροπρόθεσμα (προφανώς εκτοπίζοντας της ΗΠΑ, άρα επιφέροντας ανατροπή του status quo) και βραχυπρόθεσμα επιθυμεί την ενίσχυση της υφιστάμενης σφαίρας επιρροής της στην περιοχή του Ινδικού / Ειρηνικού Ωκεανού. Ως χρονικό σημείο της μεγιστοποίησης της ισχύος της Κίνας αναγνωρίζεται, με τα τρέχοντα δεδομένα της έκθεσης, η επόμενη δεκαετία.

Στην συνέχεια το κείμενο γίνεται πιο "δεικτικό" ως προς την χρήση της ήπιας ισχύος από την Κίνα, αφού αναφέρει ότι προκειμένου η Κίνα να αυξήσει την επιρροή της σε παγκόσμια κλίμακα χρησιμοποιεί μονόπλευρα τα πλεονεκτήματα που προσφέρει το διεθνές εμπορικό σύστημα. Δηλαδή εκμεταλλεύεται τα πλεονεκτήματα ως προς το σκέλος των εμπορικών και τεχνολογικών εξαγωγών, Χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο : "*Seeks to make the world more dependent on the PRC while reducing its own dependence on the world*"

(National Security Strategy, 2022, σελ 23)

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην υποστήριξη που θα παρέχουν οι ΗΠΑ στα γειτονικά της Κίνας Κράτη τα οποία αντιμετωπίζουν ζητήματα ασφαλείας, τονίζοντας ότι οι ΗΠΑ θα ενεργούν στην κατεύθυνση της προάσπισης της ελευθερίας ναυσιπλοΐας (στενό Taiwan), της ανεξαρτησίας περιοχών (Hong Kong) και της καταγγελίας των γενοκτονιών και των διώξεων των μειονοτήτων σε περιοχές της κινεζικής επικράτειας. Χαρακτηριστικά αναγράφεται :

³⁹ Προσπελάσιμο στο <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

“We will hold Beijing accountable for abuses – genocide and crimes against humanity in Xinjiang, human rights violations in Tibet, and the dismantling of Hong Kong’s autonomy and freedoms – even as it seeks to pressure countries and communities into silence”

(National Security Strategy, 2022, σελ 24)

Στο Παράρτημα "Γ" παρούσας παρατίθεται σύντομη ανάλυση των κυριότερων παραμενόντων σημεία τριβής των σχέσεων ΗΠΑ και ΛΔΚ όπως τα αντιλαμβάνεται η Ουάσιγκτον στην υπό εξέταση έκθεση του Λευκού Οίκου.

Οι **στρατηγικοί στόχοι** του προέδρου Biden έναντι της ΛΔΚ ήταν τρεις:

α. Η επένδυση στα **θεμέλια της ισχύος** των ΗΠΑ, δηλαδή στην ανταγωνιστικότητά, την καινοτομία, την ανθεκτικότητά και στο δημοκρατικό ιδεώδες.

β. Η **ευθυγράμμιση** των προσπαθειών με το δίκτυο των συμμάχων και εταίρων των ΗΠΑ που ασπάζονται έναν κοινό σκοπό έναντι της Κίνας στον τεχνολογικό, οικονομικό, πολιτικό, στρατιωτικό τομέα και τέλος

γ. Ο **υπεύθυνος** ανταγωνισμός με τη ΛΔΚ για την υπεράσπιση των συμφερόντων των ΗΠΑ.

Είναι φανερό ότι το ανωτέρω κείμενο στην *"National Security Strategy, 12 October 2022"*, σκιαγραφεί σε κάποιο βαθμό προθέσεις - σκοπούς και επιδιώξεις, ωστόσο δεν παύει να είναι ένα πολιτικό κείμενο και ως αναμένεται δεν θα εισερχόταν σε περαιτέρω λεπτομέρειες για την τακτική και τα μέσα που θα χειριστούν οι ΗΠΑ έναντι της Κίνας την παρούσα χρονική περίοδο. Επιπρόσθετα έχει ενδιαφέρον να δούμε την αντίστοιχη έκδοση προθέσεων και κατευθύνσεων του νεοεκλεγέντος προέδρου των ΗΠΑ *Trump* και ποιο συγκεκριμένα κατά πόσον θα παραμείνει στην (γενικά) “σκληρή” γραμμή που ακολούθησε έναντι της Κίνας κατά την πρώτη προεδρία του.

Το σύνολο του εγγράφου με την πιο πρόσφατη Εθνική Στρατηγική των ΗΠΑ παρατίθεται στον υπερσύνδεσμο <https://bidenwhitehouse.archives.gov>

Υψηλή Στρατηγική και Στρατηγικοί Στόχοι της ΛΔΚ σε σχέση τους με τις ΗΠΑ και το Διεθνές Περιβάλλον

Σε αυτό το τμήμα της εργασίας ερχόμενα να εξετάσουμε, κατά αντιστοιχία με τις ΗΠΑ, ποια ήταν η Υψηλή Στρατηγική της ΛΔΚ στην σχέση της με το μεγάλο ανταγωνιστή της καθώς και ποιες ήταν οι στρατηγικές της επιδιώξεις, οι σκοποί και τα μέσα που μεταχειρίστηκε για την υποστήριξη των ζωτικών εθνικών συμφερόντων της. Αρχικά κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν κάποια στοιχεία για την κινεζική θεώρηση της διεθνούς τάξης, του συστήματος ισχύος και της κοινωνικοπολιτικής ιδιοσυγκρασίας του Κράτους αυτού, τα οποία ίσως είναι άγνωστα στις Δυτικές κοινωνίες (όπως η δική μας), αλλά καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο που η χώρα ασκεί την εσωτερική και εξωτερική πολιτική της ακόμα και στην σύγχρονη εποχή της ψηφιοποίησης και της τεχνολογίας.

Εκτός από ένα αυτοκρατορικό παρελθόν, το οποίο υπάρχει στο συλλογικό υποσυνείδητο της κινεζικής ηγεσίας, η κινεζική κουλτούρα ενσωματώνει την κοσμοθεωρία του *"συλλογικού συμφέροντος"*, δηλαδή ότι είναι καλό για την κοινότητα και την κοινωνία είναι επωφέλες και για το άτομο. Συνεπώς τα δικαιώματα του συνόλου ευρίσκονται σε υψηλότερη κλίμακα στην ιεραρχία από τα ατομικά δικαιώματα και αυτό ίσως εξηγεί γιατί η Κίνα αντιδρά στις (κατά αυτήν ακατανόητες) αιτιάσεις των ΗΠΑ περί παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιοχές της επικράτειας της. (Bessiere, 2007,σελ 85)

Μελετητές της κινεζικής κουλτούρας, όπως ο Thomas G. Mahnken στο έργο του *"Secrecy and Stratagem: Understanding Chinese Strategic Culture"*, καταλήγουν ότι η κινεζική στρατηγική κουλτούρα εμφανίζει τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά που διατηρούνται στο πέρασμα του χρόνου:

α. **Ανωτερότητα** : Η κινεζική κοσμοθεωρία απορρίπτει την ιδέα ότι οποιοδήποτε άλλο κράτος θα μπορούσε να σταθεί αντάξιο της Κίνας.

β. **Ηγέτιδα δύναμη** : Η άνοδος της Κίνας στη φυσική της θέση στο διεθνές σύστημα (δηλαδή στην πρωτοκαθεδρία) είναι η τάξη των πραγμάτων. Το δυτικό μοντέλο των ισότιμων Κρατών (ανεξαρτήτως της ισχύος τους) δεν φαντάζει ιδιαίτερα λογικό στην κινεζική κουλτούρα.

γ. **Εσωτερική συνοχή και ανεξαρτησία** : Μια ενωμένη Κίνα απαλλαγμένη από εξωτερικές επιδράσεις και επεμβάσεις αποτελεί προϋπόθεση για την σταθερότητα του Κράτους.

δ. **Πιστή στην ειρηνική συνύπαρξη** : Η διδασκαλία του *Confucius* (ανθρωπισμός) και το στρατηγικό έργο του *Sun Tzu* (επιθυμητή η νίκη με παραπλάνηση και εφόσον είναι εφικτό με αποφυγή χρήσης βίας) έχουν διαποτίσει την σκέψη της κινεζικής κοινωνίας και Ηγεσίας. Όπως θα εξετάσουμε στην συνέχεια η χρήση "ήπιας και έξυπνης ισχύος" από το Πεκίνο είναι τα βασικότερα μέσα επιβολής επί της θέλησης των αντιπάλων του, αλλά όταν απαιτήθηκε η προσφυγή στην "σκληρή ισχύ" το χτύπημα ήταν ισχυρό. (Mahnken, 2011, σελ 8-17)

Τέλος ένα άλλο σημείο της κινεζικής ιδιοσυγκρασίας που δεν πρέπει να διαλάθει της προσοχή μας είναι η εξαιρετική βαρύτητα που έχει το μόνιμα κυβερνών Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας (ΚΚΚ) στην ολιστική εκπόνηση και εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής στα εθνικά θέματα. Θεωρώντας κάποιος το πολιτικό γραφείο του ΚΚΚ ως συνέχεια του άλλοτε Αυτοκράτορα της Κίνας, είναι κατανοητό πόσο δύσκολη είναι η αμφισβήτηση των αποφάσεων της κινεζικής πολιτικής ελίτ και η έκφραση αντίθετων απόψεων. Λαμβάνοντας επίσης υπόψη την πολυετή πολιτική κυριαρχία του *Xi Jinping* (από το 2013) γίνεται εύκολα κατανοητή η **συνέχεια** της πολιτικής του Κράτους και η διατήρηση της αποκαλούμενης "θεσμικής μνήμης" σε θέματα που σχετίζονται με τα εθνικά ζωτικά συμφέροντα της Κίνας. (Kallio, 2011, σελ 3)

Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ιδρύεται το 1949 τερματίζοντας έναν αιώνα αναρχίας, φεουδαρχίας, εμφυλίων πολέμων, καταπίεσης από το εξωτερικό και πολέμων με την Ιαπωνία. Τη δεκαετία του 1950 η εσωτερική πολιτική εστιάζει στην αναδιανομή της γης και την απαλλαγή από τους φεουδάρχες. Όμως δεν ήταν οι αγρότες αυτοί που ανήλθαν την εξουσία, αλλά ένας κύκλος διανοούμενων συσπειρωμένων γύρω από τον *Mao Zedong* και το κόμμα του. Στόχος αυτής της περιόδου (και έως τις αρχές της δεκαετίας του 1960) ήταν η οικοδόμηση ενός ισχυρού κράτους, με βιομηχανική και στρατιωτική δύναμη που θα τοποθετούσε την Κίνα στις ισχυρές δυνάμεις του κόσμου. (Joseph, 2010, σελ 435)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και για τρία χρόνια ο *Mao Zedong* προωθεί το αναπτυξιακό πλάνο που ονομάστηκε *"The Great Leap Forward- το Μεγάλο Άλμα προς τα Εμπρός"* και το οποίο προσέβλεπε σε μια αυξημένη βιομηχανική και αγροτική παραγωγή μέσω της κινητοποίησης του μεγάλου κινεζικού πληθυσμιακού δυναμικού. Επρόκειτο για ένα οικονομικό-κοινωνικό σχέδιο για να μετατρέψει σε σύντομο χρονικό διάστημα την ηπειρωτική Κίνα από μια αγροτική οικονομία φτωχών σε μία σύγχρονη βιομηχανική κομμουνιστική κοινωνία. (Παπασωτηρίου, 2013)

Οι καιρικές συνθήκες, οι λάθος πολιτικές επιλογές, ο αυταρχικός τρόπος επιβολής του σχεδίου, οι μαζικές μετακινήσεις πληθυσμού και το χάος που επέφεραν οδήγησαν σε πλήρη αποτυχία το σχέδιο, το οποίο στα χρόνια που διήρκεσε (1959-1962) άφησε πάνω από 20 εκ. νεκρούς από την ασιτία και τις κακουχίες. Αλλά και τα επόμενα δέκα έτη η κατάσταση στο εσωτερικό της Κίνας δεν βελτιώθηκε ιδιαίτερα, αντιθέτως οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν κατά την *"Πολιτιστική Επανάσταση (1966-1976)"* παρέλυσαν την οικονομία, αποδιοργάνωσαν την κοινωνία και η Κίνα βυθίστηκε σε χάος, όπου εκατομμύρια άνθρωποι εξορίστηκαν και πέθαναν από τις κακουχίες, τις δολοφονίες και την ασιτία. Επιγραμματικά, η χώρα απομονώθηκε στο εξωτερικό και η οικονομία της κατέρρευσε στο εσωτερικό. (Χριστόπουλος, 2023,σελ 9-10)

Εξετάζοντας τώρα το πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής και της διπλωματίας του Πεκίνου κατά το ίδιο χρονικό διάστημα δεν πρέπει να μας διαφεύγει της προσοχής ότι (τουλάχιστον στην ρεαλιστική θεώρηση) η εξωτερική πολιτική ενός Κράτους είναι το σύνολο αποφάσεων που έχουν τελικό σκοπό την ενδυνάμωση της θέσης του Κράτους στο διεθνές σύστημα, μέσω της αλληλεπίδρασης με τα γειτονικά κράτη, οντότητες και την διεθνή κοινότητα. (Πουλάκος, 2014, σελ 39-41).

Τούτων λεχθέντων από την ίδρυση της η Κίνα αναπτύσσει ένα προσωποκεντρικό χαρακτήρα εξωτερικής πολιτικής ταυτιζόμενη αρχικά με την ηγετική μορφή του *Mao Zedong* (και αργότερα του διάδοχου του *Deng*), προσανατολισμένο κυρίως στην στρατηγικής σημασίας συμμαχία με την ιδεολογικά συγγενή ΕΣΣΔ και δευτερευόντως στην διατήρηση κάποιου βαθμού επαφών με τον άλλο ισχυρό πόλο του συστήματος ισχύος, δηλαδή τις ΗΠΑ. Η εξωτερική πολιτική

της Κίνας ωστόσο παραλείπει να αναπτύξει σχέσεις με τα γειτονικά της Κράτη στην ΝΑ Ασία, στάση οφειλόμενη κυρίως στις εσωτερικές αναταραχές και στην έμφυτη εσωτερικότητα της ιδεολογίας της κινεζικής πολιτικής ελίτ συνοδευόμενη με ένα αίσθημα υπεροχής έναντι των πολιτισμών άλλων λαών. (Zhao, 1999, σελ 335-345)

Πιο ειδικά στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ με την ίδρυση της ΛΔΚ οι σχέσεις των δυο δυνάμεων φαίνεται να μεταβάλλονται από φιλικές σε σχέσεις εντάσεων με αφορμή (και αιτία) την στήριξη και αναγνώριση από τις ΗΠΑ στην έκπτωτη εθνικιστική κυβέρνηση στην Ταϊwan και τα αντιδιαμετρικά συμφέροντα και στάση των δυο στον πόλεμο της Κορέας⁴⁰. Ωστόσο, από τις εντάσεις αυτές η κυβέρνηση της Κίνας εξήγαγε το συμπέρασμα ότι πλέον είχε αποκτήσει λόγο και βάρος στο σύστημα ισχύος. Για τον Mao Zedong αυτές οι εντάσεις με τις ΗΠΑ αποδείκνυαν ότι η ΛΔΚ ήταν πλέον ένα ενιαίο, νομιμοποιημένο και ισχυρό Κράτος του οποίου τις θέσεις και ενέργειες οι ΗΠΑ τις ελάμβαναν υπόψη, θεωρούμενων μάλιστα ισότιμων ετέρων της Μόσχας.

Την επόμενη δεκαετία του 1960 ο πόλεμος στο Vietnam απασχολεί τις ΗΠΑ αλλά και εδώ έρχονται αντιμέτωποι (εμμέσως) με την Κίνα. Η στρατιωτική υποστήριξη του Πεκίνου στις δυνάμεις του βόρειου Vietnam μπορεί να μην αλλάζει σοβαρά τους συσχετισμούς στο πεδίο της μάχης, αλλά η στήριξη - συμμαχία αυτή αποτρέπει τις ΗΠΑ να έρθουν σε ευθεία πολεμική αντιπαράθεση με την Κίνα. Είναι χαρακτηριστικό ότι η αεροπορία των ΗΠΑ αποφεύγει την παραβίαση του κινέζικου εναέριου χώρου, αποδεχόμενες το επιχειρησιακό μειονέκτημα⁴¹. Η εκλογή Νίχσον στις ΗΠΑ, το 1968, επιβάλλει την συνεννόηση με το Πεκίνο για το κλείσιμο του μετώπου του Vietnam, ώστε η Ουάσινγκτον να στρέψει την προσοχή της στην ΕΣΣΔ και στις προσπάθειες μείωσης των εντάσεων και ελέγχου των εξοπλισμών. (Πουλάκος, 2014, σελ 43)

Αν και η Κίνα, θεωρεί για τον εαυτό της ότι είναι ισότιμος σύμμαχος της ΕΣΣΔ, στην πραγματικότητα τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά. Αμέσως μετά την ίδρυση της ΛΔΚ ο *Mao Zedong* φρόντισε να κάνει σαφέστατο ότι έχει συμπαραταχθεί με την μια πλευρά στην αναμέτρηση Ανατολής και Δύσης. Βασικό

⁴⁰ Βλέπε Κεφάλαιο 1 παρούσας για τα συγκεκριμένα θέματα αμερικανό-σινικών εντάσεων.

⁴¹ Αποδεχόμενοι έτσι την απώλεια σε στρατιωτικό επίπεδο της δυνατότητας προσβολής των Viet Cong από πολλαπλές κατευθύνσεις.

ρόλο βέβαια στην επιλογή της στρατηγικής συμμαχίας με την Σοβιετική Ένωση έπαιξε η κοινή (σε γενικές γραμμές) κομμουνιστική ιδεολογία των δυο Κρατών. Στις 14 Φεβρουαρίου του 1950 υπογράφεται η “Συνθήκη φιλίας, συμμαχίας και αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών και της Λαϊκής Δημοκρατίας Κίνας”, στην οποία, πέραν από την βοήθεια των Σοβιετικών σε θέματα βιομηχανίας, υποδομών τεχνολογίας, επικοινωνιών και εμπορίου προς την Κίνα Το περιεχόμενο των συνομιλιών (εν είδη απομαγνητοφώνησης) είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα ["Record of Talks between I.V. Stalin and Chairman of the Central People's Government of the People's Republic of China Mao Zedong"](https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/record-talks-between-iv-stalin-and-chairman-central-peoples-government-peoples-republic)⁴²

Επιπλέον στόχοι της συνθήκης ήταν η διασυνοριακή ασφάλεια των δυο χωρών αλλά και μια "επιθετική προσέγγιση" των σχέσεων με την Ιαπωνία και λιγότερο επιθετική προς τις ΗΠΑ. Παράλληλα, αλλά μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, η Μόσχα βοηθά τις κινεζικές πυρηνικές φιλοδοξίες με επιστημονικό προσωπικό, τεχνογνωσία και ακόμα και με την αποστολή στο Πεκίνο ενός πρότυπου ατομικού εκρηκτικού μηχανισμού. (Gebler, 2009, σελ 396)

Χαρακτηριστικά στον λόγο που εκφώνησε κατά την αναχώρηση του μετά την υπογραφή της συνθήκης, ο Κινέζος πρόεδρος είπε:

“Ο κόσμος μπορεί να δει πώς η συσπείρωση των δυο μεγάλων λαών - της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης- που κατοχυρώθηκε με τη Συνθήκη, θα είναι αιώνια, ακατάλυτη, και κανένας δε θα μπορέσει να μας χωρίσει τον έναν από τον άλλον. Η συσπείρωση αυτή θα επιδράσει οπωσδήποτε όχι μόνο στην άνθηση των δύο μεγάλων κρατών -της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης- αυτή θα επιδράσει οπωσδήποτε στο μέλλον της ανθρωπότητας, στο θρίαμβο της ειρήνης και της δικαιοσύνης σε όλο τον κόσμο”.

(Mao Zedong, 1950)

Ο θάνατος του Joseph Stalin την άνοιξη του 1953 και η ανάληψη της ηγεσίας του συμπλέγματος των κομμουνιστικών κρατών από τον Nikita Khrushchev έφερε και τις πρώτες δυσκολίες στις σινο κινεζικές σχέσεις. Ο νέος ηγέτης της ΕΣΣΔ κατά το 20^ο συνέδριο του Κομμουνιστικού Κάματος αποκήρυξε τον σταλινισμό, κάτι που εξόργισε

⁴² <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/record-talks-between-iv-stalin-and-chairman-central-peoples-government-peoples-republic>

της παρισταμένη κινεζική αντιπροσωπεία η οποία δήλωσε ότι η σταλινική θεωρία ανήκει στο παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα. (Παπασωτηρίου, 2015, άρθρο εφημερίδας Καθημερινή, διαθεσιμο στην πηγή :

<https://www.kathimerini.gr/world/831523/i-sinosovietiki-rixi/>)

Οι διαφορές των δυο ηγεσιών, περάν από τα θέματα ιδεολογίας, διαφαίνεται ότι έχουν μεγαλύτερη και σημαντικότερη ένταση όταν εξετάζουμε τα θέματα εξωτερικής πολιτικής και Υψηλής Στρατηγικής. Η Μόσχα αρχίζει σταδιακά μια μεταστροφή του δημοσίου λόγου προς την κατεύθυνση της άμβλυνσης των εντάσεων του ψυχρού πολέμου στην σχέση της με τις ΗΠΑ. Η Κίνα, με έναν Mao Zedong που θεωρεί αυτόν την μοναδική αυθεντία στον χώρο του κομμουνισμού και μοναδικό διάδοχο του Stalin, υιοθετήσει ακραία ρητορική εντάσεων αψηφώντας (φαινομενικά) τους κινδύνους ενός πυρηνικού πολέμου. Χαρακτηριστικά δήλωνε τον Νοέμβριο του 1967 :

«Όσον αφορά την Κίνα, αν οι ιμπεριαλιστές εξαπολύσουν πόλεμο εναντίον μας, εμείς μπορεί να χάσουμε πάνω από 300 εκατομμύρια. Ε, λοιπόν; Ο πόλεμος είναι πόλεμος. Τα χρόνια θα περάσουν και θα στρωθούμε στη δουλειά για να παράγουμε περισσότερα μωρά από ποτέ άλλοτε».

(Mao Zedong, 1957)

Αν και η Κίνα εμφανίζεται όλο και περισσότερο σε μια γραμμή σκληρής ρητορικής στην πραγματικότητα ανησυχεί από την αμερικανική απειλή⁴³ και αποζητά πυρηνική τεχνολογία, την οποία της αρνείται όμως η ΕΣΣΔ. Την περίοδο που η ΛΔΚ βάζει σε εφαρμογή το σχέδιο *"The Great Leap Forward (1960)"*, ουσιαστικά σημαίνει την εγκατάλειψη του σοβιετικού τεχνοκρατικού μοντέλου ανάπτυξης, κάτι που επιφέρει την αντίδραση του Khrushchev αποσύροντας τους σοβιετικούς συμβούλους από την Κίνα και σταματώντας να υποστηρίζει το κινεζικό πυρηνικό πρόγραμμα. Η ιδεολογική ρήξη των δύο χωρών επισημοποιήθηκε στα τέλη του 1960 όταν Μόσχα και Πεκίνο αντάλλαξαν δημοσίως βαριές κατηγορίες για απομάκρυνση από τις αρχές του κομμουνισμού. (Παπασωτηρίου, 2015, άρθρο εφημερίδας Καθημερινή, <https://www.kathimerini.gr/world/831523/i-sinosovietiki-rixi/>)

⁴³ Εγκατάσταση αμερικανικών πυραυλικών συστημάτων στην Taiwan

Τα επόμενα χρόνια οι εντάσεις μεταξύ Κίνας και ΕΣΣΔ φτάνουν ακόμα και πέρα από το σημείο της διόρυξης των ιδεολογικών σχέσεων, στα πρόθυρα της γενικευμένης χρήσης βίας. Επιγραμματικά και για οικονομία χρόνου :

α. Το 1962, η Μόσχα παίρνει ανοιχτά θέση υπέρ της Ινδίας στην συνοριακή διένεξη που ξέσπασε με την Κίνα στο μέτωπο των Ιμαλαΐων.

β. Το 1963-1964, η Κίνα άρχισε να εγείρει εδαφικά ζητήματα προς τη Σοβιετική Ένωση.

γ. Το 1966-1969 (Πολιτιστική Επανάσταση της Κίνας), ο Mao Zedong κλιμάκωσε την προσπάθειά του να αποσπάσει από την Μόσχα τα ηνία του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος. Το Πεκίνο μάλιστα χαρακτήρισε τη Σοβιετική Ένωση εξίσου εχθρική με τις ΗΠΑ λόγω της εισβολή τους στην Τσεχοσλοβακία. (Πουλάκος, 2014, σελ 48)

δ. Το 1969 ξέσπασαν σοβαρές μεθοριακές μάχες μεταξύ Κίνας και Σοβιετικής Ένωσης, τις οποίες φαίνεται να ξεκίνησε η κινεζική πλευρά στήνοντας ενέδρα σε σοβιετικούς στρατιώτες. Μικρά συνοριακά επεισόδια μεταξύ των δυο χωρών συνεχίστηκαν και τους επόμενους μήνες αφήνοντας πίσω τους μάλιστα νεκρούς. Σύμφωνα με τον καθηγητή Παπασωτηρίου σε άρθρο του στην εφημερίδα "Καθημερινή" :

"Καθώς συνεχιζόταν η συγκέντρωση σοβιετικών δυνάμεων στα βόρεια σύνορα της Κίνας, Σοβιετικοί αξιωματούχοι άρχισαν να ρωτούν Αμερικανούς αξιωματούχους αν οι ΗΠΑ θα δέχονταν μια σοβιετική επίθεση ενάντια στο κινεζικό πυρηνικό οπλοστάσιο.(....) Η κυβέρνηση του Ρίτσαρντ Νίξον ανησυχούσε τόσο πολύ για το ενδεχόμενο μαζικής σοβιετικής εισβολής στην Κίνα, που στις 5 Σεπτεμβρίου 1969 εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία ξεκαθάριζε ότι οι ΗΠΑ δεν θα παρέμεναν αδρανείς σε περίπτωση σινοσοβιετικού πολέμου".

(Παπασωτηρίου, 19-09- 2015)⁴⁴

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο των κάκιστων σχέσεων Κίνας και Σοβιετικής Ένωσης, είχε συμβεί ουσιαστικά **η διάσπαση της Ευρασίας**. Ήταν μια τεράστιας σημασίας γεωπολιτική εξέλιξη, καθώς ο κομμουνιστικός κόσμος δεν ήταν πλέον

⁴⁴ Διαθεσιμο στην πηγή <https://www.kathimerini.gr/world/831523/i-sinosovietiki-rixi/>

"μονόχρωμος", η Κίνα είχε δείξει την ισχυροποίηση της σε βαθμό που να αντιτίθεται στην ηγέτιδα ΕΣΣΔ ενώ είχε ανοίξει ο δρόμος για την σινο αμερικανική προσέγγιση που θα εξετάσουμε στην συνέχεια.

Όπως είδαμε αναλυτικά και στο πρώτο Κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αυτό που ξεκίνησε ως "*διπλωματία του ping pong*", οδήγησε στην επίσκεψη του προέδρου Νίχον στο Πεκίνο τον Φεβρουάριο του 1972. Πρόκειται για χρονική περίοδο – ορόσημο που σηματοδοτεί την αλλαγή υψηλής στρατηγικής και των στρατηγικών στοχεύσεων και για τις δυο δυνάμεις και η οποία συνεχίστηκε και από τον διάδοχο του Mao Zedong στην ηγεσία της Κίνας, τον πρόεδρο Deng Xiaoping.

Αρχικά ο Mao Zedong ευρισκόμενος υπό ασφυκτικό ιδεολογικό, διπλωματικό και στρατιωτικό "στραγγαλισμό" από την Μόσχα και τους δορυφόρους της, επεδίωξε την προσέγγιση με τον έτερο πόλο του διεθνούς συστήματος ως αντίβαρο – εξισορρόπηση της πίεσης αυτής. Σίγουρα και η απόφαση της απόσυρσης των αμερικανικών δυνάμεων από το Vietnam συνέβαλε θετικά στην προσέγγιση αυτή. (Παπασωτηρίου, 2015)

Η προσέγγιση της Κίνας με τις ΗΠΑ είχε σαν βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμα την έξοδο της από την διπλωματική απομόνωση που τις είχε επιβληθεί το προηγούμενο χρονικό διάστημα, την απόδοση θέσης μόνιμου μέλους στο συμβούλιο ασφαλείας του ΟΗΕ και μακροπρόθεσμα δρομολόγησε την ένταξή της στο ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα.

Οι σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των δυο χωρών συνεχίστηκαν και μετά την ανάληψη της κινεζικής Ηγεσίας από τον Deng Xiaoping (1976) και μάλιστα η περίοδος των δεκαετιών '70 έως '90 σημαδεύεται από την υιοθέτηση ακόμη περισσότερο φιλικών σχέσεων μεταξύ των δυο δυνάμεων. Το 1978 υπό την προεδρία Carter στις ΗΠΑ ο στενός σύμβουλος για θέματα ασφαλείας Brzezinski μεταβαίνει στην Κίνα και ουσιαστικά συμφωνείται η αναγνώριση της ΛΔΚ ως της "*μιας Κίνας*" και σε ανταπόδοση οι κινέζοι αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ΗΠΑ να πωλούν στρατιωτικό εξοπλισμό στην Taiwan, παράλληλα με την μείωση των κινέζικων στρατιωτικών δυνάμεων στην περιοχή αυτή⁴⁵. Πρόκειται ουσιαστικά για

⁴⁵ Σε ανταπόδοση της επίσκεψης Brzezinski, την επόμενη χρονιά μετέβει στις ΗΠΑ ο κινέζος Πρόεδρος (1979)

μια επιτυχία της κινεζικής διπλωματίας, αφού η αναγνώριση της ΛΔΚ από την δυτική υπερδύναμη ως την μόνη εκπρόσωπο της Κίνας αποτελούσε βασικό στρατηγικό στόχο από την ίδρυση του κινεζικού Κράτους. (Spence, 1990, σελ 658)

Περαιτέρω, αδιανόητα έως πριν λίγα χρόνια, θετικά αποτελέσματα της συνεργασίας των δυο Κρατών συνεχίζονται να καταγράφονται και επί προεδρίας Reagan στις ΗΠΑ με κυριότερα παραγόμενα αποτελέσματα :

α. Προμήθειες προς την Κίνα αμερικανικού στρατιωτικού υλικού και προηγμένης τεχνολογίας συστημάτων.

β. Εγκατάσταση σε κινεζικό έδαφος σταθμών παρατήρησης πυραυλικών δοκιμών (μια κίνηση με προφανή στόχο την παρακολούθηση του βαλλιστικού προγράμματος της ΕΣΣΔ).

γ. Συνέχιση της συνεργασίας με αμοιβαίες παραχωρήσεις.

Είναι βέβαιο ότι η συνεργασία ΛΔΚ και ΗΠΑ αυτή που ξεκίνησε το 1972 ως αντίβαρο του αποπνικτικού για την Κίνα "εναγκαλισμού" με την ΕΣΣΔ, εξελίχτηκε σε κατάσταση *αμοιβαίας νίκης (win win situation)*, αφού η Κίνα επιτύχαινε αλματώδη οικονομική πρόοδο και αποκτούσε ισχύ ισότιμου δρώντα σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ οι ΗΠΑ είχαν αποσπάσει από το κομμουνιστικό μπλοκ μια δύναμη και είχαν τα μέσα και πόρους να ασχοληθούν πλέον αποκλειστικά με τον αντίπαλο πόλο του Ψυχρού Πολέμου. Οι σχέσεις ΗΠΑ και Κίνας άρχισαν να κινούνται καθοδικά προς την φάση της ψύχρανης με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (1989), αφού χάθηκε ο κοινός παρανομαστής που υπήρχε δηλαδή αυτός της απαίτησης για Σοβιετική ανάσχεση.

Η κατάρρευση του "*Συμφώνου της Βαρσοβίας*" και η εξάλειψη του κομμουνιστικού κινδύνου, σήμαινε για τις ΗΠΑ ότι ευρίσκονταν επικεφαλής ενός μονοπολικού συστήματος ισχύος. Η ρεαλιστική διπλωματία υπαγόρευε ότι (για να διατηρήσει την πρωτοκαθεδρία ισχύος) έπρεπε να ψαλιδίσει τις φιλοδοξίες και την ικανότητα σε κάθε μελλοντικό διεκδικητή αυτής της θέσης. Τα γεγονότα της πλατειάς Tiananmen (Μάιος / Ιούνιος 1989) τα εξετάσαμε ανωτέρω καθώς επίσης και την "υπόγεια" προσπάθεια διατήρησης των σχέσεων μεταξύ των δυο χωρών. Ωστόσο στην διεθνή σκηνή τα γεγονότα έδωσαν την ευκαιρία στις ΗΠΑ να θέσουν, μέσω διεθνών οργανισμών, ζητήματα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ

επεβλήθησαν κυρώσεις στην Κίνα με σημαντικότερη αυτή της απαγόρευσης πώλησης όπλων.

Από την πλευρά της η Κίνα, στην προσπάθεια να αντιμετωπίσει την αμερικανική αλλαγή στάσης, αντιδρά όπως είναι αναμενόμενο με επίσης αλλαγή της στρατηγικής προσέγγισης της σχέσης της με την υπερδύναμη και αλλαγή ρητορικής σε διπλωματικό επίπεδο. Πέραν της απόρριψης των ισχυρισμών περί παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην επικράτεια του, το Πεκίνο μεταβάλλει (ενισχύει) την στρατιωτική δυναμική του στην περιοχή της Ταϊwan με την εκδήλωση στρατιωτικών ασκήσεων αποκλεισμού της νήσου. Η ψύχρανση των σχέσεων ΗΠΑ και ΛΔΚ είναι πλέον γεγονός και αυτή η κατάσταση αυτή θα παρέμενε έως τα τέλη της δεκαετίας του '90, περίοδο κατά την οποία είχαν σχεδόν διακοπεί οι συνομιλίες σε όλα τα επίπεδα και μετά βίας διατηρούνταν οι τυπικές διπλωματικές σχέσεις. Οι συναντήσεις κορυφής (επί ηγεσίας Clinton στις ΗΠΑ) στην Ουάσινγκτον το 1997 και στο Πεκίνο το 1998, σηματοδότησαν την επανέναρξη της προσέγγισης των δυο - τουλάχιστον σε επίπεδο συνομιλιών. (Shambaugh, 2000, σελ 99-107)

Τα ιστορικά γεγονότα των δυο τελευταίων δεκαετιών στις σινο αμερικανικές σχέσεις έχουν αναφερθεί στο πρώτο Κεφάλαιο της παρούσης και στο ανωτέρω τμήμα του παρόντος Κεφαλαίου στο πλαίσιο της εξέτασης της στρατηγικής των ΗΠΑ. Θα περιοριστούμε λοιπόν στην συνέχεια στο να εξετάσουμε εν συντομία την Υψηλή Στρατηγική και τις στρατηγικές στοχεύσεις της Κίνας στην ευρύτερη περιοχή ενδιαφέροντος της αλλά και διεθνώς, από το 2000 και έως τις μέρες μας.

Από την περίοδο της ψύχρανσης των σχέσεων με τις ΗΠΑ η Κίνα στο εσωτερικό της εκκινεί μια σειρά μεταρρυθμίσεων που μεταφράζονται στη διατήρηση του πολιτικού συστήματος με παράλληλη αναδιάρθρωση του οικονομικού αρχιτεκτονήματος. Ως αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων, η αύξηση της παραγωγής και των τιμών πώλησης επιταχύνθηκαν, οι επενδύσεις εκτός του κρατικού προϋπολογισμού σημείωσαν άνοδο, ενώ η οικονομική ανάπτυξη της χώρας διευκολύνθηκε περαιτέρω ανερχόμενη σταδιακά σε δεύτερη οικονομική δύναμη πίσω από τις ΗΠΑ.

Στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, το Πεκίνο αντιλήφθη ότι σταδιακά έχει μετατραπεί από μία αναπτυσσόμενη χώρα (που αναλώνεται σε εσωτερικά θέματα)

σε χώρα εξωστρεφή, που μπορεί να χρησιμοποιήσει την οικονομική δυναμική της για την προώθηση των πολιτικών της συμφερόντων ως περιφερειακή αλλά και παγκόσμια δύναμη. Η Κίνα εντόπισε από νωρίς πως η οικονομική αλληλεξάρτηση με τις χώρες της περιοχής της επιφέρει παράλληλα μεγάλα περιθώρια άσκησης και πολιτικής επιρροής. Σε αυτό το πλαίσιο, από το 1993 η κινεζική ηγεσία έχει ξεκινήσει μία οργανωμένη προσπάθεια κάνοντας επανειλημμένα αναφορές στην "ειρηνική άνοδο" της χώρας και με τον τρόπο αυτό επιχειρεί να ανατρέψει την εικόνα της "κινεζικής απειλής". Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ανώτατος κινέζος εκπρόσωπος : *"Η άνοδος της Κίνας δεν θα αποβεί επιζήμια για τα συμφέροντα άλλων χωρών της Ασίας. Και αυτό διότι, όσο η Κίνα ανελίσσεται, προσφέρει μία τεράστια αγορά για τους γείτονές της"* ([https://bjreview.com.cn/200416/BoaoSpecial-200416\(B\)](https://bjreview.com.cn/200416/BoaoSpecial-200416(B)))

Ταυτόχρονα, με όχημα την ακμάζουσα κινεζική οικονομία, προσφέρει αναπτυξιακή οικονομική βοήθεια με αυξανόμενο ρυθμό στο Λάος, τη Μιανμάρ και την Καμπότζη, ενώ οι οικονομικές σχέσεις με την Ιαπωνία γίνονται πιο στενές και οι εξαγωγές προς την Ευρώπη ανέρχονται διαρκώς σε νέα υψηλό επίπεδα. Η Κίνα έχει επιδοθεί σε μία «εκστρατεία φιλίας» στην περιοχή της Ανατολικής και Ν-Α Ασίας, επιδιώκοντας να διαπλέξει τα συμφέροντα των γειτονικών της χωρών με τα δικά της διαμέσου του εμπορίου και των επενδύσεων, προβάλλοντας ένα φιλειρηνικό πρόσωπο προς τις χώρες της περιοχής (πλην βεβαίως της Taiwan). Άρα, σε αντιστοιχία με την στρατηγική των ΗΠΑ που όμως εκδηλώθηκε το 2019 με *"την στροφή προς την Ασία"*, η Κίνα πολύ νωρίτερα (από το 2010) έχει αναγνώσει την τεράστια γεωστρατηγική σημασία που έχει η επιρροή σε αυτήν την περιοχή του κόσμου. (Χριστόπουλος, 2006, σελ 18-21)

Από την διάλυση της ΕΣΣΔ όταν επήλθε αποκατάσταση των επισήμων σχέσεων των δύο κομμουνιστικών κομμάτων, αλλά κυρίως μετά το 2000 και την άνοδο στην εξουσία του προέδρου της Ρωσίας Putin, η Κίνα επιδιώκει οι σχέσεις των δυο χωρών να αναθερμανθούν, να γίνουν στενότερες και η συνεργασία τους να επεκτείνεται σε στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο. Εκτιμώ ότι η λειτουργία μιας *"σχέσης αντίβαρο"* βρίσκει και εδώ εφαρμογή, αλλά από την αντίστροφη κατεύθυνση αυτή την φορά. Η ψύχρανση των σχέσεων με τις ΗΠΑ, η απώλεια μέρους της γεωστρατηγικής της αξίας μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, οι οικονομικές

κυρώσεις και η ρητορική για μη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην επικράτεια της, λειτούργησαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Μια Κίνα που υφίσταται οικονομική και διπλωματική πίεση από τις ΗΠΑ, στρέφεται προς εξισορρόπηση του συστήματος ισχύος στην Ρωσία η οποία συνεχίζει να αποτελεί μεγάλη πυρηνική δύναμη και επομένως συνομιλητή των ΗΠΑ για πολλά σημαντικά θέματα. (Πουλάκος, 2014, σελ 50)

Τέλος, κατά αντιστοιχία με τις ΗΠΑ, η Κίνα εκδίδει ανά διετία τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής πολιτικής της και παραθέτει την οπτική της στα σημαντικά διεθνή ζητήματα. Η πιο πρόσφατη έκδοση υπό τον (αγγλόφωνο) τίτλο "*China's National Defense in the New Era, Ιούλιος 2019*"⁴⁶. Το κείμενο των 51 σελίδων, σε αντιδιαστολή με το αντίστοιχο του 2015 που ήταν σχεδόν αδιάφορου περιεχομένου, αυτήν την φορά αποτελεί ενός είδους "απάντηση" στην "National Security Strategy (2018)" των ΗΠΑ.

Από την αρχή σχεδόν του κειμένου επισημαίνεται το γεγονός ότι η Αμερική και η Κίνα είναι πλέον ανταγωνιστικές υπερδυνάμεις και ότι οι αυξανόμενες στρατιωτικές δυνάμεις της Κίνας αναπτύσσονται σε σημείο που θα είναι σε θέση να αμφισβητήσουν τις Ηνωμένες Πολιτείες εφόσον απαιτηθεί. Το κείμενο γίνεται δεικτικό προς τις ΗΠΑ αναφέροντας ότι ο διεθνής στρατηγικός ανταγωνισμός βρίσκεται σε άνοδο, αλλά οι ΗΠΑ έχουν υιοθετήσει μονομερείς πολιτικές οι οποίες έχουν εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των μεγάλων χωρών και υπονόμισαν την παγκόσμια στρατηγική σταθερότητα. Ταυτόχρονα κατηγορούνται (οι ΗΠΑ) ότι έχουν αυξήσει σημαντικά τις αμυντικές τους δαπάνες (στο πυρηνικό, στο διαστημικό και στο πεδίο του κυβερνοχώρου), ενώ δεν παραλείπεται και μομφή προς το ΝΑΤΟ που σύμφωνα με το Πεκίνο συνέχισε τη διεύρυνση του και ενίσχυσε τη στρατιωτική του ανάπτυξη στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.⁴⁷

Στην συνέχεια του εγγράφου περιγράφεται πως η Κίνα προσπαθεί να ενώσει την Ασία σε μια ειρηνική συνεργασία⁴⁸, σε αντίθεση με την στρατηγική των ΗΠΑ στην περιοχή η οποία επίσης ενισχύει τις στρατιωτικές της συμμαχίες Ασίας-

⁴⁶ Είναι διαθέσιμη στον υπερσύνδεσμο <http://www.china.org.cn/e-white/>

⁴⁷ Σημειώνεται ότι το 2019 δεν είχε ξεσπάσει ακόμη η Ρώσο Ουκρανική σύγκρουση.

⁴⁸ Μέσω οργανώσεων όπως το Συμβούλιο Συνεργασίας της Σαγκάης, η Άτυπη Σύνοδος Υπουργών Άμυνας Κίνας-ASEAN και η Συνάντηση Υπουργών Άμυνας ASEAN Plus (ADMM-Plus).

Ειρηνικού και ενισχύει την στρατιωτική ανάπτυξη και επέμβαση, προσθέτοντας πολυπλοκότητα και αβεβαιότητες στην περιφερειακή ασφάλεια. Στο Παράρτημα "Γ" ο αναγνώστης μπορεί να αναζητήσει επιπλέον πληροφορίες για τα σημαντικότερα σημεία τριβής στις σχέσεις της Κίνας με τις ΗΠΑ.

Στην "Λευκή Βίβλο" της Κίνας περιγράφονται οι αυτονομιστές της Ταϊβαν, του Θιβέτ και του Τουρκιστάν ως απειλές για την εδαφική της ακεραιότητα και σε συνδυασμό με τις παραβιάσεις της εθνικής της κυριαρχία από τις ΗΠΑ διαμορφώνεται ένα συγκρουσιακό πλαίσιο ασφαλείας⁴⁹. Στην συνέχεια έχει ενδιαφέρον ότι περιγράφει τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των κινεζικών στρατιωτικών δυνάμεων ως διάταξη εντελώς αμυντική (η έμφαση έχει προστεθεί):

*"Η στρατιωτική ασφάλεια της Κίνας αντιμετωπίζει κινδύνους από τον τεχνολογικό αιφνιδιασμό και το αυξανόμενο τεχνολογικό χάσμα γενεών. Πρέπει να επενδυθούν μεγαλύτερες προσπάθειες στον στρατιωτικό εκσυγχρονισμό για να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις εθνικής ασφαλείας. Οι κινέζικες Ένοπλες Δυνάμεις εξακολουθούν να υστερούν πολύ πίσω από τους κορυφαίους στρατούς του κόσμου"*⁵⁰

Συγκεντρωτικά, η πολιτική εθνικής ασφαλείας της ΛΔΚ ως καταγράφεται στο *"China's National Defense in the New Era, Ιούλιος 2019"* μπορεί να συνοψίσει στους ακόλουθους τέσσερις άξονες, οι οποίοι και περιγράφουν τις στρατηγικές στοχεύσεις του Κράτους την σύγχρονη εποχή :

α. Δηλώνει ξεκάθαρα ότι η Κίνα τηρεί μια αμυντική εθνική αμυντική πολιτική και ότι ο στρατιωτικός της ρόλος έχει μετατοπισθεί προς τη διασφάλιση των υπερπόντιων συμφερόντων του Κράτους και της διεθνούς ειρήνης. Προς επίρρωση του ισχυρισμού, αν και γίνεται κατανοητό ότι μια χώρα θεωρείται απειλή όταν γίνει ισχυρότερη, παρατίθεται το ιστορικό προηγούμενο· δηλαδή ότι η Κίνα

⁴⁹ Εννοεί τις παραβιάσεις των χωρικών της υδάτων από πλοία του αμερικανικού Ναυτικού. Από την πλευρά των ΗΠΑ οι κινήσεις αυτές θεωρούνται ως εφαρμογή του αναφαίρετου δικαιώματος ελευθεροναυσιπλοίας.

⁵⁰ Διαθέσιμο ατών υπερσύνδεση <https://www.csis.org/analysis/chinas-new-2019-defense-white-paper>

δεν έχει εισβάλει ποτέ, ούτε χρησιμοποίησε τις δυνάμεις της εναντίον άλλης χώρας. Καταλήγει δε ότι αυτή μπορεί να είναι η θεώρηση των Δυτικών δυνάμεων για την στρατιωτική ισχύ (εξάσκηση βίας - εμπλοκή), αλλά αυτό δεν ταιριάζει στην κινεζική φιλοσοφία περί στρατιωτικής ισχύος.

*"Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της εθνικής άμυνας της Κίνας στη νέα εποχή δεν είναι ποτέ η αναζήτηση ηγεμονίας, επέκτασης ή σφαιρών επιρροής"*⁵¹

β. Η Κίνα αντιμετωπίζει τόσο διεθνείς όσο και εγχώριους κινδύνους ασφάλειας. Το Πεκίνο θεωρεί ότι το σύγχρονο γεωστρατηγικό περιβάλλον είναι ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο με παγκόσμιες και εγχώριες αβεβαιότητες, στο οποίο οι ΗΠΑ εξασκούν στρατηγική τύπου ανερχόμενου ηγεμονισμού και μονομερούς επιβολής της πολιτικής τους. Σε αυτό το πλαίσιο πολιτικής η Ουάσιγκτον παράγει μια σειρά κινδύνων ασφαλείας για την Κίνα. (Αυτονομιστών στην Ταϊβαν, εγχώριας τρομοκρατίας, διαμάχη στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, ανεξαρτησία του Θιβέτ και η δημιουργία του Ανατολικού Τουρκιστάν). Συναφώς η Κίνα στοχεύει στην οικοδόμηση μιας νέας εταιρικής σχέσης για την ασφάλεια, την οποία θα χαρακτηρίζει η ισότητα, η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η συνεργασία με σκοπό να αντιμετωπίζονται δίκαια οι εδαφικές διαφορές. Όσον αφορά τα μέτρα κατά της τρομοκρατίας και του εξτρεμισμού, οι ένοπλες δυνάμεις της Κίνας συμμετέχουν σε επιχειρήσεις για τη διατήρηση της κοινωνικής τάξης, την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας και της τρομοκρατίας.

γ. Θεμελιώδης στόχος της ΛΔΚ είναι η αποφασιστική διασφάλιση της κυριαρχίας, της ασφάλειας και των αναπτυξιακών συμφερόντων της με προτεραιότητα στην προστασία των υπερπόντιων συμφερόντων. Προσθέτει δε ότι η προστασία της γης και της θάλασσας της Κίνας είναι η αποστολή που προέχει, ταυτόχρονα με την ασφάλεια της χώρας στο διάστημα και στον κυβερνοχώρο.

δ. Το Πεκίνο επαναλαμβάνει επίσης τη στάση του έναντι των πυρηνικών όπλων – *"σε καμία περίπτωση και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες πρώτη χρήση"*. Επιπλέον η Κίνα υποστηρίζει την τελική πλήρη απαγόρευση και την πλήρη καταστροφή των πυρηνικών όπλων, προσθέτοντας ότι η χώρα θα διατηρήσει τις

⁵¹ <https://www.csis.org/analysis/chinas-new-2019-defense-white-paper>

πυρηνικές της δυνατότητες στο ελάχιστο επίπεδο που απαιτείται για την εθνική ασφάλεια.

Το σύνολο του εγγράφου όπου περιέχει την αγγλόφωνη έκδοση της *"China's National Defense in the New Era, Ιούλιος 2019"* παρατίθεται στον υπερσύνδεσμο <https://english.www.gov.cn> .-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ : Συμπεράσματα

Στο παρόν και τελευταίο Κεφάλαιο της εργασίας θα παρατεθούν τα εξαχθέντα συμπεράσματα όπως προκύπτουν από την ανάλυση που προηγήθηκε. Στην σύνοψη για την κάθε χώρα θα εστιάσουμε στο επίπεδο των Στρατηγικών Στόχων που έθεσαν, των επιτυχιών που καρπώθηκαν και των συνεπειών που υφίστανται σε περιόδους της μεταξύ τους σχέσης.

Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής : Στρατηγικοί Στόχοι και Μέσα Επίτευξής τους

Ένα από βασικά συστατικά της Υψηλής Στρατηγικής των ΗΠΑ, τουλάχιστον από την ψυχροπολεμική περίοδο και μετά, αλλά και ταυτόχρονα το σημαντικότερο **διαχρονικό εθνικό τους στόχο** αποτελεί η διατήρηση της παγκόσμιας πρωτοκαθεδρίας στο διεθνές σύστημα, δηλαδή επιδίωξη *"διατήρησης του υφιστάμενου status quo"* και των ισορροπιών ισχύος. Αυτό, στην ρεαλιστική πολιτική, σημαίνει την αποτροπή ανάδυσης ενός νέου περιφερειακού ηγεμόνα με χαρακτηριστικά υπερδύναμης (Κίνα, Ινδία) ή την ανόρθωση του προηγούμενου πόλου του διπολικού παγκοσμίου συστήματος ισχύος (Ρωσία).

Όπως εξετάσαμε στο Κεφάλαιο 2 της παρούσας οι ΗΠΑ στην σύγχρονη στρατηγική τους οπτική θεωρούν την Κίνα ως τον **σημαντικότερο και πλέον επικίνδυνο** αντίπαλο τους στον αγώνα για την διατήρηση της παγκόσμιας ηγεμονίας⁵². Για την επίτευξη αυτού του στρατηγικού στόχου, η Ουάσινγκτον μεταχειρίζεται (ανάλογα της περιόδου) επιμέρους εργαλεία της διπλωματίας, όπως αυτά της *"Ανάσχεσης και Εξισορρόπησης"* με σκοπό την διάσπαση ανταγωνιστικών συνεργασιών Κρατών, της *"Συνεργασίας και Προσέγγισης"* με στόχο την διατήρηση της ηρεμίας σε διακρατικό επίπεδο, της *"Εγγυημένης Αμοιβαίας Καταστροφής"* που βασίζεται στην κατοχή πυρηνικού οπλοστασίου⁵³ και στην εφαρμογή μιας στρατηγικής *"πειθαναγκασμού / επιλεκτικού παρεμβατισμού"* σε υποθέσεις που άπτονται του κοινού πεδίου ενδιαφέροντος των δυο δυνάμεων (πχ Taiwan και Νότια Σινική Θάλασσα).

⁵² National Security Strategy, 12 October 2022

⁵³ Στοχεύει στην απειλή / εξαναγκασμό

Στο επόμενο στάδιο, σε αυτό της υλοποίησης της επιλεγείσας στρατηγικής, οι ΗΠΑ κάνουν (κατά περίπτωση) χρήση και επιπλέον εκ των διατιθέμενων μέσων επιβολής επί της Κίνας όπως :

α. Οικονομικές Κυρώσεις - Δασμοί. Όταν η οικονομική ισχύς τους και οι συμμαχίες τους το επιτρέπουν, αλλά και ανάλογα με την ιδεολογική καταβολή του Προέδρου (Δημοκρατικός ή Ρεπουμπλικάνος), οι ΗΠΑ δεν διστάζουν να επιβάλουν οικονομικές κυρώσεις και δασμούς στην Κίνα με στόχο να επιβραδύνουν την ραγδαία οικονομική ανάπτυξη του Πεκίνου και να διασφαλίσουν την θέση των αμερικανικών επιχειρήσεων στο διεθνές εμπόριο.⁵⁴

β. Χρήση Στρατιωτικών Δυνάμεων. Οι ΗΠΑ κατέχοντας (επί του παρόντος και του εγγύτερου μέλλοντος) την αδιαμφισβήτητη στρατιωτική υπεροχή έναντι της Κίνας, δεν απεμπολούν το δικαίωμα τους να κάνουν αισθητή την στρατιωτική τους παρουσία σε διαφιλονικούμενες περιοχές της Νότιας Σινικής Θάλασσας με σκοπό (ή κατά άλλους με πρόφαση) την υπεράσπιση και εξάσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης ναυσιπλοΐας στην ανοιχτή θάλασσα. Σχετικά με αυτόν τον τομέα δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι συχνά οι στρατιωτικές δραστηριότητες στην εν λόγω περιοχή δεν ασκούνται αποκλειστικά από δυνάμεις των ΗΠΑ, αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο στρατιωτικών συμμαχιών με αλλά Κράτη της ευρύτερης περιοχής (Φιλιππίνες, Αυστραλία ή και στο πλαίσιο ασκήσεων NATO) οπότε και αλλάζουν σημαντικά το "μήνυμα" των ενεργειών τους που επιθυμούν να αναγνώσει η ΛΔΚ.

γ. Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η Ουάσιγκτον, όταν κρίνει ότι αυτό εξυπηρετεί την εξασθένηση της διαπραγματευτικής θέσης του Πεκίνου, δεν διστάζει να προβεί σε καταγγελίες σε διεθνή φόρα και οργανισμούς σχετικά με παραβιάσεις δικαιωμάτων μειονοτήτων στην κινεζική επικράτεια. Η **ασυνέχεια** της πολιτικής καταγγελιών εκ μέρους της αμερικανικής πλευράς, εκτιμώ ότι υποδεικνύει πως στην πραγματικότητα σε συγκεκριμένες περιόδους η εξάσκηση πίεσης προς την Κίνα την ενδιαφέρει περισσότερο από τα την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

⁵⁴ Κατά το χρόνο συγγραφής της παρούσας επίσης έχουν καταστεί εμφανείς προθέσεις του νέου εκλεγέντος Προέδρου των ΗΠΑ Trump σε αυτό το πεδίο.

δ. Τεχνολογία Αιχμής. Η εξάρτηση των τεχνολογικών κολοσσών παγκοσμίως από τους ημιαγωγούς επιτρέπει στις ΗΠΑ να ασκούν σημαντική επιρροή (μέσω της τεχνολογικής κοινότητας) στα ζητήματα που σχετίζονται με την ανεξαρτησία της Taiwan.⁵⁵ Επιπρόσθετα, η Ουάσιγκτον δεν διστάζει να επιχειρεί (απευθείας ή συγκεκαλυμμένη) παρέμβαση προς τις φιλικές της χώρες σε προθέσεις προμήθειας τεχνολογίας αιχμής από κινεζικούς προμηθευτές.⁵⁶

Επιτυχίες και Συνέπειες

Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και εντεύθεν οι ΗΠΑ έχουν κατορθώσει να συμμετάσχουν (και συνήθως να επιβάλουν την ηγεμονική παρουσία τους) στους σημαντικότερους διεθνείς οργανισμούς και Συμμαχίες παγκοσμίως. Από την στρατιωτική συμμαχία του ΝΑΤΟ, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, έως τις διακρατικές συμφωνίες και τους πολυμερείς συνασπισμούς του δυτικού κόσμου, οι ΗΠΑ όχι μόνο συμμετέχουν αλλά συνήθως αποτελούν και τον κύριο χρηματοδότη των δραστηριοτήτων τους.⁵⁷

Αυτή η πολυσχιδής παρουσία στην διεθνή σκηνή και η ανάληψη ηγεμονικής θέσης πολύ απλά τους επιτρέπει να **σχηματίζουν συμμαχίες** παγκόσμιας εμβέλειας που βασίζονται σε κοινά συμφέροντα (και αξίες). Συνεπώς, οι συμμαχίες αυτές - όταν απαιτείται - είναι εύκολο να μετατραπούν σε "άξονα υποστήριξης" των συμφερόντων τους και "μοχλό πίεσης" προς τους ανταγωνιστές τους (στην περίπτωση μας την Κίνα). Θεωρώ καλό παράδειγμα αυτής της περίπτωσης, όπως εξετάσαμε και στην ανάλυση, τα επίπεδα του εμπορίου και της υγείας (πανδημία Covid) όταν η εφαρμογή των δασμών και πιέσεων αντίστοιχα προς την Κίνα προήλθε από παγκοσμίου κύρους οργανισμούς (ΠΟΕ & ΠΟΥ).

⁵⁵ Το 50% της παγκόσμιας παραγωγής υψηλής ποιότητας ημιαγωγών (semiconductors) κατασκευάζεται στην Taiwan.

⁵⁶ Υπόθεση εξαγωγών εξοπλισμού 5G της εταιρίας HUAWEI σε δυτικές χώρες.

⁵⁷ Η πλήρης συμμετοχή των ΗΠΑ σε διεθνείς οργανισμούς και φόρα είναι διαθέσιμο στην υπερσύνδεση <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/10/FY22-U.S.-Contributions-to-International-Organizations-10.24.2024.pdf>

Το παραπάνω στοιχείο πρέπει να εξετάζεται σε συνδυασμό με την αμερικανική κουλτούρα, η οποία διακατέχεται από έναν **δυναμισμό** επιβολής της άποψης στις διεθνείς σχέσεις, **ταχύτητα** στην λήψη στρατηγικών αποφάσεων, **καπιταλισμό** στην οικονομική διαχείριση εντός και εκτός της πειρατείας τους και **άμεση προσπάθεια** εκμετάλλευσης ευκαιριών διεμβολής / διάσπασης των αντίθετων συνασπισμών ισχύος (Για παράδειγμα ήταν εξαιρετική η εκμετάλλευση της ρήξης ΛΔΚ-ΕΣΣΔ επί προεδρίας *Nixon* για την προσέγγιση με το Πεκίνο).

Σε μια (ριψοκίνδυνη) προσπάθεια σύνοψης των επιτυχιών των ΗΠΑ στον στρατηγικό τους ανταγωνισμό με την Κίνα, θα κατέγραφα ότι η Ουάσινγκτον, παρά την ταχεία άνοδο του αντιπάλου της σε όλα τα επιμέρους πεδία, έχει κατορθώσει (οριακά) να διατηρεί την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία με όρους **ισχύος**

Προς επίρρωση των ανωτέρω, στο Παράρτημα "Β" παρούσας παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία της σύγκρισης ΗΠΑ και ΛΔΚ στους οικονομικούς και στρατιωτικούς δείκτες ισχύος.

Στην άλλη όψη του ίδιου νομίσματος εκτιμώ ότι τα θετικά στοιχεία της αμερικανικής κουλτούρας, όπως παρετέθησαν ανωτέρω, αποτελούν σε κάποιο βαθμό και την πηγή των σημαντικών αποτυχιών της Ουάσινγκτον στην διαχείριση της σχέσης τους με την Κίνα.

Αρχικά και παρά τον καθοριστικό ρόλο που έχει επιφυλάξει έως τώρα η ιστορία για τις ΗΠΑ στην διαμόρφωση του σημερινού διεθνούς συστήματος, ο πυρήνας της διπλωματικής φιλοσοφίας του Κράτους αμφιταλαντεύεται στο ενδιάμεσο διαδοχικών περιόδων **απομονωτισμού** και **άκρατου παρεμβατισμού**.⁵⁸

Στις περιπτώσεις παρεμβατισμού αυτό έγινε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, με έναν επιεικώς "άκομψο" τρόπο, όπως οι παρεμβάσεις των αμερικανικών υπηρεσιών πληροφοριών σε εθνικές εκλογές άνω των σαράντα χωρών παγκοσμίως.⁵⁹ Σε ακόμα περισσότερες περιπτώσεις όμως η παρέμβαση των

⁵⁸ Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ωστόσο ότι πάντα υπάρχει η προοπτική της διασφάλισης των ζωτικών συμφερόντων του Έθνους.

⁵⁹ Σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία στην υπερένδεση <https://sites.evergreen.edu/zoltan/wpcontent/uploads/sites/358/2019/11/InterventionsList2019.pdf>, οι ΗΠΑ οργάνωσαν περισσότερες από 132 επεμβάσεις σε όλο τον κόσμο (από το 1890)

ΗΠΑ είχε την μορφή επιβολής **σκληρής ισχύς**, δηλαδή χρήση στρατιωτικών μέσων είτε των Ενόπλων Δυνάμεων, είτε της CIA, είτε μισθοφορικών τμημάτων.⁶⁰ Όλα αυτά στο πέρασμα του χρόνου απέδωσαν στην αμερικανική εξωτερική πολιτική χαρακτηρισμούς όπως *"ιμπεριαλιστική, καπιταλιστική και επεκτατική δύναμη"* και ενδυνάμωσαν ένα παγκόσμιο αντιαμερικανικό συναίσθημα σε παγκόσμιο επίπεδο. Το κυριότερο όμως παραγόμενο αποτέλεσμα κατά την άποψη μου είναι ότι οι ΗΠΑ, ακόμα και αν έχουν τις καλύτερες των προθέσεων στην εμπλοκή τους σε διεθνείς υποθέσεις, ευρίσκονται εκ των προτέρων σε **θέση άμυνας** και αυτό φρόντισε να θίξει εκτενώς η ΛΔΚ στην πιο πρόσφατη έκδοση των στρατηγικών της στοχεύσεων.⁶¹

Ερχόμενοι ωστόσο στις περιόδους του απομονωτισμού και της εσωστρέφειας των ΗΠΑ, η βαρύτητα των αποτυχιών στη σχέση με την Κίνα μάλλον είναι πιο σημαντική. Η μεταπολεμική περίοδος βρήκε σαφώς τις ΗΠΑ με στρατηγική στόχευση η οποία παρέμενε εγκλωβισμένη στην ισχυρή αντίπαλο ΕΣΣΔ, με αποτέλεσμα **να μην αντιληφθεί** εγκαίρως τον βαθμό απειλής από μια ανερχόμενη (αλλά τότε σίγουρα περιορισμένη) δύναμη όπως η Κίνα. Σε αυτό το πλαίσιο εκτιμών ως σοβαρή την αδυναμία εντοπισμού από μεριάς ΗΠΑ των πυρηνικών φιλοδοξιών του Μao, οι οποίες αργότερα επέτρεψαν στην ΛΔΚ να εισέρθει στο κλειστό club των πυρηνικών δυνάμεων και ίσως επέτρεψαν ευκολότερα την απόδοση θέσης μόνιμου μέλους στο ΣΑ του ΟΗΕ.⁶²

Ακόμα και η κατάρρευση αργότερα της ΕΣΣΔ δεν σήμαινε αυτονόητα και αυτόματα την παράδοση ενός **αμετάβλητου** μονοπολικού συστήματος στις ΗΠΑ. Καθώς η ισορροπία ισχύος διασαλεύτηκε, μετατέθηκε το (κατά τους θεωρητικούς των παιγνίων) *"Nash equilibrium"*⁶³, με τρόπο που πολύ γρήγορα μετατοπίστηκαν τα ελλείμματα περιφερειακής ασφαλείας στην ΝΑ Ασία. Και εδώ οι ΗΠΑ απέτυχαν να διαγνώσουν εγκαίρως τα ζωτικά εθνικά συμφέροντα της Κίνας που αναπτύσσονταν

⁶⁰ Ως ανωτέρω υπερσύνδεση.

⁶¹ "China's National Defense in the New Era, Ιούλιος 2019, που αναλύθηκε στο Κεφάλαιο 2.

⁶² Αν και την παροχή βοήθειας στην Κίνα στο πλαίσιο ανάπτυξης πυρηνικών όπλων, μάλλον μετέπειτα μετάνιωσε και η ΕΣΣΔ.

⁶³ Η "Ισορροπία Nash" στη θεωρία παιγνίων είναι μια κατάσταση κατά την οποία ένας παίκτης θα συνεχίσει την επιλεγμένη στρατηγική του, χωρίς να έχει κίνητρο να παρεκκλίνει από αυτήν. <https://www.britannica.com/science/Nash-equilibrium>

στην περιοχή, με αποτέλεσμα να αναγκαστούν (λίγο βίαια και απότομα) στην αποκαλούμενη ως "στροφή (των ΗΠΑ) προς την Ασία-(Pivot to Asia)" υπό την προεδρία του Barack Obama, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα όπως αναλύθηκε στο 2^ο Κεφάλαιο παρούσας. Εκτιμώ ότι επιτυχώς συνοψίζεται η στρατηγική θεώρηση των ΗΠΑ έως τις αρχές του αιώνα από τον Καθηγητή Κολιόπουλο, ως : *"Στρατηγική κακοδιαχείριση της ισχύος τους στην ΝΑ Ασία, που απέτυχε να αποτρέψει την άνοδο άλλων δυνάμεων και ενώ η παγκόσμια ισορροπία ισχύος δεν ήταν δεδομένη"*.

(Διαλέξεις ΣΕΘΑ, 2025)

Παρά τις όποιες διαβεβαιώσεις και τα βήματα συνεργασίας, η Αμερική αισθάνεται ανησυχία για την αυξανόμενη αυτοπεποίθηση της Κίνας στην εξωτερική της πολιτική. Δεν πρέπει να αποκλειστεί τους επόμενους μήνες η εκπόνηση μιας στρατηγικής "Reverse Kissinger" με την Ρωσία προκειμένου να αποσπαστεί από την επιρροή της Κίνας

Τέλος, αν και δεν μπορεί να χρεωθεί αυστηρά ως αποτυχία των ΗΠΑ, κάθε έτος οι εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Κίνα ανέρχονται σε νέα υψηλά, διαψεύδοντας τις θεωρίες περί προσπάθειας αποδέσμευσης των δύο οικονομιών. Αναδεικνύεται λοιπόν ο προβληματισμός αν και σε ποιο βαθμό θα μπορέσουν πλέον οι ΗΠΑ να χειραγωγήσουν την κινεζική ισχύ, δεδομένου του τεράστιου εμπορικού ελλείμματός τους και δεδομένου πως εξαρτάται **περισσότερο** η δική τους οικονομία από εκείνη της ΛΔΚ, παρά το αντίστροφο.

Για παράδειγμα είναι χαρακτηριστικός ο ακόλουθος πίνακας εμπορικού ισοζυγίου 1985-2023, ενώ επιπλέον στοιχεία της οικονομικής αλληλεξάρτησης των δυο μπορεί να αναζητήσει ο αναγνώστης στο Παράρτημα "Β" παρούσας εργασίας :

⁶⁴ "Αντίστροφη στρατηγική Κίσινγκερ" θα σήμαινε ότι οι ΗΠΑ θα επιδίωκαν προσέγγιση με τη Ρωσία για να αντισταθμίσουν την αυξανόμενη ισχύ της Κίνας στον 21ο αιώνα

Έτος	Εξαγωγές ΗΠΑ προς ΛΔΚ δις. US\$	Εισαγωγές ΗΠΑ από ΛΔΚ δις. US\$
1985	3,85	3,86
2005	41,8	243,4 (αύξηση 6300% σε σχέση με 1985)
2023	147.8	427.2

Πίνακας 3 : Εμπορικό Ισοζύγιο ΗΠΑ και ΛΔΚ

Πηγή : <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>

Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας : Στρατηγικοί Στόχοι και Μέσα Επίτευξης τους

Από την ίδρυση της ακόμα η Κίνα ακλουθούσε δύο βασικές Υψηλές Στρατηγικές – μια ήταν η *"Στρατηγική Επιβίωσης"* κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου και μια μετά τον Ψυχρό Πόλεμο η επονομαζόμενη *"Στρατηγική της Αυτονομίας"*.

Η *"στρατηγική της επιβίωσης"* όσον αφορά το σκέλος των σχέσεων της με τις ΗΠΑ διαμορφώνεται σε δυο διαφορετικές περιόδους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά να συναντώνται σε κάθε μια από αυτές. Αρχικά είναι σαφές ότι έως τις αρχές του 1970 η Κίνα αποτελούσε αδιαμφισβήτητο σύμμαχο της Σοβιετικής Ένωσης για τους λόγους που παρατέθηκαν στο Κεφάλαιο 2. Μετά την αρχική προσέγγιση με τις ΗΠΑ έγειραν προς τον άλλο πόλο του συστήματος ισχύος, δηλαδή επέλεξαν (αν όχι ευθυγράμμιση) τουλάχιστον στενή συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες και το δυτικό σύστημα. Ο κύριος λόγος που οι ηγέτες της Κίνας αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν στρατηγικές επιβίωσης ήταν η σοβαρή εξωτερική στρατιωτική απειλή - πρώτα από τις Ηνωμένες Πολιτείες και αργότερα από τη Σοβιετική Ένωση - που αντιμετώπισε ένα Κράτος που υπολειπόταν σε υπολογίσιμη ισχύ σε αυτή την περίοδο της ύπαρξής του.

Όσο οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν η μεγαλύτερη απειλή που αντιμετώπιζε η Κίνα, οι ηγέτες της Κίνας αναγνώρισαν ότι μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τους

Αμερικανούς μόνο με τη βοήθεια των Σοβιετικών. Ωστόσο, η υιοθέτηση της "Στρατηγικής της Επιβίωσης" στο πλευρό της Σοβιετικής Ένωσης προκάλεσε μια σειρά προβλημάτων στην Κίνα με συνέπειες πέραν του πεδίου της στρατιωτικής ασφάλειας. Η στρατηγική αυτή απαιτούσε η Κίνα να γίνει μέρος του οικονομικού μπλοκ, με επικεφαλής τη Σοβιετική Ένωση, απομονώνοντάς την από το δυτικό οικονομικό σύστημα. Επιπλέον, η κοινή ιδεολογική αφετηρία των δυο απαιτούσε από την Κίνα την αδιαμφισβήτητη υποταγή στις ιδεολογικές κατευθύνσεις του Σοβιετικού Κομμουνιστικού Κόμματος.⁶⁵

Μετά την αλλαγή του στρατηγικού προσανατολισμού της χώρας και την προσέγγιση με τις ΗΠΑ, η Κίνα συνειδητοποιεί ότι η δογματικοί και ιδεολογικοί περιορισμοί του κομμουνισμού αποτελούν εμπόδιο προς την αναπτυξιακή πορεία της χώρας και ο εναγκαλισμός με την ΕΣΣΔ έχει μετεξελιχτεί πλέον σε "στραγγαλισμό". Αν και το πολίτευμα της Κίνας δεν μεταβλήθηκε και η οικονομία στο εσωτερικό της παραμένει υπό τον πλήρη έλεγχο του κομμουνιστικού κόμματος, η οικονομική στρατηγική μετακινείται προς την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και των διεθνών οικονομικών συναλλαγών (ενός τύπου καπιταλιστικής προσέγγισης) και αυτό αποτελεί μια επιτυχία η οποία αποτελεί την βάση για την περαιτέρω οικονομική ενδυνάμωση της χώρας τα επόμενα έτη.

Με την λήξη του Ψυχρού Πολέμου η Κίνα ευρίσκεται με μειωμένη γεωπολιτική σημασία για τις ΗΠΑ (συνέπεια της κατάρρευσης της απειλής από την ΕΣΣΔ), αλλά ταυτόχρονα της παρουσιάζεται η ευκαιρία να διεκδικήσει την ιστορική θέση που θεωρεί ότι της αρμόζει στο παγκόσμιο σύστημα. Η "Στρατηγική της Αυτονομίας"⁶⁶ που αρχίζει να υιοθετεί υπαγορεύει την ανεξάρτηση από κηδεμονίες και την χάραξη μιας αυτόνομης στρατηγικής σε όλα τα επίπεδα και τα νεότερο χρόνια η "Στρατηγική της Εξισορρόπησης (της αμερικανικής ισχύος)" γίνεται πλέον φανερό στο εγγύς γεωπολιτικό της περιβάλλον. Ειδικά επί ηγεσίας του παρόντος

⁶⁵ Οδηγώντας στην ρήξη τελικά των Σινο Σοβιετικών σχέσεων που εξετάσαμε σε προηγούμενο τμήμα της εργασίας.

⁶⁶ Σύμφωνα με την εγκυκλοπαίδεια "Britannica" : "Ως αυτονομία στην πολιτική και στρατηγική σκέψη αναφέρεται στην κατάσταση ή τις συνθήκες αυτοδιακυβέρνησης, όπου οδηγεί κανείς τη ζωή του σύμφωνα με λόγους, αξίες ή επιθυμίες που είναι αυθεντικά δικές του".

<https://www.britannica.com/topic/autonomy>

προέδρου Xi Jinping, η Κίνα, έχει υιοθετήσει μια προσέγγιση που επικεντρώνεται στην αυτονομία σε τρεις βασικούς τομείς:

α. Οικονομική Αυτονομία : Μείωση της εξάρτησης από τις δυτικές αγορές και τεχνολογίες, ανάπτυξη εγχώριων τεχνολογιών (ημιαγωγοί, AI) και προώθηση του εθνικού νομίσματος σε όσο το δυνατόν περισσότερες διεθνείς συναλλαγές.

β. Στρατιωτική και Τεχνολογική Αυτονομία : Ανάπτυξη του στρατού (PLA) και της στρατιωτικής βιομηχανίας και παρουσία του στις τεχνολογίες αιχμής (κβαντική υπολογιστική, AI, διαστημικά προγράμματα).

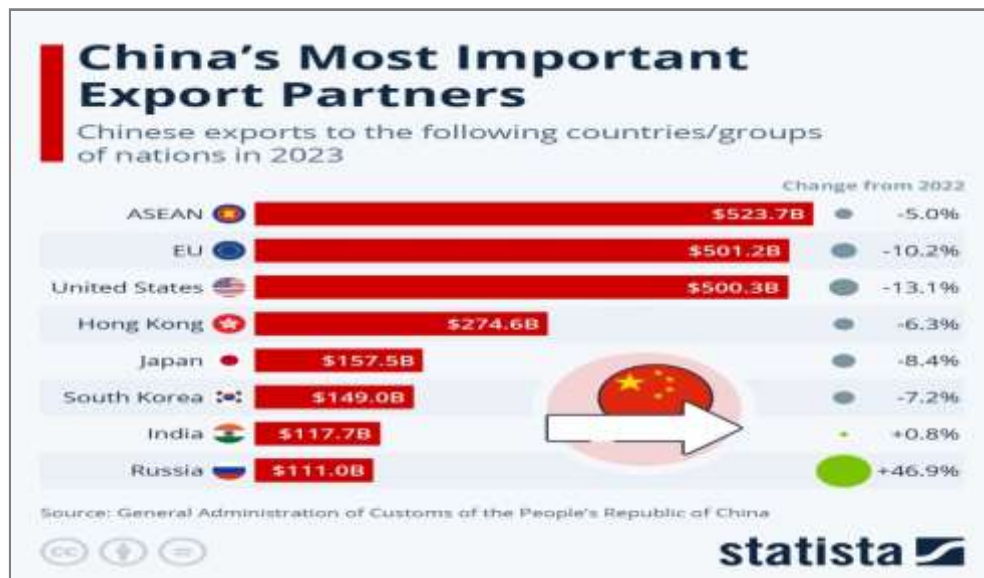
γ. Γεωπολιτική και Διπλωματική Αυτονομία : Διατήρηση ευελιξίας στις διεθνείς σχέσεις, ενίσχυση πρωτοβουλιών όπως η "*Belt and Road Initiative*" για ανεξάρτητη παγκόσμια διακίνηση αγαθών και συνεργασία με αναδυόμενες δυνάμεις (BRICS).

Περνώντας στο επόμενο στάδιο, αυτό της **υλοποίησης** της επιλεγείσας στρατηγικής, η Κίνα κάνει χρήση μιας ποικιλίας μέσων στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ προκειμένου να διαφυλάξει τα ζωτικά της συμφέροντα, όπως :

α. Οικονομική Διείσδυση σε ΗΠΑ και ΕΕ. Η Κίνα έχει ανέλθει σε πρωτεύων εμπορικό και οικονομικό παράγοντα του διεθνούς οικονομικού συστήματος σε συνδυασμό με την τήρηση ενός χαμηλού profile όσον αφορά την προβολή σκληρής ισχύος σε διεθνές επίπεδο. Η οικονομική εξάρτηση των ΗΠΑ από την Κίνα (θα παρατεθεί στην συνέχεια) και η πρωτεύουσα θέση της κινεζικής ναυτιλίας στον κόσμο της εξασφαλίζουν μια αυξημένη παρουσία και επήρεια στις διεθνείς υποθέσεις.

β. Οικονομική Εξάρτηση στο Εγγύς Γεωπολιτικό Περιβάλλον. Ένα πετυχημένο οικονομικό μοντέλο μπορεί όχι μόνο να χρηματοδοτεί τη δική του ισχύ (πολιτική και στρατιωτική), αλλά να δημιουργεί εξάρτηση και στις γειτονικές του χώρες. Προς επίρρωση αυτού όσον αφορά την Κίνα στον πίνακα που ακολουθεί και που παρουσιάζει το εξαγωγικό ισοζύγιο της Κίνας για το 2023, στην ίδια βαθμίδα εξαγωγών με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ΗΠΑ εντάσσονται οι χώρες της ένωσης

ASEAN⁶⁷ , ενώ καθόλου αμελητέα δεν είναι η εξαγωγική δραστηριότητα στην Ιαπωνία και Ινδία.

Εικόνα 2: Εξαγωγική εικόνα της ΛΔΚ (2023)

Πηγή <https://cdn.statcdn.com/Infographic>

γ. Ήπια Ισχύς. Εκτιμώ ότι η Κίνα αποτελεί υπόδειγμα στρατηγικής όσον αφορά την ευρεία εκμετάλλευση των παραγόντων που συνθέτουν την "ήπια ισχύ (soft power)" μιας χώρας.⁶⁸ Ο μακροχρόνιος πολιτισμός και η ειρηνική ιδεολογία της κινεζικής παράδοσης, η προβολή των αρχών του κομφουκισμού, η προώθηση της ειρηνικής συνεργασίας και της συνεννόησης των λαών, σε συνδυασμό με την ενεργό εμπλοκή της Κίνας σε εκπαιδευτικές και τεχνολογικές δομές άλλων Κρατών δημιουργούν ένα ισχυρό εργαλείο επιρροής που βοηθά την χώρα να επηρεάζει χωρίς να καταφεύγει σε στρατιωτικά ή οικονομικά μέσα.

⁶⁷ Η Ένωση "*Association of Southeast Asian Nations, (ASEAN)*" είναι διεθνής πολιτικός και οικονομικός οργανισμός χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας. Δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Ινδονησίας, της Σιγκαπούρης, της Μαλαισίας, της Ταϊλάνδης και των Φιλιππινών και περιλαμβάνει 10 Κράτη.

⁶⁸ Από ορισμένους στρατηγιστές η έννοια της "ήπιας ισχύος" με επιπλέον λελογισμένη χρήση στρατιωτικών μέσων μεταφορτώνεται σταδιακά στην έννοια της "έξυπνης ισχύος".

Επιτυχίες και Συνέπειες

Ως αναλύθηκε στα προηγούμενα τμήματα της εργασίας από την δημιουργία του το κινεζικό Κράτος έως το τέλος του Ψυχρού πολέμου επέτυχε την σύναψη συμμαχιών με τρόπο ώστε να **εξασφαλίζει την επιβίωση του**. Η αρχική του σύμπλευση με την ΕΣΣΔ το προφύλαξε από την εξ Αμερικής απειλή και όταν οι συνθήκες ήταν ευνοϊκές στράφηκε στην συνεργασία με τις ΗΠΑ. Σαφώς οι εντάσεις και οι προστριβές (άλλοτε χαμηλής και άλλοτε υψηλότερης έντασης) μεταξύ ΛΔΚ και ΗΠΑ ποτέ δεν έλειψαν σε αυτήν την περίοδο, φθάνοντας ακόμη και σε εμπάργκο και σε απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων⁶⁹, αλλά η επιτυχία για την Κίνα είναι ότι κατορθώνει ακόμη και τότε να διατηρεί σε κάποιο βαθμό επαφές με τις ΗΠΑ, να μην "στοχοποιείται" σε τέτοιο επίπεδο που θα της ανακόψει την δυναμική της αναρρίχησης (μελλοντικά) στο διεθνές σύστημα ισχύος, ενώ αυξάνει διαρκώς το εκτόπισμα της στο διπλωματικό πεδίο.

Ωστόσο την ίδια περίοδο εκτιμώ η Κίνα απέτυχε στον χειρισμό κάποιων εσωτερικών της υποθέσεων, όσο και υποθέσεων του εγγυούς περιβάλλοντος της. Χαρακτηριστικά η κινεζική διπλωματία αρχικά παραλείπει να αναπτύξει σχέσεις με τα γειτονικά της Κράτη στην ΝΑ Ασία⁷⁰ (σχεδόν με όλα στο παρελθόν είχε έρθει σε πολεμική σύγκρουση), ο χειρισμός της υπόθεσης του Θιβέτ και οι επακόλουθες κατηγορίες που της αποδίδονται περί καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ο βομβαρδισμός των νησιών της Ταϊβαν κατά το 1954. Ακόμα και στο πρόσφατο παρελθόν η Κίνα έχει δεχθεί πιέσεις για θέματα σχετιζόμενα με τις ατομικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα (καταστολή πλατείας Tiananmen, συμπεριφορά προς τις μειονότητες). Όσο και αν στην κινεζική φιλοσοφία το ατομικό συμφέρον υποτάσσεται στο συλλογικό, δεν παραβλέπουμε ότι αυτές οι υποθέσεις δίνουν λαβή (ή αφορμή ?) στις ΗΠΑ να φέρουν το Πεκίνο σε δυσμενή θέση έναντι της Διεθνούς κοινότητας.

Συνολικά εκτιμώ ότι οι μεγαλύτερες επιτυχίες της Κίνας στο επίπεδο της Υψηλής στρατηγικής είναι ο σωστός **εντοπισμός των ευκαιριών**. Πρώτα την

⁶⁹ Πόλεμος της Κορέας, υπόθεση Ταϊβαν και εμπορικές κυρώσεις(1950, 1954).

⁷⁰ Όπως αναλύθηκε στο Κεφάλαιο 2 είναι στάση οφειλόμενη κυρίως στις εσωτερικές αναταραχές και στην έμφυτη εσωτερικότητα της ιδεολογίας της κινεζικής πολιτικής ελίτ συνοδευόμενη με ένα αίσθημα υπεροχής έναντι των πολιτισμών άλλων λαών.

δεκαετία του '70 η συνεργασία με τις ΗΠΑ της παρείχε την ευκαιρία να γίνει μέλος του ΣΑ/ΟΗΕ, μέλος πολλών διεθνών οργανισμών και συνεπακόλουθη αναγνώριση από τους δυτικούς θεσμούς της "*Μιας Κίνας*", αφού η αναγνώριση της ΛΔΚ ως την μόνη εκπρόσωπο της Κίνας αποτελούσε βασικό στρατηγικό στόχο από την ίδρυση του κινεζικού Κράτους. Μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου η ΛΔΚ διαβλέπει την στρατηγική σημασία του χώρου της ΝΑ Ασίας και πραγματοποιεί την στροφή της ανάπτυξης των σχέσεων σε εμπορικό και οικονομικό επίπεδο με τις γειτονικές της χώρες. Συνεπώς θεωρώ ότι το δικό της "pivot-to- Asia" επήλθε νωρίτερα και ομαλότερα έναντι των ΗΠΑ από τις οποίες επιπλέον (λόγω της παρουσία της ήδη στην περιοχή) απομείωσε το εύρος ελιγμών και μέσων επιρροής στις χώρες αυτές.

Η επόμενη μεγάλη επιτυχία της ΛΔΚ τον τρέχων αιώνα είναι η αλματώδης οικονομική της ανάπτυξη, η οποία έχει επιβάλει στις ΗΠΑ μια σχέση στην οποία εξαρτάται περισσότερο η αμερικανική οικονομία από εκείνη της ΛΔΚ, παρά το αντίστροφο. Παρότι δεν είναι στους σκοπούς της παρούσας η παράθεση αμιγώς οικονομικών στοιχείων της σχέσης, εκτιμώ αξίζει να συγκρατηθεί πως 1,5 τρις \$ είναι το χρέος των ΗΠΑ που αυτή την στιγμή κατέχουν πιστωτικά ιδρύματα της ΛΔΚ, με ότι αυτό συνεπάγεται για την διαπραγματευτική ισχύ κάθε μέρους και την ισοτιμία της μεταξύ τους αγοραστικής δύναμης.

Τέλος εκτιμώ αξίζει να αφιερωθούν λίγες γραμμές πιο ειδικά στην γεωπολιτική και στρατιωτική διάσταση της σχέσης της Πεκίνου και Ουάσιγκτον. Η Κίνα απέχοντας από την απευθείας προβολή στρατιωτικής ισχύος και την εμπλοκή σε συγκρούσεις μακριά από την επικράτεια της (και σε αντίθεση με τις ΗΠΑ), έχει **διαμορφώσει επιτυχώς** στην Διεθνή κοινότητα ένα profile ειρηνικής δύναμης. Με αυτό το profile διατυμπανίζει την αμυντική προσέγγιση των σχέσεων της με την ΗΠΑ, τις οποίες καλεί σε συνεργασία και αποχή από τριβές και εντάσεις.⁷¹ Ωστόσο κατά την προσωπική μου άποψη δεν πρέπει να αποκλείσουμε την πιθανότητα το Πεκίνο να κινείται στο κεντρική ιδέα του δόγματος του κινέζου φιλοσόφου Sun Tzu σύμφωνα με το οποίο "*ο πόλεμος βασίζεται στην παραπλάνηση*", συναφώς είναι μόνο προς το συμφέρον της Κίνας να υποκρύπτει (επί του παρόντος) την

⁷¹ Βλέπε Κεφάλαιο 2 για στρατηγικές κατευθύνσεις Κίνας, "*China's National Defense in the New Era*, Ιούλιος 2019"

πραγματική της ισχύ και τις προθέσεις, έως ότου οι συνθήκες αρθούν σε ευνοϊκό σημείο για την αποκάλυψή τους.

Ωστόσο, εκτιμώ πως γίνεται κατανοητό από τα στοιχεία που παρατίθενται στο Παράρτημα "Β" της παρούσας εργασίας, ότι η ΛΔΚ - παρά τις τεράστιες επενδύσεις στο στρατιωτικό τομέα τα τελευταία έτη - **υπολείπεται** ακόμη των ΗΠΑ σε όρους "σκληρής ισχύος".

Αυτό πρέπει να συνδυαστεί με ακόμη δυο σημαντικές παραμέτρους του ευρύτερου ζητήματος : Αρχικά η Κίνα **έχει αποτύχει** να συνάψει στρατιωτικές συμμαχίες (πέραν της εκτιμώμενης [?] στήριξης που θα έχει από την Ρωσία σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση), τέτοιες που να αποτελούν εξισορρόπηση της πραγματικής στρατιωτικής ισχύος των ΗΠΑ και των συμμάχων της στην περιοχή της ΝΑ Ασίας. Επόμενο ενδιαφέρον ζήτημα είναι η Βόρειο Ατλαντική Συμμαχία με τον πλέον επίσημο τρόπο από πρόσωπα με την υψηλότερη δυνατή θέση έχει διατυπώσει ότι κατατάσσει την Κίνα στις σύγχρονες απειλές. Συνεπώς η ΛΔΚ διαφαίνεται ότι διατρέχει εμφανή κίνδυνο εγκλωβισμού στην θεωρία *"Island Chain Strategy"*⁷² που εφαρμόζουν οι ΗΠΑ στην περιοχή με την βοήθεια των συμμάχων της. Κατά αυτό τον τρόπο συνεχίζει το Πεκίνο να κινείται διατηρώντας χαμηλά τις εντάσεις και αναμένοντας μέχρις ότου βρεθεί σε πλεονεκτική σχέση από πλευράς φορτίων ισχύος με τις ΗΠΑ.

Ως σύνοψη των **επιτυχιών** της Κίνας στον στρατηγικό τους ανταγωνισμό με τις ΗΠΑ, θα κατέγραφα την έγκαιρη ανάγνωση των μεταβολών του διεθνούς περιβάλλοντος και την εφαρμογή πολυεπίπεδης ήπιας ισχύος. Το σοβαρότερο **μειονέκτημα** της είναι ότι υπολείπεται της Ουάσινγκτον σε όρους στρατιωτικής δύναμης και συμμαχιών

⁷² Αποκλεισμός της Κίνας με εκμετάλλευση της γεωγραφίας, δηλαδή εκμετάλλευση των συστάδων νησιών στις ανατολικές ακτές της <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/taiwan-frontier-chinese-dominance-for-second-island-chain/>

Κατάληξη των Σχέσεων ΗΠΑ και ΛΔΚ

Η εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών και οι αλλαγές της πολιτικής τους δικαιολογείται από την σχετική ισχύ που αποκτά κάθε μέρος σε κάθε χρονική περίοδο καθώς και από τις ευκαιρίες συνεργασίας όποτε αυτές τις ευνοούν.

Κατά τον Mearsheimer στο έργο του *"The Tragedy of Great Power Politics (2001)"*, η ιστορία έχει αποδείξει πως κάθε κράτος επιζητά την επιβίωση και ο καλύτερος τρόπος για να το επιτύχει είναι η ηγεμονία του προς τα υπόλοιπα κράτη. Οι ΗΠΑ αποδεδειγμένα το εφαρμόζουν ήδη και η Κίνα - αν αποκτήσει την ισχύ που θα της επιτρέψει κάτι τέτοιο – θεωρώ ως σίγουρο ότι θα το επιλέξει. Προς το παρόν, και σύμφωνα με την παραδοσιακή κινεζική στρατηγική κουλτούρα, το Πεκίνο δεν θα προσπαθήσει να αμφισβητήσει **άμεσα** την ηγεμονία των Ηνωμένων Πολιτειών στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Όμως θα συνεχίσει να αναζητά τις ευκαιρίες και τα παράθυρα τα οποία - με τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια - θα το οδηγήσουν σε αύξηση της ισχύος του για να το πράξει **μελλοντικά**.

Αντίστοιχα οι ΗΠΑ προσπαθούν να διαφυλάξουν την κτηθείσα ισχύ και την πρωτοκαθεδρία τους και είναι δεδομένο ότι οι ΗΠΑ έχουν αναγνωρίσει με τον πλέον επίσημο τρόπο την Κίνα ως τον βασικό ανταγωνιστή τους. Σύμφωνα με τον Graham Allison *"The Thucydides Trap: Are the U.S. and China Headed for War"* ένας **μεταξύ τους πόλεμος** είναι πιθανός, αλλά απαιτείται στρατηγική διαχείριση και διπλωματία για να αποφευχθεί. Σε αυτήν την ορθολογική θεώρηση μια προσέγγιση των ΗΠΑ με την Ρωσία προκειμένου να διαρρήξουν εκ νέου την συμμαχία τους με την Κίνα (*Reverse Kissinger*) δεν πρέπει να αποκλείεται.

Ωστόσο, εκτιμώ, ότι οποιαδήποτε ενέργεια της ΛΔΚ έρχεται σε αντίθεση με τα **ζωτικά συμφέροντα** των ΗΠΑ σε στρατιωτικό επίπεδο, είναι δυνατόν **να εκληφθεί ως απειλή** που θα οδηγήσει σε δίλημμα ασφάλειας και τελικά σε σύγκρουση (*"Παγίδα του Θουκυδίδη"*) ως μέρος ενός παρεμποδιστικού πολέμου.-

Επίλογος

Ανακεφαλαιώνοντας, μετά την επισκόπηση των κομβικών σημείων της ιστορίας των σχέσεων μεταξύ των δύο δυνάμεων, συγκρατούμε ότι οι σχέσεις τους χαρακτηρίζονται από περιόδους προσέγγισης και από περιόδους σκληρών αντιπαραθέσεων. Ο ηγεμονισμός θα παραμένει εκατέρωθεν η βασική εθνική επιδίωξη και θα επιζητούν ισχύ για να επιβάλλουν την κυριαρχία τους ο ένας εις βάρος του άλλου.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι προορισμένες (εκ της θέσεως τους) να διεξαγάγουν έναν έντονο και επικίνδυνο ανταγωνισμό ασφάλειας προκειμένου να διατηρήσουν την πρωτοκαθεδρία τους. Ο βασικός ανταγωνιστής τους, η Κίνα, μπορεί να χαρακτηριστεί ταυτοχρόνως και ως ο μεγαλύτερος εταίρος τους. Μια Κίνα που προσπαθεί να διορθώσει το ατόπημα της Ιστορίας και να ξανακερδίσει τη θέση που θεωρεί ότι νομοτελειακά της ανήκει, το πράττει όμως σχετικώς αθόρυβα και χωρίς να προκαλεί πολύ εκμεταλλευόμενη κατάλληλους παράγοντες ισχύος.-

" Δεν έχετε ιδέα πόσο πολύ συμβάλει στην γενική ευγένεια και στην ευγένεια της διπλωματίας, όταν έχετε μια μικρή ήσυχη ένοπλη δύναμη στο παρασκήνιο "

George F. Kennan (1904-2005),
διπλωμάτης

Παραρτήματα

- «Α» Πηγές - Βιβλιογραφία
- «Β» Οικονομική και Στρατιωτική Σύγκριση ΗΠΑ και ΛΔΚ
- «Γ» Παραμένοντα σημεία τριβής στις σχέσεις ΗΠΑ και ΛΔΚ

Παράρτημα «Α» στην
Διπλωματική Εργασία
του Ορφανού Σπυρίδωνα

Πηγές – Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Δράκος, Ι. (2016). Διεθνής πολιτική και σχέσεις ΗΠΑ - Κίνας. Θεσσαλονίκη: ΑΔΙΣΠΟ-ΠΑΜΑΚ.

Κολιόπουλος, Κ. (2008). Η Στρατηγική Σκέψη Από Την Αρχαιότητα Έως Σήμερα. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.

Μελεούνη, Χ. (2019). Οι Σινο-αμερικανικές σχέσεις υπό το πρίσμα της οικονομίας. Κόρινθος: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Παπασωτηρίου, Χ. (2001). Βυζαντινή υψηλή στρατηγική 6ος – 11ος αιώνας. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.

Παπασωτηρίου, Χ. (2013). Η Κίνα από την ουράνια αυτοκρατορία στην ανερχόμενη υπερδύναμη του 21ου αιώνα. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.

Πλατιάς, Α. (2010). Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη. Αθήνα: Εκδόσεις Εστία.

Πουλάκος, Δ. (2014). Ερμηνεύοντας την Υψηλή Στρατηγική της Κίνας. Αθήνα: Πάντειον Πανεπιστήμιο.

Σταύρου, Ξ. (2020). Σχέσεις των ΗΠΑ με την ΛΔΚ. Μια πιθανή σύγκρουση. Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Αναλύσεων.

Τσαρδανίδης, Χ. (2018). Οικονομική Διπλωματία. Αθήνα: Παπαζήση.

Χριστόπουλος, Α. (2006). Η ραγδαία πολιτική και οικονομική άνοδος της Κίνας και οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομική και πολιτική σκηνή. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Χριστόπουλος, Γ. (2023). Εξέταση της Επίδρασης της Εσωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ στις Σχέσεις με την Κίνα. Κόρινθος: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Allison, G. (2020). Σε τροχιά πολέμου. Μπορούν ΗΠΑ και Κίνα να αποφύγουν την παγίδα του Θουκυδίδη. Αθήνα : Πεδίο

Bessiere, S. (2007). Η Κίνα στην αυγή του 21ου Αιώνα: Η επιστροφή μιας δύναμης. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.

Gebler, H. (2009). Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας. Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός.

Huntington, S. P. (1999). Η σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης. Αθήνα: Εκδόσεις Τερζόπουλος.

Kissinger, H. (1995). Διπλωματία. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο

Kissinger, H. (2014). Παγκόσμια τάξη. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.

Mearsheimer, J. J. (2011). Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.

Nye, J. (2005). Ήπια ισχύς: Το μέσο επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Bush, W. (2000). George Bush: My Life in Letters and Other Writings. USA: Scribner.

Chen, X.-z. J. (2006). China and the US Trade Embargo, 1950-1972. American Journal of Chinese Studies.

Chen, Y. (2022). China's Stance on the Russia-Ukraine Conflict: Balancing Strategic Interests and Global Image. Journal of Contemporary China.

Deibel, T. L. (2007). Foreign Affairs Strategy. Cambridge: Cambridge University Press.

Graham-Harrison, E. (2020). China's Cybersecurity Law: What You Need to Know. The Guardian.

Hooker, D. (2014). *The Grand Strategy of the United States*. Washington, D.C.: National Defense University.

Joseph, W. (2010). *A Tragedy of Good Intentions, Post Mao Views of the Great Leap Forward*. Wellesley: Wellesley College.

Chen, J. (2019). *From Mao to Deng: China's Changing Relations with the United States*. Wilson Center.

Kallio, J. (2011). *Tradition in Chinese politics*. Helsinki: Finnish Institute of International Affairs.

Kofman, M. (2022). *Russia's Military Strategy in Ukraine: A Preliminary Analysis*. War on the Rocks.

Krauthammer, C. (1990). *The unipolar moment*. Foreign Affairs

MacDonald, D. (2012). Susan V. Lawrence and David MacDonald, *U.S.-China Relations Policy Issues*. Washington, DC: Congressional Research Service, Library of Congress.

Mahnken, G. (2011). *Understanding Chinese Strategic Culture*. Woollahra: Lowy Institute for International Policy.

Palese, A. (2002). *The Great Leap Forward*. Lund: Lunds University.

Segal, A. (2017). *The Hacked World Order: How Nations Fight, Trade, Maneuver, and Manipulate in the Digital Age*. Public Affairs.

Shambaugh, D. (2000). *Sino-American strategic relations: from partners to competitors*. Survival: Global Politics and Strategy.

Smith, R. (2005). *The Utility of Force: The Art of War in the Modern World*. Alfred A. Knopf.

Spence, J. (1990). *The Search for Modern China*. New York: W.W. Norton & Company.

Tyler, P. (1992). *U.S. Strategy Plan Calls for Insuring no Rivals Develop* - NYTimes.com. New York: The New York Times.

Zhao, S. (1999). China's periphery policy and its Asian neighbors. Security Dialogue.

Κυβερνητικές Ανακοινώσεις και Αναφορές

[Agreement Between The United States And China Text.pdf](#)

<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris>

[Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf](#)

<https://www.state.gov/the-administrations-approach-to-the-peoples-republic-of-china/>

<http://www.china.org.cn/e-white/>

<https://www.archives.gov/files/declassification/iscap/pdf/2008-003-docs1-12.pdf>

<https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP85T00875R001100100050-0.pdf>

Research, C. (2012). The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia. Washington: Congressional Research Service. (Ανάκτηση 23 Ιαν 25)

Δευτερογενείς Πηγές Διαδικτύου

Foreign_Relations_Council. (2024). U.S.-China Relations, 1949-2024. Washington, <https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations> (Ανάκτηση 12 Ιαν 25)

<https://www.federalregister.gov/documents/2020/12/22/2020-28031/addition-of-entities-to-the-entity-list-revision-of-entry-on-the-entity-list-and-removal-of-entities>

(Ανάκτηση 23 Ιαν 25)

<https://www.state.gov/g7-foreign-ministers-statement-on-preserving-peace-and-stability-across-the-taiwan-strait/> (Ανάκτηση 12 Ιαν 25)

<https://www.state.gov/the-administrations-approach-to-the-peoples-republic-of-china/> (Ανάκτηση 13 Φεβ 25)

https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm (Ανάκτηση 13 Ιαν 25)

<https://www.federalregister.gov/document> (Ανάκτηση 12 Ιαν 25)

<http://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/grand-strategy-us.pdf>

<http://www.china.org.cn/english/china-us/26012.htm> (Ανάκτηση 13 Φεβ 25)

<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/11/16/fact-sheet-advancing-rebalance-asia-and-pacific> (Ανάκτηση 03 Φεβ 25)

<https://www.csis.org/analysis/chinas-new-2019-defense-white-paper> (Ανάκτηση 13 Ιαν 25)

<https://www.kathimerini.gr/world/831523/i-sinosovietiki-rixi/> (Ανάκτηση 13 Φεβ 25)

<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/10/FY22-U.S.-Contributions-to-International-Organizations-10.24.2024.pdf> (Ανάκτηση 03 Φεβ 25)

<https://sites.evergreen.edu/zoltan/wpcontent/uploads/sites/358/2019/11/InterventionsList2019.pdf> (Ανάκτηση 13 Φεβ 25)

<https://www.britannica.com/science/Nash-equilibrium> (Ανάκτηση 13 Ιαν 25)

<https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html> (Ανάκτηση 13 Φεβ 25)

<https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/taiwan-frontier-chinese-dominance-for-second-island-chain/> (Ανάκτηση 13 Ιαν 25)

[*Observatory of Economic Complexity*](#) (Ανάκτηση 23 Ιαν 25)

[*Office of the United States Trade Representative*](#) (Ανάκτηση 01 Φεβ 25)

[*World Integrated Trade Solutions*](#) (Ανάκτηση 03 Φεβ 25)

<https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php> (Ανάκτηση 24 Φεβ 25)

<https://cepr.org/voxeu/columns/chinas-military-rise-comparative-military-spending-china-and-us> (Ανάκτηση 13 Φεβ 25)

https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/cwihp_wp_92_chen_jian_from_mao_to_deng_chinas_changing_relations_with_us_november_2019.pdf (Ανάκτηση 3 Μαρ 25)

Λοιπές Πηγές

Οικονομικά της άμυνας, διαλέξεις καθηγητή Λιαρόπουλου, ΠΜΣ ΣΕΘΑ-ΠΑΝΤΕΙΟΝ

Στρατηγική, διαλέξεις καθηγητή Κολιόπουλου, ΠΜΣ ΣΕΘΑ-ΠΑΝΤΕΙΟΝ

Hans M. Kristensen, Matt Korda, Eliana Johns, and Mackenzie Knight , Federation of American Scientists, 2024 (πρακτικά συνεδρίου)

Παράρτημα «Β» στην
Διπλωματική Εργασία
του Ορφανού Σπυρίδωνα

Οικονομική και Στρατιωτική Σύγκριση ΗΠΑ και ΛΔΚ

Στο παρόν Παράρτημα της εργασίας παρατίθενται τα στοιχεία που εκτιμώ τεκμηριώνουν τα συμπεράσματα αναφορικά με την προηγηθείσα σύγκριση των ΛΔΚ και ΗΠΑ στο οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο. Διευκρινίζεται ότι δεν αποτελεί σκοπό η στείρα παράθεση στατιστικών, τα οποία εξάλλου ο αναγνώστης εύκολα μπορεί να αναζητήσει σε άλλες πηγές, αλλά η παράθεση επιλεγμένων στοιχείων που θα καταδείξουν αφενός την **πολυεπίπεδη αλληλεξάρτηση** των δυο Κρατών και αφετέρου τα διαμορφούμενα **πεδία ανταγωνισμού** και σύγκρουσης.

Οικονομικό Επίπεδο

Αρχικά επισημαίνεται πως η οικονομική σχέση ΗΠΑ και Κίνας, καθώς και οι μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις, αναπτύσσουν μια δυναμική η οποία αποδεικνύει ότι αφενός είναι οικονομίες όλο και περισσότερο αλληλεξαρτώμενες και αφετέρου ότι αυτή ακριβώς η δυναμική διαδραματίζει και έναν περαιτέρω καθοριστικό ρόλο στις παγκόσμιες οικονομικές ισορροπίες γενικότερα.

Μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου καταγράφηκε μια μεταβολή του τρόπου άσκησης της διπλωματίας, η οποία ξεφεύγει πλέον από το στενό πολιτικό πλαίσιο του έκαστου Υπουργείου Εξωτερικών και επεκτείνεται / ασκείται από ένα ευρύτερο φάσμα δρώντων - όπως οι εμπορικοί και οι οικονομικοί παράγοντες της Κρατικής λειτουργίας. (Μελεούνη, 2019, σελ. 2)

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η **"οικονομική διπλωματία"**, δηλαδή η μορφή της διπλωματίας του Κράτους που δεν περιορίζεται στα θέματα ασφάλειας αλλά προσανατολίζεται στην επίτευξη και των οικονομικών συμφερόντων της χώρας. Εστιάζοντας στην διάσταση της οικονομικής διπλωματίας καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη προσπαθούν να αναπτύξουν τις οικονομικές τους σχέσεις με απώτερο σκοπό να βελτιώσουν αφενός την οικονομική τους θέση και αφετέρου στοχεύουν στην **αύξηση της επιρροής τους**. Αποτελεί δε η οικονομική διπλωματία το μέσο για την

επίτευξη των στρατηγικών τους στόχων εντασσόμενη ως άξονας της εξωτερικής **Εθνικής Πολιτικής**¹. (Τσαρδανίδης, 2018, σελ 19-22)

Στην εικόνα που ακολουθεί² παρατίθενται η εκτίμηση της εξέλιξης του ΑΕΠ των σημαντικότερων οικονομιών του κόσμου για το τρέχον έτος 2025. Διακρίνεται η υπεροχή των ΗΠΑ σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και η κυρίαρχη θέση της ΛΔΚ στον γεωγραφικό χώρο της Ευρασίας³.

Εικόνα 3 : Κατανομή Παγκόσμιου ΑΕΠ για το 2025

(Data is sourced from the International Monetary Fund's GDP estimates for 2025 (except for Pakistan). All figures are rounded and in nominal USD)

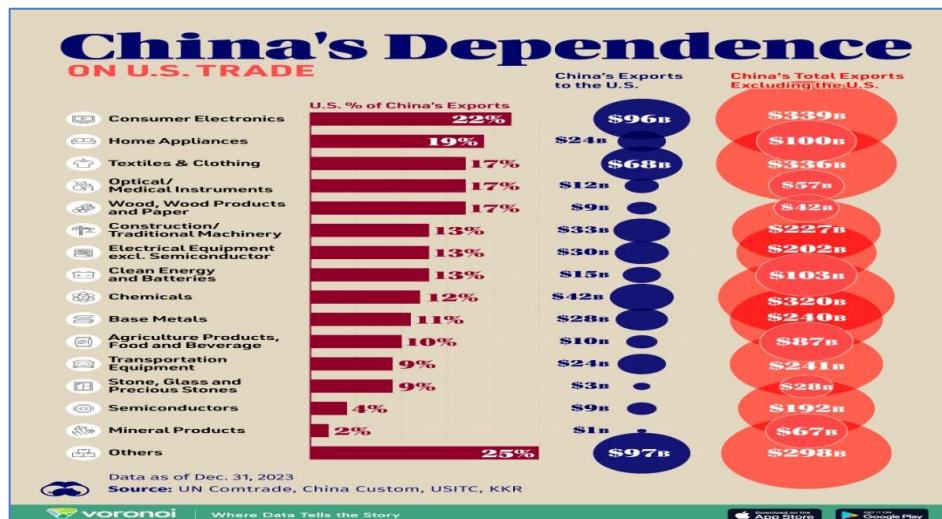
Το επόμενο γραφικό απεικονίζει τις συνολικές εξαγωγές της Κίνας στις ΗΠΑ, το μερίδιο των εξαγωγών της Κίνας που κατευθύνονται στις ΗΠΑ και τις συνολικές εξαγωγές της Κίνας εξαιρουμένων των ΗΠΑ σε δισεκατομμύρια δολάρια για το 2023. Το

¹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα ευρέως γνωστό στην ελληνική πραγματικότητα είναι το "Σχέδιο Marshall"

² Όλα τα στοιχεία εκτός αν αλλιώς αναφέρεται προέρχονται από την πηγή <https://www.visualcapitalist.com/>

³ ΑΕΠ Κίνας = 2 / 3 ΑΕΠ ΗΠΑ , ΑΕΠ Κίνας = * 9 ΑΕΠ Ρωσίας

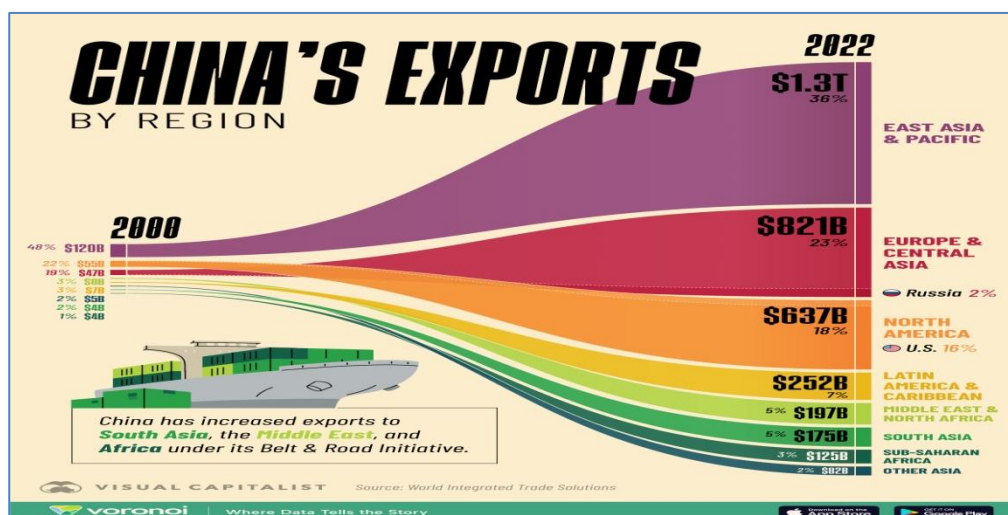
συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η (συχνά χρησιμοποιούμενη) τακτική της επιβολής δασμών από τις ΗΠΑ επηρεάζουν ορισμένους κινεζικούς βιομηχανικούς τομείς περισσότερο από άλλους.

Εικόνα 4 : Εξαγωγές της Κίνας στις ΗΠΑ και εξαγωγές εκτός ΗΠΑ

(The data from UN Comtrade, China Custom, USITC via KKR as of Dec. 31, 2023)

Η Κίνα συνέχισε να εμβαθύνει τους οικονομικούς της δεσμούς τις τελευταίες δεκαετίες, πέρα από τις Ηνωμένες Πολιτείες, και με αρκετές άλλες οικονομικές ζώνες παγκοσμίως⁴. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανέλθει στην **δεύτερη θέση** των παγκόσμιων εξαγωγών του Πεκίνου, όπως καθίσταται σαφές στην επόμενη εικόνα.

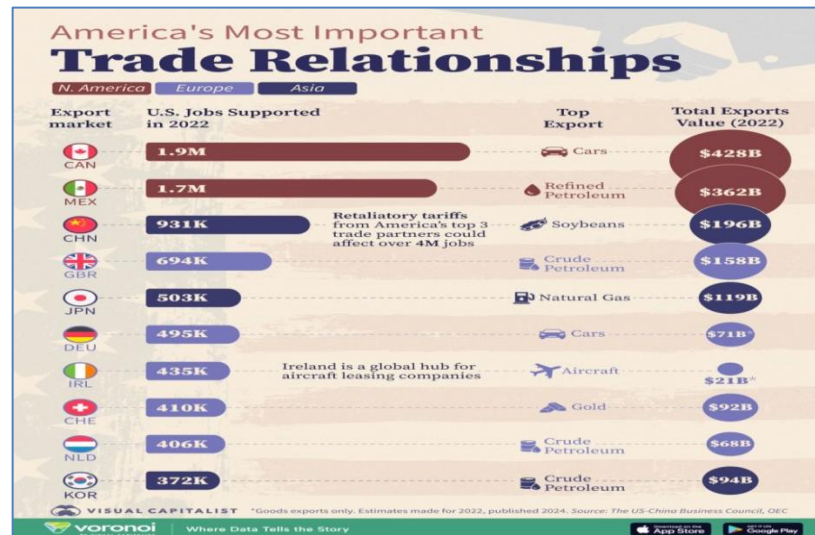

Εικόνα 5 : Εξαγωγικοί Προορισμοί Κίνας τις τελευταίες δεκαετίες

(based on data from [World Integrated Trade Solutions](https://www.wits.worldbank.org/) as of October 2024)

⁴ Πρόκειται για το σύγχρονο εμπορικό σχέδιο με την ονομασία "Belt and Road Initiative"

Το διάγραμμα του ακολουθεί απεικονίζει τον αριθμό των θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ που υποστηρίζονται από τις αμερικανικές εξαγωγές. Οι εκτιμήσεις των θέσεων εργασίας αφορούν το έτος 2022 και προέρχονται από το *Επιχειρηματικό Συμβούλιο ΗΠΑ-Κίνας* σε μια έκθεση που δημοσιεύθηκε το 2024 και φαίνεται πως η Κίνα είναι στην **τρίτη θέση** από πλευράς σημασίας για την κατοχύρωση θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ.

Εικόνα 6 : Καταχώρηση θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ συνέπεια των εξαγωγών της χώρας
(Two sources have been used: the [Office of the United States Trade Representative](#) and the [Observatory of Economic Complexity](#))

Στρατιωτικό Επίπεδο

Υπάρχουν αρκετά (και δυστυχώς διαφοροποιημένα μεταξύ τους) μοντέλα για την καταγραφή της στρατιωτικής ισχύος μιας χώρας. Σε κάποια μοντέλα ο ερευνητής θα προσμετρήσει μόνο το αριθμητικά στοιχεία των στρατιωτικών δυνάμεων του Κράτους, ενώ σε άλλα θα εισέλθουν επιπλέον παράγοντες (ποιοτικοί) όπως αυτοί της εμπειρίας από την πρότερη διεξαγωγή επιχειρήσεων, της ποιότητας του στρατιωτικού προσωπικού και ειδικότερα της στρατιωτικής Ηγεσίας, η συμμετοχή σε συμμαχίες και η διεθνής υποστήριξη που απολαμβάνουν οι στρατιωτικές ικανότητες της χώρας. (Smith, 2005)

Μια ευρέως αποδεκτή μέτρηση της στρατιωτικής ισχύος μιας χώρας είναι ο δείκτης "*The Global Firepower Index GFP (Παγκόσμιος Δείκτης Ισχύος Πυρός)*". Πρόκειται για ένα μοντέλο κατάταξης των στρατιωτικών δυνάμεων όλων των χωρών του πλανήτη, ο

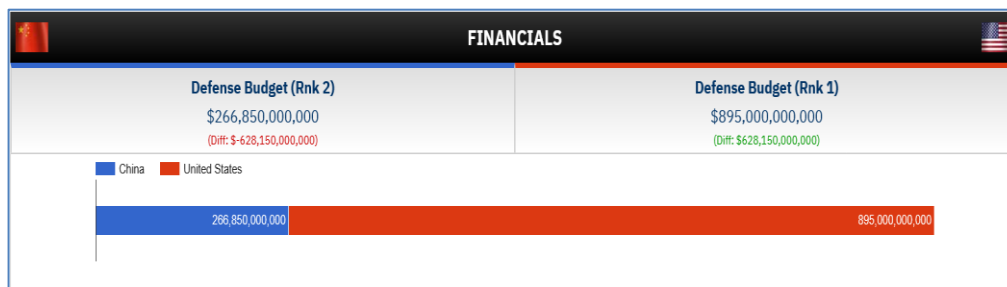
οποίος βασίζεται στην μέτρηση πενήντα επιμέρους δεικτών σχετιζόμενων με την μαχητική ισχύ μιας χώρας.⁵

Εικόνα 7 : Global Firepower Index (GFP) 2024

(Πηγή <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>)

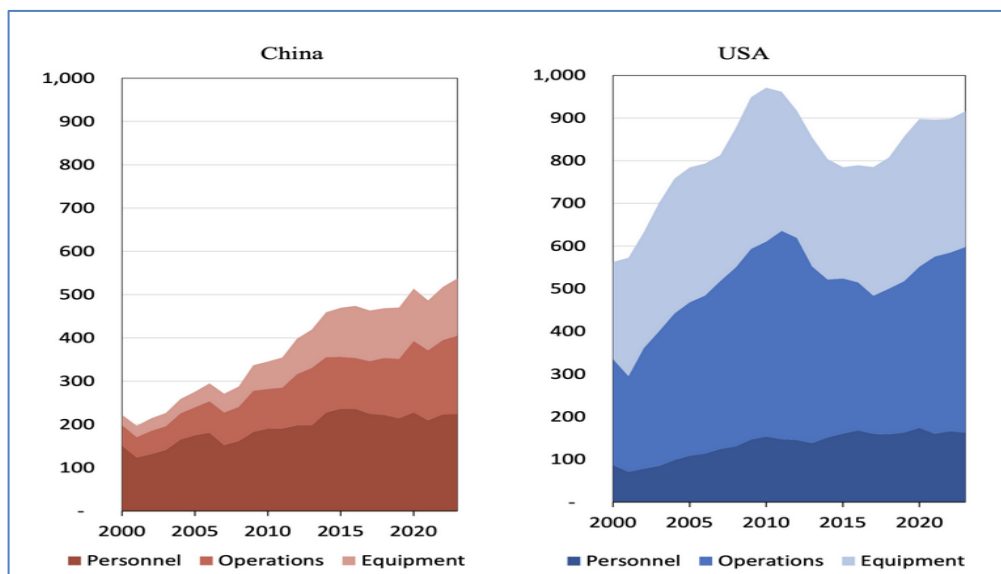
Οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής στην εν λόγω κατάταξη ευρίσκονται στην παγκόσμια πρωτοπορία διατηρώντας προβάδισμα έναντι της Κίνας. Βασικός δείκτης που επιτρέπει την κορυφαία κατάταξη της είναι το πολλαπλάσιο (σε σχέση με την Κίνα) ποσοστό επί του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) που κατευθύνεται στις στρατιωτικές της δαπάνες, όπως φαίνεται στα επόμενα γραφήματα για το παρελθόν έτος και για την τελευταία εικοσαετία αντίστοιχα.

Εικόνα 8 : Defense Budget index US-China GFP (2024)

(Πηγή <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>)

⁵ Ο δείκτης "*PowerIndex-score*" εξάγεται από τον αριθμό και την ποικιλομορφία των όπλων, τους φυσικούς πόρους (συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανιών), το εργατικό δυναμικό, την χρηματοοικονομική σταθερότητα, την υλικοτεχνική ικανότητα και την γεωγραφία της χώρας.

Εικόνα 9 : Σύγκριση εξοπλιστικών δαπανών ΗΠΑ-ΛΔΚ 2000-2024

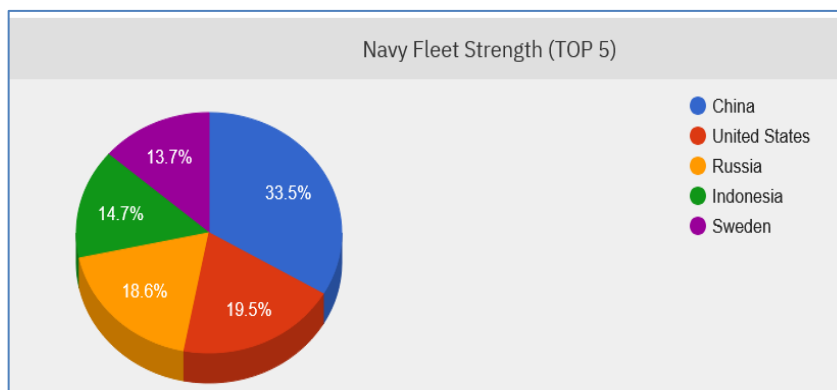
(πηγή <https://cepr.org/voxeu>)

Το ανωτέρω γράφημα υπογραμμίζει την **ταχεία αύξηση** των δαπανών (λειτουργίας και εξοπλισμού) της Κίνα με τις δαπάνες εξοπλισμού⁶ να ανέρχονται μόνο στο 10% το 2000, αλλά να αυξάνονται σε πάνω από 40% το 2020 και με σταθερή δυναμική αύξησης και την τρέχουσα χρονιά (2025).

Ωστόσο εκτιμώ έχει ενδιαφέρον να εστιάσουμε σε μια επιπλέον ιδιαίτερη παράμετρο του δείκτη GFP. Η Κίνα έχει ανέλθει στην πρώτη θέση των ναυτικών δυνάμεων (σε παγκόσμιο επίπεδο) υποσκελίζοντας σε αυτόν τον τομέα τις ΗΠΑ και **κατ' εκτίμηση** του συντάκτη παρούσας αυτή η επιλογή καταδεικνύει την σημασία που αποδίδει στην προάσπιση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων στην ευρύτερη περιοχή της Ταϊwan έναντι των αμφισβητήσεων (κατά την ίδια) που προβάλλει το αμερικανικό Πολεμικό Ναυτικό στην αυτή περιοχή⁷.

⁶ Εννοούνται οι δαπάνες που σχετίζονται με αμιγώς στρατιωτικό εξοπλισμό

⁷ Περαιτέρω στοιχεία για το ζήτημα της Ταϊwan, καθώς και τα λοιπά σημεία τριβής, παρατίθενται στο Παράρτημα "Δ"

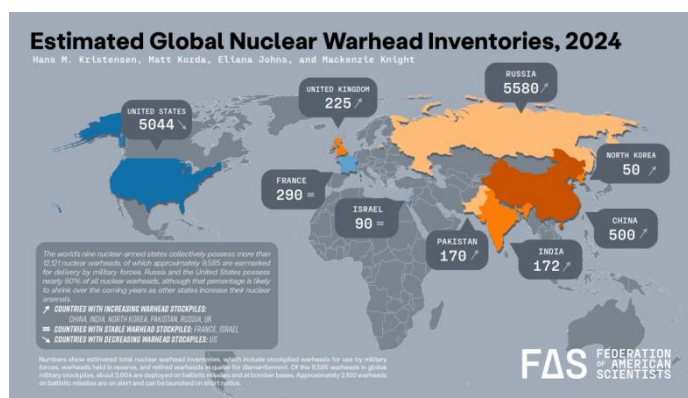

Εικόνα 10 : Κατάταξη Κρατών σε δείκτη GFP σε ναυτική ισχύ

(πηγή <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>)

Ολοκληρώνοντας την επισκόπηση των στρατιωτικών δυνατοτήτων της ΗΠΑ και Κίνας, αξίζει να αφιερωθούν λίγες γραμμές σε ένα "οπλικό σύστημα" στο οποίο οι αναλυτές δεν φαίνεται να αποδίδουν την πρέπουσα βαρύτητα. Η κατοχή **πυρηνικού οπλοστασίου** (πόσο μάλλον η απειλή χρήσης του) μπορεί να αντιβαίνει εκ πρώτης ανάγνωσης την ρεαλιστική προσέγγιση του διεθνούς συστήματος ισχύος και την αναμενόμενη ορθολογική συμπεριφορά των παγκόσμιων δυνάμεων. Ωστόσο η πυρηνική στρατηγική είναι το απλούστερο τμήμα της στρατηγικής μιας δύναμης, αφού τελικά ανάγεται στην έννοια της "**προβολής αποτρεπτικής ικανότητας**". (Κολιόπουλος, 2008, σελ 253)

Στην εικόνα που ακολουθεί παρατίθενται οι πυρηνικές δυνατότητες ανά την υφήλιο, όπου εξάγεται εύκολα το αρχικό συμπέρασμα ότι οι ΗΠΑ κατέχουν το δεκαπλάσιο των πυρηνικών κεφαλών της Κίνας.

Εικόνα 11 : Παγκόσμιο πυρηνικό οπλοστάσιο (2024)

(Πηγή Hans M. Kristensen, Matt Korda, Eliana Johns, and Mackenzie Knight, Federation of American Scientists, 2024)

Σε μια δεύτερη ανάγνωση, και με βάση τα έως τούδε γνωστά για το πυρηνικό δόγμα της Ουάσιγκτον, δεν τίθεται ως πρωτεύων το ερώτημα εάν θα εκδηλωθεί μια πυρηνική επίθεση αλλά ποιες είναι οι ημέτερες **δυνατότητες απορρόφησης** του εχθρικού πυρηνικού πλήγματος και η διατήρηση ικανότητας ανταπόδοσης αυτού με ίδιας ισχύος όπλα. (Κολιόπουλος, 2008, σελ 265).-

Παράρτημα «Γ» στην
Διπλωματική Εργασία
του Ορφανού Σπυρίδωνα

Παραμένοντα σημεία τριβής στις σχέσεις ΗΠΑ και ΛΔΚ

Όπως εξετάσαμε στο τμήμα της ανάλυσης των Σινο-αμερικανικών σχέσεων τα σημεία τριβής εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα. Από θέματα οικονομίας και εμπορικού ανταγωνισμού έως τις σημαντικές γεωπολιτικές και στρατιωτικές διαφωνίες. Στο παρόν τμήμα, και προς πληρότητα της εργασίας, ο αναγνώστης μπορεί να αναζητήσει περαιτέρω πληροφορίες για τα σημαντικότερα εκ των ζητημάτων τα οποία προκαλούν τριβές στις σχέσεις των δυο δυνάμεων.

Ζήτημα της Ταϊwan και προβλήματα στην Θάλασσα της Νότιας Κίνας

Η τριγωνική σχέση μεταξύ της Κίνας, των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ταϊwan αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα της διεθνούς πολιτικής σκηνής όπου η οικονομική πολιτική και η πολιτική ασφαλείας περιπλέκονται σε μία διαδικασία που περιλαμβάνει πολεμική ρητορική, στρατιωτικές ενέργειες, υποσχόμενα βήματα προόδου και βίαιη οπισθοδρόμηση υπό τον φόβο μιας εν δυνάμει γενικευμένης ένοπλης σύρραξης. (Χριστόπουλος, 2006, σελ 54)

Η πολιτική του Πεκίνου για την Ταϊwan παραμένει σταθερή, υποστηρίζοντας την αρχή της *"μίας Κίνας"* και την ειρηνική επανένωση της νήσου,= ενώ τα τελευταία χρόνια έχει συνδεθεί άμεσα με τις διακηρύξεις του *Xí Jìnpíng* και τον σχεδιασμό για την εθνική αναζωογόνηση. Η κινεζική ηγεσία έχει γίνει πιο πιεστική στις διεκδικήσεις της, ειδικά μετά την επίσκεψη της αμερικανίδας αξιωματούχου *Pelosi* στην Ταϊβάν το 2022, με μια αυξανόμενη κριτική κατά των επανομαζομένων (κατά την ίδια την Κίνα) *"εξωτερικών δυνάμεων"*¹. Παρότι δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Κίνα προετοιμάζει **άμεση** στρατιωτική κλιμάκωση, η Ηγεσία της θεωρεί την

¹ Η Κίνα θεωρεί ότι δεν υπάρχει κανείς λόγος εμπλοκής άλλων δυνάμεων (πέραν της ίδιας) σε μια περιοχή που απέχει σημαντική γεωγραφικά απόσταση από την Ουάσινγκτον.

πολιτική των ΗΠΑ για την Ταϊβαν ως μη βιώσιμη κάτι που απαιτεί όλο πιο ισχυρές αποτρεπτικές ενέργειες εκ μέρους της.

Αλλά και πέρα από την υπόθεση της νήσου Ταϊβαν, η Κίνα έχοντας στρατηγικές επιδιώξεις στο σύνολο της περιοχής της; Θάλασσας της Νότιας Κίνας αμφισβητεί και διεκδικεί την κυριαρχία σχεδόν σε ολόκληρη το τόξο του Ειρηνικού, υποστηρίζοντας τις αξιώσεις της με ιστορικά επιχειρήματα και στρατηγικούς στόχους². Το Πεκίνο προσπαθεί να απομακρυνθεί - απεγκλωβιστεί από την "*πρώτη νησιωτική αλυσίδα*", μια γεωστρατηγική περιοχή που θεωρείται ζωτικής σημασίας για την περιφερειακή του ασφάλεια και επιρροή³. Για την επίτευξη αυτών των στόχων η Κίνα έχει χρησιμοποιήσει αμφιλεγόμενες πολιτικές, όπως η κατασκευή τεχνητών νησιών και στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Ενέργειες που έχουν προκαλέσει εντάσεις με γειτονικές χώρες (κυρίως τις Φιλιππίνες), οι οποίες επίσης προβάλλουν διεκδικήσεις για την περιοχή.

Εικόνα 12 : Οι επονομαζόμενες "πρώτη και δεύτερη νησιωτική αλυσίδα" της Κίνας
πηγή www.economist.com

² Όπως είναι διατυπωμένη στην "Στρατηγική Εθνικής Ασφαλείας της Κίνας (2019)" <https://www.csis.org/analysis/chinas-new-2019-defense-white-paper>

³ <https://enainstitute.or>

Συνοπτικά, η κινεζική στρατηγική θεώρηση της περιοχής κατηγορεί τις ΗΠΑ, την Ταϊβάν και τις Φιλιππίνες για επιδίωξη αλλαγής του *status quo* και προώθηση μιας μεταξύ τους συμμαχίας εις βάρος της. Ο στόχος της Κίνας διαχρονικά είναι να αυξήσει το γεωπολιτικό της αποτύπωμα στη Νότια Σινική Θάλασσα, να επικρατήσουν οι θέσεις της για την Ταϊwan και να ενισχύσει περαιτέρω την οικονομική της παρουσία κάτι που θα της έδινε τη δυνατότητα να προβάλλει ισχύ στην περιοχή. Οι ΗΠΑ στο εν λόγω ζήτημα ακολουθούν **"αποτρεπτική στρατηγική"** με προβολή σκληρής ισχύος (κυρίως με χρήση μέσων του USN), ενώ συνεχίζουν να ενισχύουν την στρατιωτική παρουσία τους στην περιοχή μέσω της συνεργασίας / συνασπίσεις με τους λοιπούς ενδιαφερόμενους δρώντες.

Οικονομική και τεχνολογική αυτάρκεια

Η Κίνα έχει επιδιώξει την οικονομική και τεχνολογική της αυτάρκεια την τελευταία δεκαετία, όμως οι ΗΠΑ έχουν εφαρμόσει αυστηρούς ελέγχους εξαγωγών επιλεγμένων υλών με στόχο να εμποδίσουν την πρόσβαση της Κίνας σε κρίσιμες τεχνολογίες και να επιβραδύνουν την ανάπτυξή της. Η αντίδραση της Κίνας σε αυτήν την στρατηγική των ΗΠΑ είναι πολυδιάστατη. Αξιωματούχοι στο Πεκίνο απορρίπτουν πλέον την ιδέα ότι οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ λειτουργούν ως **"σταθεροποιητικός παράγοντας"** και παράλληλα Κινέζοι επιστήμονες διερευνούν αν η χώρα μπορεί να υπερκεράσει τα εμπόδια που της τίθενται και να μειώσει την εξάρτησή της από τις δυτικές τεχνολογίες.

Αντί να απαντήσει επιθετικά στις αμερικανικές κυρώσεις η Κίνα εξετάζει στρατηγικές εναλλακτικές⁴. Μια από αυτές είναι η ενίσχυση των εμπορικών και εφοδιαστικών της δικτύων με άλλες χώρες, ώστε να περιορίσει την εξάρτησή της από τις ΗΠΑ. Επιπλέον η χώρα προσπαθεί να εξισορροπήσει ανάμεσα στις κρατικές επενδύσεις και στις προσπάθειες του ιδιωτικού τομέα σε τομείς όπως η τεχνητή νοημοσύνη, οι κβαντικοί υπολογιστές και οι ημιαγωγοί. Συνοπτικά, η Κίνα επιδιώκει να διαμορφώσει μια στρατηγική που θα της επιτρέψει να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ τεχνολογικά **χωρίς να απομονωθεί** από τη διεθνή οικονομία και να **μετασχηματίσει**

⁴ Τουλάχιστον κατά τις περιόδους πριν από την δεύτερη θητεία προέδρου Trump, καθώς από τον Ιανουάριο 2025 και ενταχθέν διαφαίνεται ότι η Κίνα προτίθεται να "απαντά" ανάλογα και ισοδύναμα στις εμπορικές κυρώσεις που επιβάλλουν οι ΗΠΑ εναντίον της

το μοντέλο οικονομικής και βιομηχανικής ανάπτυξης προσεγγίζοντας περισσότερο τα δυτικά πρότυπα.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία

Η έναρξη της Ρωσικής επιχείρησης τον Φεβρουάριο του 2022 στην Ουκρανία δημιούργησε **τρεις** σημαντικές **προκλήσεις** για τη διπλωματία της Κίνας. Πρώτον, η στήριξη προς τη Ρωσία έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της μη ανάμειξης στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών (Η Κίνα παραδοσιακά δεν εξετάζει το εσωτερικό γίνεσθαι των Κρατών με τα οποία συναλλάσσεται, ούτε κατακρίνει τις πολιτικές που ακολουθούν σε εσωτερικά τους θέματα, όπως αναλύθηκε στο κύριο μέρος της εργασίας). Δεύτερον, η Κίνα τιμά την στρατηγική συνεργασία της με τη Ρωσία καθώς και οι δύο χώρες αντιτίθενται στη δυτική ηγεμονία των ΗΠΑ. Τρίτον, το Πεκίνο προσπαθεί να ισορροπήσει την υποστήριξή του προς τη Μόσχα με τη διατήρηση ισχυρών σχέσεων με τις ΗΠΑ και την Ευρώπη δηλαδή τους βασικούς εμπορικούς του εταίρους. (Chen, 2022, σελ 1-15)

Βασικός στόχος της Κίνας αναφορικά με την εμπλοκή της στην Ρώσο ουκρανική σύγκρουση είναι τελικά να **αποτρέψει** μια μακροχρόνια επιδείνωση των σχέσεων της με τη Δύση. Από την έναρξη του πολέμου, το Πεκίνο επιχείρησε να αιτιολογήσει τη στάση του υπογραμμίζοντας πως η θέση του είναι *"διακριτή από εκείνη της Ρωσίας"*, ενώ Κινέζοι αξιωματούχοι προσπάθησαν να αντικρούσουν τις κατηγορίες ότι το Πεκίνο παρέχει στρατιωτική υποστήριξη στη Μόσχα. Ωστόσο, οι προσπάθειές της να περιορίσει τις αρνητικές συνέπειες δεν φαίνεται να έχουν πείσει επαρκώς την Ουάσινγκτον και τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Οι ΗΠΑ από την πλευρά τους επιδιώκουν να περιορίσουν την υποστήριξη της Κίνας προς τη Ρωσία, ιδίως σε στρατιωτικό επίπεδο, απειλώντας με δευτερεύουσες κυρώσεις⁵ κινεζικές εταιρείες που συναλλάσσονται με τη Μόσχα. Εν τέλει, καθώς ο πόλεμος συνεχίζεται κατά την σύνταξη της παρούσας εργασίας, η Κίνα καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα στις σχέσεις της με τη Ρωσία και τη Δύση, αποφεύγοντας τη ρήξη με την Ευρώπη και την επιδείνωση των σχέσεων της με τις ΗΠΑ. (Kofman, 2022)

⁵ Οικονομικά της άμυνας, διαλέξεις καθηγητή Λαφόπουλου, ΠΜΣ ΣΕΘΑ-ΠΑΝΤΕΙΟΝ

Κυβερνοπόλεμος και Κυβερνοασφάλεια

Η κυβερνοασφάλεια και ο κυβερνοπόλεμος αποτελούν κρίσιμους τομείς ανταγωνισμού μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας, καθώς και οι δύο χώρες αναγνωρίζουν τη στρατηγική σημασία του "ψηφιακού χώρου" στην εθνική ασφάλεια, την οικονομία και τη γεωπολιτική επιρροή. Οι κύριες πτυχές της αντιπαράθεσης έχουν ως ακολούθως :

α. Η Κίνα και οι ΗΠΑ αλληλοκατηγορούνται για **κυβερνοεπιθέσεις**. Η Κίνα έχει κατηγορηθεί για κρατικές επιθέσεις σε αμερικανικές κυβερνητικές υπηρεσίες, εταιρείες και υποδομές με στόχο την κλοπή ευαίσθητων πληροφοριών και τεχνολογιών. Οι ΗΠΑ, από την άλλη πλευρά, έχουν κατηγορηθεί για παρόμοιες ενέργειες συμπεριλαμβανομένης της χρήσης σχετικών λογισμικών - εργαλείων μέσω της Εθνικής Υπηρεσίας Ασφαλείας (EYA-NSA) των ΗΠΑ.

β. Η Κίνα επενδύει σε τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η τεχνολογία 5G και η κβαντική υπολογιστική, με στόχο την ανάπτυξη ανεξάρτητων δυνατοτήτων και την μείωση της εξάρτησής της από τις δυτικές τεχνολογίες. Οι ΗΠΑ αντιδρούν με περιορισμούς στις εξαγωγές τεχνολογιών προς την Κίνα (π.χ. μέσω ελέγχων στις εξαγωγές ημιαγωγών) και με την ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανικής της βάσης.

γ. Και οι δύο χώρες εργάζονται συστηματικά και με επιμέλεια για την προστασία και την αμυντική θωράκιση των κρίσιμων υποδομών τους (π.χ. ενέργεια, μεταφορές, τραπεζικό σύστημα) από κυβερνοεπιθέσεις, καθώς τυχόν προσβολή σε αυτούς τους τομείς μπορεί να διαταράξει σοβαρά την καθημερινή δραστηριότητα των πολιτών και την ασφάλεια των υποδομών του Κράτους. (Graham-Harrison, 2020)

Συνοπτικά, ο κυβερνοπόλεμος και η κυβερνοασφάλεια αποτελούν κεντρικούς άξονες της σύγκρουσης ΗΠΑ-Κίνας, με επιπτώσεις που εκτείνονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Η κατάληξη αυτής της αντιπαράθεσης θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό το μέλλον της παγκόσμιας ασφάλειας και της τεχνολογικής ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια. (Segal, 2017).-